

ARGIA

KIROLA

Euskal
mendizaleen
K-2

VICTOR GARAIGORDOBIL

«Hemengo Elizak
ez du oraindik
arazo sozialetan
sakontzen»

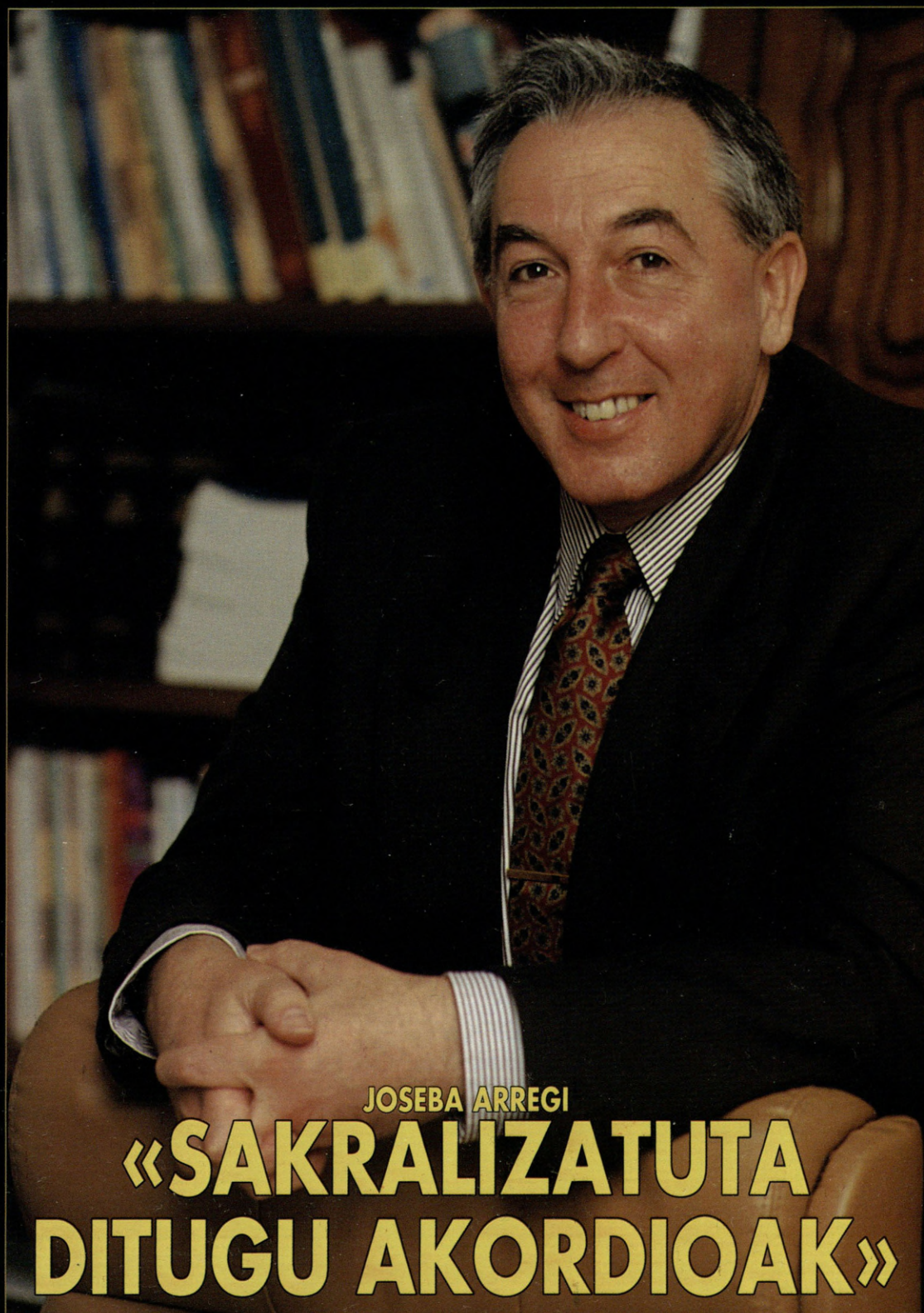
SARGORIA

Izotza
izotzaz,
mesedez!

ALE HONEKIN

TXT denborapasa
aldizkaria
dohainik

JOSEBA ARREGI

«SAKRALIZATUTA DITUGU AKORDIOAK»

GOIZUETAN

ABUZTUAK 14 Gaueko 11etan

SU TA GAR LIN TON TAUN BITTOR AIAPE BIZKAR HEZURRA

IRUÑEA:
BERA:
DONEZTEBE:
LEITZA:
LESAKA:
ITUREN:
ELIZONDO:
IRUN:
OIARTZUN:

Bar Katu
Errekalde, Ekaitza (Puy)
Titi Taberna
Leitzarra Taberna
Atxaspi, Arrano
Herriko Ostatua
Intza Taberna
Bertso-Hop, Pasaka Taberna
Amazkar, Kastro Taberna,

DONOSTIA:
ANDOAIN:
BEASAIN:
HERNANI:
LASARTE:
ORERETA:
TOLOSA:
USURBIL:
GOIZUETA:

Erniope, Herria, Xaribari
Xaxi, Uranga
Arrano Taberna
Bodega, Jarki
Ilargi Taberna
Arkaitza, Txu Taberna
Bilintx Liburudenda, Intxurre Taberna
Aitzaga
Herriko Tabernetan

Aurretik 1000 • Egun berean 1400

Goizuetako Gazte
Asanblada

ARGIA

Goizuetako Udaleria
Babesean

KARRAS

Irene Goikoleari karta irekia

LEHENENGO eta behin esan behar dut nire bilakaera profesionalean ez ditudala Irene Goikoleak aurreko astean argitaratutako gutunean botatako kritikak inoiz jaso, are gutxiago maila hain pertsonalean egindakoak. Ezin ditut bertan agertzen diren salaketak onartu, nik ez baitut «elkarriketarik asmatu edota galdera-erantzunak inbentatu».

Ildo honetatik, ARGIAk 1491. alean argitaratutako erreportaia ez du asumitutzat jotzen Ama Lurra taldea sekta bat denik. Pertsona batzuen ustez hala dela jakinik eta pertsona hauek Ama Lurrako partaideen senideak eta lagunak direla kontuan hartuta, hauen iritzia jasotzea garrantzitsutzat jo eta hala egitea erabaki genuen. Irene Goikoleak badaki jarrera berbera izan genuela Ama Lurrako partaideen iritzia jasotzeko orduan, eta hainbat formula eskaini genizkien iritzi bien berdintasuna berma zedin.

Hala ere, erreportaia egiten ari ginela, maiz hitz egin genuen Ama Lurrako partai-

IRAKUR- LEAK MINTZO

deekin. Bizpahiru aste hauen erabakiaren zain egon eta gero, eskaini ziguten aukera bakarra zera zen: Ama Lurrarekin soilik egindako elkarrizketa, euren iritzia soil soilik agertzea, alegia. 'Esklusiba' eta 'primizia' hitzak aipatzen zituztela kontuan hartuta ere, hori ezinezkoa zela esan nion behin eta berriro Irene Goikoleari eta ildo honetatik etorri zen gu bion artean izandako elkarrizketa pertsonala.

Ama Lurraren iritzia soilik argitaratzea ezinezkoa iruditzen zitzaidan bezala, ezinezkoa iruditzen zitzaidan senide eta familiarren iritzia soilik argitaratzea. Argudio hau behin eta berriro aipatu nuen bi orduz Irene Goikolearekin aritu eta gero. Eta arrazoi honengatik eta gai hain eztabaidatsuen gainean argitasun gehiago eta iritzi desber-

dinak eskaintzeko asmoarekin, inongo intentzio txarrik gabe, erabaki nuen hain zuzen ere, nire hitza apurtzea.

Aitortzekoak aitortuta, esan beharra da, elkarrizketa eta gero, hainbat aldiz saiatu zaretela erreportaia horren lana oztopatzen, hurrengo astean zehar Ama Lurrako partaide desberdinen deiak jaso baintuen; areago, ARGIA inguruan dauden pertsonen hitz egin zenuten eta azken batean, nire gainetik pasatuta, zuzendaria eta erredaktore-buruarekin hitz egin duzue —haiek nigan duten konfiantza apurtzeko asmoa edo bururatzen zait—.

Beraz, gaizki-ulertzeak egon badira zuek konstzienteki eragindako egoeraren ondorioak izan dira, Ama Lurra omen den «Osasunerako eta Hazkunde Traspertsonalerako gune» baten gainean hainbeste misterio eta estalki jartzeagatik. Hala ere, barkamena eskatu nahi nieke erreportaia horrengatik minduta edota engainatuta sentitu diren pertsonen eta, euren ustez gaizki interpretatutako gauzak egon badira, Ama Lurrako partaide guztiei.

Myriam Gartzia
ARGIAko kazetaria

H I R U G A R R E N B E G I A

Hik lan eta nik jai

INFERNU bertatik ateratutako instrumentuaz bazterrak berotzen doazen musikarien esana hartuta, geroni ere horretara jarriko gara hurrengo hilabeteetan. Infernuko soinuak dagokeen tokietatik oso urruti ez, zerua aspaldi galduta daukagula eta badaezpada bero bila. Zeruak itxoin dezake, pixka batez bederen.

Azken alea «Oporrak» gehigarri freskoaz iritsi zitzaigun, aldizkari bera ere asmo beretsuz dabilela aldarrikatu nahian edo. Ihesitakorik badagoen arren —argazki errepikaturen bat, titulu kiribildu batzuk—, egun luze hauek duten koloreaz

dator, eguzkitako beroa freskatu eta animoak piztera. Informaziorik ere badu topatu nahi duenarentzat. Azaldutako argitasunean baina, puntu iluntxoak azpimarratu nahi dugu, dagokigunagatik: Zarautz eta Getariari eskainitako testua berriro ere irakurriko genukeen, surfak eta antzekoez gain bestelakoak badirela irakurtzarren. Gure herrian ere, batzuek fama eta beste guztiok zama. Surfeko oholen zama, jakina, jendaurrean kontrakoa esan baino amorratu asko baitago.

Aldizkaria zabaldu eta Bilbotik Bilborako errieta topatu. **Irene Goikolea**

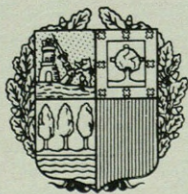
ez da batere gustora azaldu gure erreportaiarekin, eta kazetaria egurtu. Aurrekoan salaketa, **Myriam** lankidearen erantzuna dizuegu orain paratu. Guk lau puntu eta lau oinak jarri dizkizuegu, balorazioa eta amaiera orain zuek asmatu.

Extralurtar etorri zitzaigun, gainontzean, aldizkaria. Ilargitik zuzenean, orduko balentriari tokia egin genion, dotore. Puntako teknologiaren puntan, puntaren puntan, «We are the world» kantari jardun zitzaigun, eskua bihotzean, erredakzioa. Guk geuk hiru begiz begiratuta, kazetariei esan genien behin eta berriro

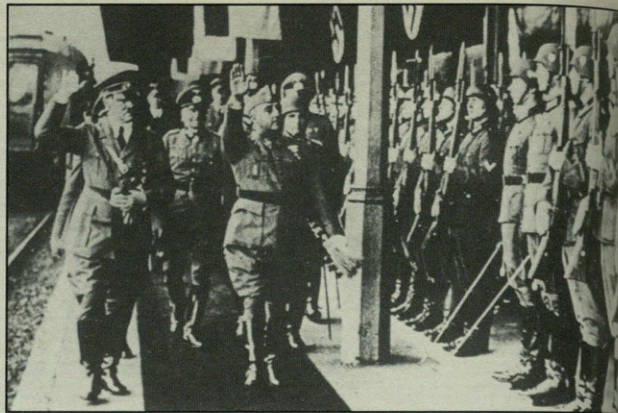
muntiaia dela, ez duela kristaurik —fedegabe, musulman edo kuakerorik ere ez, jakina— sekula ilargia zapaldu, eta NASA-Hollywooden filmerik onena besterik ez dela. Alferrik, espazioaren handitasunak eta ero bukatu duen baten ingelesezko hitzek liluratuta, mendeurrena ospatu behar. Bada, guk ez, eta oporretara goaz ilargia eta izarrei begira egotera. Izan ere, hain urruti jarri baditu dela Jainkoak dela Bang Handiak, komentzitura gaude propio jarriak daukela urrun, begiratu bai baina inor joan ez dadin.

MIKEL ELORZA

- 7.** Politika kronika. AITZIBER YARZA.
- 8.** Lantik eraikinaren inguruko ikerketa amaitu du epaileak. Iruzurraren Azpiegitura. AITZIBER YARZA.
- 10.** Politika ttantaka.
- 12.** Nazioarte kronika. XABIER LETONA.
- 14.** Abuztuaren 21ean lehendakari berria hautatuko dute. Mexiko perestroika eske. XABIER LETONA.
- 18.** Nazioarte ttantaka.
- 20.** Acenor, esku pribatuetan. MYRIAM GARTZIA.
- 22.** 50 urte Hitler gabe. IXABEL ETXEBERRIA.
- 26.** Euskal mendizaleen K-2. FELIX IÑURRATEGI.
- 30.** Sargoria hiriaren jabe egiten denean. Izotza izotzaz, mesedez! EDORTA JIMENEZ.
- 34.** Victor Garaigordobil: «Hemengo Elizak ez du oraindik arazo sozialetan sakontzen». AMAGOIA IBAN.
- 40.** Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.
- 42.** Joseba Arregi: «Noiz eskatu behar du kultura munduko jendeak kulturarentzat diru gehiago?». J.J. PETRIKORENA.
- 46.** Uda goibetan ere, euskal dantzak atzerrira. PATXI SARRIEGI.
- 48.** Abuztuaren 21ean izango da kabalkata Itsasun. Arau moralen zaindaria ohia, herriko gertaeren kontalaria. JOXI GOIKOETXEA.
- 50.** Tijuana lubakitik datorren bidegabekeriaren aurkako oihua. JOXI GOIKOETXEA.
- 52.** Kultura Agenda.
- 54.** Argitalpenak.
- 56.** Kultura ttantaka.
- 58.** Aukeran.
- 64.** Denborapasa.
- 66.** Doazela arrainak oporretara. ALBERTO IRAZU.

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

HISTORIA: Abuztuaren 28an 50 urte beteko dira tropa naziek Ipar Euskal Herria utzi zutenetik. II. Mundu Gerraren pasarte bat gehiago izan zen, baina ez nolanahikoa. Herrialde honen balio estrategikoa handia baitzen gerraren alde biontzat. Orduko arrastoak, askoren buruetan ezabatu diren arren, garai hura zuzenean ezagutu zutenengan oraindik dirau. **/22**

KIROLA: Iaz ez zen posible izan, 8.611 metroko K-2k ez zuten euskaldunei tontorreraino iristen utzi. Aurtun, baina, ez da horrela jazo. Ekainaren 24ean, Iñurategi anaiak, Juanito Oizartzabal, Kike de Pablo, eta Juan Tomas Gutierrez kataluinarrak munduko bigarren gailurrera heltzea lortu baitzuten. Erdiko orrialdeotan, Felix Iñurategik berak orduko gora-beherak kontatzen dizkigu. **/26**

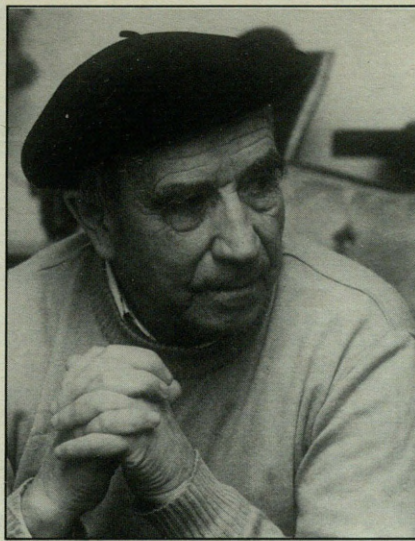
Gipuzkoako Foru Diputazioa
Kultura eta Turismo Departamendua

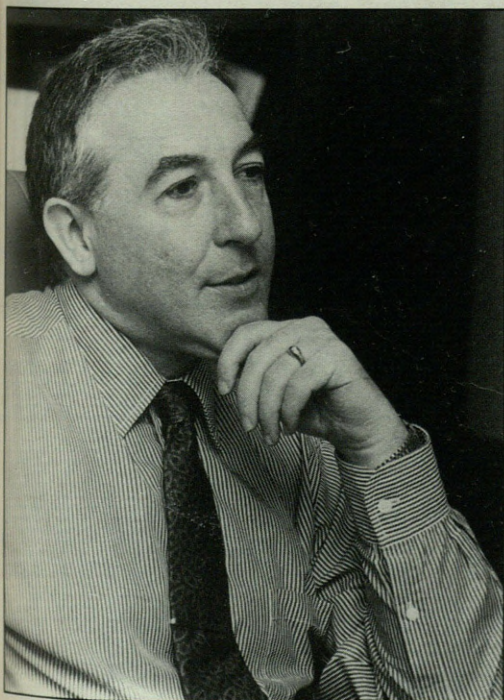
Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

SARGORIA: Bilbo bezalako hiriak dira egun sargoritsuetan labe perfektuak. Hala kontatu digu, behintzat, Edorta Jimenez idazleak. Erreportaia fotografiko honetan Bilbon egun sargoritsuetan aurkeztzen duen irudia agertzen zaigu: parkeak jendez gainezka, langileak esfortzuak egiten, abanikodun emakumeek ala izozkien iragarkien itxura hartzen dute kaleak./**30**

VICTOR GARAIGORDOBIL: 79 urteek ez diote burua lausotu Otxandioko auzune batean jaio eta apaizgaitegitik igaro ondoren Ekuadorreko Los Rios-eko gotzain izatera eraman zuen gizon hau. 32 urte eman zituen bertan, eta betebeharrak eginga zuela pentsatuz, Euskal Herrira iritsi zen duela 12 urte. Urkiolako santutegian topatu dugu./**34**

JOSEBA ARREGI:

Kultura sailburuak azken hilabeteak ditu karguan eta balantzea egiteko aukerari heldu diogu elkarriketa honetan. AEKrekin eta «Egunkaria»-rekin sinatu dituen akordioaren mamia dela, urteotako egitasmo nagusien inguruko azalpenak, etorkizuneko ildoak eta kultur gintzaren erronka nagusiak aletu dizkigu bertan./**42**

kutxa fundazioa
fundación kutxa

- gipuzkoa donostia kutxaren
- gizarte-ekintza
- obra sozial
- de la caja gipuzkoa san Sebastián

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.

ZUZENDARIA: Garbiñe Ubeda.

GERENTZIA: Joxe Mari Irazusta.

ADMINISTRATZIOA: Aitor Aznar.

PUBLIZITATEA: Josu Martikorena, Pello Zubiria.

PROMOZIOA: Jose Luis Olaziregi.

HARPIDETZAK: Olatz Korta.

BIDALKETA: Koldo Azkue, Pedro Benitez «Zapa».

ERREDAKZIOA

LASARTE: Joxi Goikoetxea, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Juan Jose Petrikorena, Aitziber Yarza.

BILBO: Myriam Gartzia, Xabier Letona.

IRUÑA: Patxi Larrión.

URRUÑA: Ixabel Etxeberria.

ERREDAKZIO LAGUNTZAILEAK

LASARTE: Ritxi Lizartza, Bego Montorio, Jon Odriozola, Joxemi Saizar, Patxi Sarriegi.

BILBO: Maite Artola, Monika Belastegi, Patxi Gaztelumendi, Mikel Lizaso, Nere Portillo, Lierni Uribarren, Arritxu Zelaia, Ainara Zuazabeitia, Aitor Zuberogoitia.

GASTEIZ: Susana Calleja, Olatz Irizar, Leire Lopez de Aberasturi, Itziar Martinez de Santos.

IRUÑA: Iñigo Herce, Ixiar Rozas, Ander Usabiaga, Miren Valverde.

KOLABORATZAILEAK

Iñaki Agirresarobe, Joxerra Aizpurua, Gurutz Ansola, Xabier Alegria, Edorta Arana, Hilario Arbelaitz, Gorka Arrese, Mikel Arrieta, Patxi Azpillaga, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Iñaki Barcena, Itxaro Borda, Pablo Cabeza, Sergio G. Cruzado, Jean Louis Davant, Joxan Elosegi, Ramon Etxezarreta, Luis Fernandez, Julian Florez, Ander Gillenea, Garikoitz Garaialde, Joxan Goia, Andres Gostin, Joxe Anjel Iturbe, Joxemari Iturralde, Joxe Lacalle, Josu Landa, Karmelo Landa, Juan Jose Lapitz, Jon Larrañaga, Xabier Lekuona, Emilio Lopez Adan, Iñaki Martiarena «Mattin», Xabier Mendiguren Elizegi, Imanol Murua Uria, Iñaki Murua, Bea Narbaiza, Iñintza Ostolaza, Jaione Ogiza, Joxe Mari Ostolaza, Jesus M. Rodriguez Ibabe, Juanjo San Miguel, Jon Sarasua, Eulogio Talavera «Tala», Arantza Tapia, Txillardegi, Iñaki Uria, Iñaki Uriarte, Fernando Villar, Iñaki Zarata, Patxi Zubizarreta.

HIZKUNTZ ARDURADUNA: Mikel Elorza.

ARGAZKILARIA: Leire Arzuaga.

DISEINUA, INFOGRAFIA ETA MUNTAKETA: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria. Tlf: 37 15 45. Faxe: 36 10 48.

BIZKAIA: Zaballburu 2, 1. ezkerre. 48003 Bilbo. Tlf: 410 34 34. Faxe: 410 37 15.

NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre. 31011 Iruña. Tlf: 17 80 78. Faxe: 17 80 77.

IPARRALDEA: Harrobiko Etxea, 64122 Urruña. Fax-Tlf: 47 17 10

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

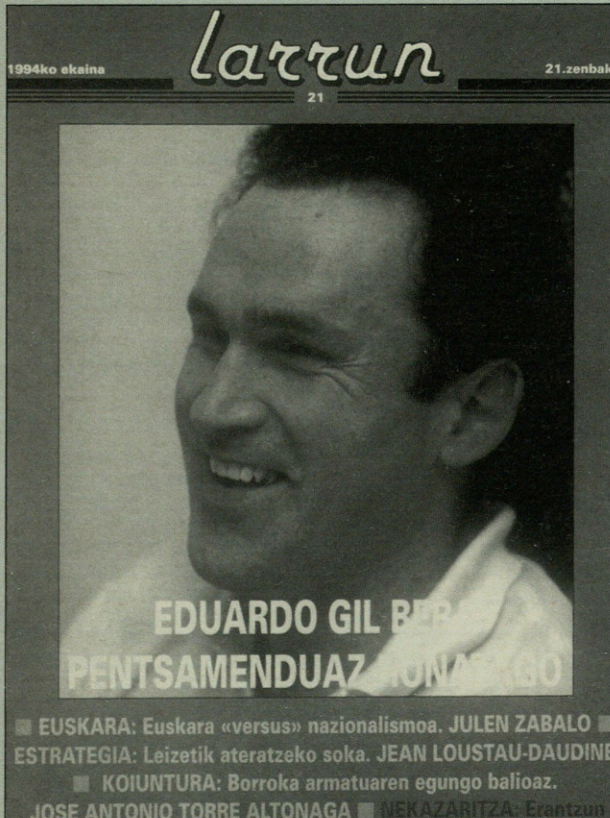
BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA: Antza, S.A.L.

21 garren zenbakia
KALEAN

Larrun

21

EDUARDO GIL BERA

Pentsamenduaz honatago

EUSKARA

Euskara «versus»
nazionalismoa

ESTRATEGIA

Leizetik ateratzeko soka

KOIUNTURA

Borroka armatuaren egungo
balioaz

NEKAZARITZA

Erantzun orokor baten
beharra

Mugarik gabeko pentsamendua

Jaso ezazu LARRUN etxean

IZEN-ABIZENAK

HELBIDEA Tel.:

HERRIA K.P.

HERRIALDEA K.P.

BANKU EDO AURREZKI KUTXA

SUKURTSALA

SUKURTSALAREN ZENBAKIA

KONTUAREN ZENBKIA

(Urtean lau ale. Hego euskal Herria: 3.000 pezeta. Ipar Euskal Herria: 182 libera)

LARRUN, 20160 Lasarte-Oria, 142 p.k. Gipuzkoa

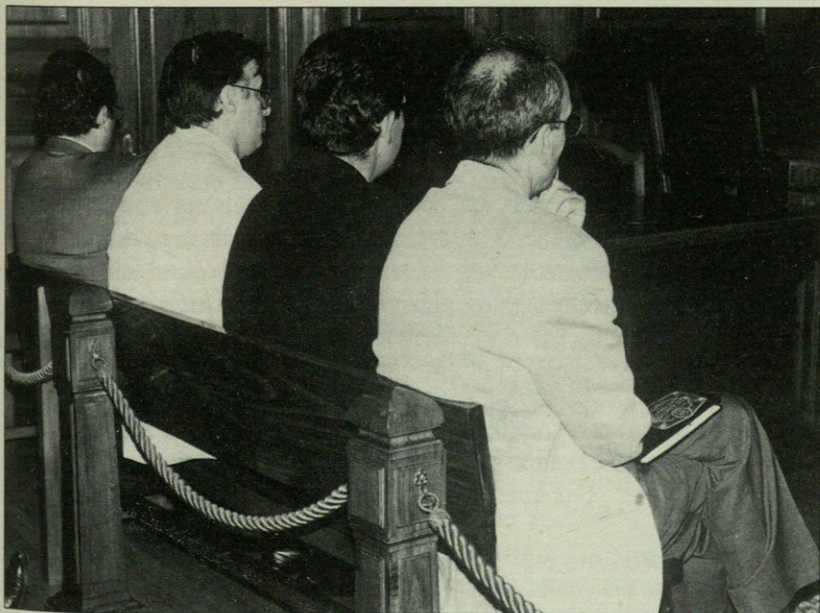
Kalean uso, etxean otso

EAJ-KO zenbait ordezkari Israelen izan direla eta, era guztietarako kienelak egin dira, baina gero ikusi behar zeintzuk izan diren asmatzaileak. Oraingoz behintzat, bi gauza jakin dira bidaia horren inguruan. Israelgo Gobernuak eta PAEk Norvegiar izan zituzten negoziaketen inguruko informazioa jaso dutela eta arlo ekonomikoa ere jorratu dutela zenbait puntako enpresa bisitatuz. Puntako teknologia garatzen duten enpresa hauek ikusteko orduan teknologia honek Euskal Herrirako duen garrantzia azpimarratu dute, bertan ikasitakoa hona ekartzeko prest.

Negoziaketen arloari dagokionez, ordea, ez dago oso argi bisitaldi honen ondorioa zein izango den. EAJko ordezkariak negoziaketen nondik norakoak zehatz-mehatz eta oso interesaturik jarraitu dituztela esan dute israeldarrek. EAJko kideek ere oso positiboki baloratu dute israeldarren papera; Arzalluzek atentatuak gertatu arren negoziaketak mantentzeko izan duten gaitasuna goraipatu du. Baikor atera dira guztiak, baina puntako teknologiarekin gertatu bezala hona inportatzeko asmorik ba ote dagoen jakin behar. Israeldar eta palestinarren artean eman den negoziaketa,

bere akats eta guzti, goraipatu beharra dago, elkarriketaren bidearen balioa baieztatzen baitu, baina kanpokoekin hori goraipatzea eta etxean baztertzeak ez du zentzu handirik. Kalean uso, etxean otso izateak alderdi ezkor ugari ditu, etxekoekin bizi behar izaten baita. Kalean uso izaten ikasi den bezala etxean ere hala izatea azpimarragarri litzateke.

BELOCH ere kalekoa eta etxekoaren artean oreka mantendu ezinik dabil. Ez du etxean otso izan nahi, eta horretarako Amedori indulturik ezean hirugarren gradua eman beharrean dago. Kalean eta epaile lankide ohi askoren artean, berriz, otso litzateke hori onartuta. Oreka bilatu asmoz, aspaldi ETArekin zuten lotura apurtu zuten ETAkide ohiei hirugarren gradua emateari ekin dio. Hala ere, hau ukatzeko betarik ere ez dute galdu, eta Estatuko Barne Ministerio-ko idazkariak argudio polita bilatu du. Margarita Roblesen esanetan, «Ministerioak bergizarteratze eta birgaitzearen aldeko apustu garbia egiten du, delitua egin duena edonor izanda ere». Baina egunerokotasunarekin egiten du topo Roblek esandakoak, espetxean ez baitago 'edonor'. Amedo eta Dominguez ez dira 'edonor', eta Roblek ongi daki. Beraien legea errespetatuz kalean behar harko luketen eta espetxean diren 60tik gora euskal preso Roblesentzat 'edonor' ez diren bezala. Guztiek izen eta abizenak dituzte eta Gobernuak hauek barruan mantentzeko dituen arrazoiak bezain garbi daude Amedo eta Dominguez kaleratzekoak.

Duela lau urte Martuteneko espetxean bihotzekoak jota hil zen Mikel Zalakinaren heriotzagatik epaituak izan ziren lau medikoak absolbitu egin ditu Donostiako Epaitegiak. Presoak erretzen jarraitu zuela izan da epaileak sendagileen errugabetza azaltzeko erabili duen arrazoietakoa bat, eta begi bistakoa da honek ez ziola gaixoari mesederik egiten. Baina argia da, halaber, sendagileak ez zirela presoaz arduratu: besteak beste, lehen bihotzekoa jasan zuenean 500 kilometrorra zegoen espetxe batera bidaltzea onartu zuten, indarra hartzeko denborarik eman gabe.

Aitziber Yarza

Lantik eraikinaren inguruko ikerketa amaitu du epaileak

Iruzurraren Azpiegitura

Olatz Aipurua epaileak Azpiegitura kasuaren inguruko ikerketa amaitutzat eman du jada. Honen ondorioz, 16 pertsona salatu ditu, eta hauen artean hainbat politikari eta kargu publiko. Honek eta berria prentsaren bidez jakiteak haserrea piztu du, batez ere, alderdi sozialistan. Ikerketa bukatu da, baina kasu honek oraindik hitz egiteko ugari emango du.

JADA ez dago inor espetxean Azpiegitura kasua dela eta. Alberto Lopez, espetxean geratzen zen azkenak, fidantza bezala eska-

tzen zizkieten bost milioi pezetak lortu ondoren kaleratu da. Espetxeraturik zegoen Iñaki Ereñok ere fidantza ordaindu eta kalera

irteteko aukera izan zuen. Baina espetxean inor geratzen ez bada ere, epaileak salatu dituenak ugari dira. Inor gutxi dago pozik ordea.

P E R T S O N A I A K

IÑAKI EREÑO: Lantiken eraikitzailea. Otsailaren 19tik uztailaren 19an fidantza-pean atera dena arte espetxean izan da. Iruzur eta dokumentuen faltsutzeaz salatu dago. 'Injekzioetan' 535 milioi pezetako iruzurra egitea salatu diote. Laukizen EAJko zinegotzi izandakoa.

ALBERTO LOPEZ: Arkitektoa. Otsailaren 22tik espetxean uztailaren 21ean lortu zuen kalera ateratzea epaileak eskatzen zuen 5 milioi pezetako fidantza ordaintzeko zituen arazoak gainditu ondoren. Iñaki Ereñoren salaketa berak jasan behar ditu.

JESUS SAIZ DE OMEÑACA: Cantabriako unibertsitateko irakaslea, bere txostenek 'injekzioak' egin zirela baieztatu zuten. Hau dela eta espetxean izan zen martxoaren 25etik maiatzaren 17ra.

JUAN LLORENS: Azpiegiturako lehendakari ohia eta PSE-EEko burua. Foru

Aldundian zuen kargua utzi zuen prebrikazioz salatu zutenean.

JAVIER MARTINEZ: Azpiegiturako zuzendariordea izan zen, Llorensen taldekoa. Etxebarriko Udaleko funtzionario ohia eta EAJko udal batzarreko lehendakaria.

DANIEL ARRANZ: Egun Bizkaiko gobernadore zibila, Azpiegiturako kontseiluko bokala izan zen, prebrikazioz dago salatu.

JOSE LUIS BILBAO: Egun Azpiegiturako lehendakaria eta promozio ekonomiko diputatua. Epaileak inolako ardurarik ez duela adierazi du.

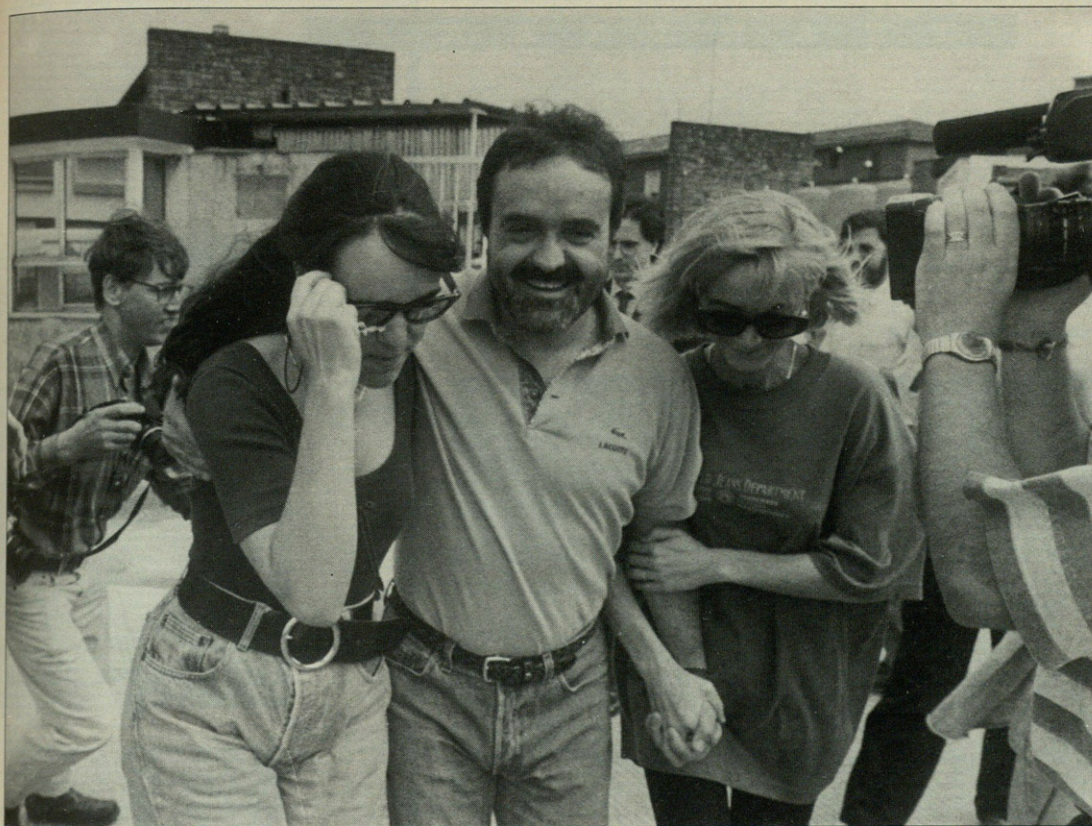
JUAN CARLOS GUTIERREZ: Azpiegiturako gerente ohia. EAEko Kontu Auzitegiko lehendakariorde bezala zuen postua utzi zuen epaileak deklaratzera deitu zuela jakin zutenean. Orain epaileak ardurarik ez duela adierazi du eta ziurrenik bere postura itzuliko da.

Alde guztiek salatu dute epailearen ondorioen berritasun prentsaren bidez jakin izana, eta honen inguruan ekintza judizialak bideratzea ere ez da baztertzeko.

Honetan bakarrik daude ados alde ezberdinak, epailearen emaitzak oso era ezberdinean baloratu baitituzte. Lopezen defentsak ikerketan inplikaturik azaldu eta gero salatuak izan ez direnak epaitzea nahi du, eta horretarako kereila bat aurkeztu du aurretiko ikerketak jarrai dezan.

Ikerketa batzorde eske

Bizkaiko Foru Aldundiko oposizio alderdi guztiek beraien aldetik ikerketa batzordea eratzea eskatu dute. Garai batean ikerketa batzordea deusezteko EAJ eta PSE-EEK epailearen ikerketa jarri zuten aitzakia gisa eta horregatik egin du orain oposizioak eskaera hau. Hala ere, oposizioko alderdi guztiak nahiko ezkor azaltzen dira EAJ eta PSE-EEK batzordea eratzeke ukan dezaketen borondatea aipatzeko orduan, eta ez dirudi osatuko denik.

Azpiegitura kasua dela eta espetxetik azken atera dena Alberto Lopez izan da. Iñaki Ereñok ere baldintza beretan ateratzea lortu zuen, eta kasu honegatik espetxean izan zen hirugarrenak, Jesus Saiz de Omeñacak bi hilabete eskas egin zituen barruan. (Argazkia: Xouse Simal)

K R O N O L O G I A

Baina zalantzarik gabe haserre nabariena alderdi sozialistako kideek ageri dute, hainbat kide sozialista, Daniel Arranz hauen artean, inplikaturik ageri baitira. Sozialistek oso gogor kritikatu dute Olatz Aizpurua epailea. «Irizpide politikoz zuzendua dago», «arbitrarioi eta justiziaren aurka jokatu du Azpiegiturako kontseilarien aurka EAJ-koak alde batera utzita», «moralki, politikoki eta juridikoki baztertzen dugu» bezalako esaldiak ikus daitezke alderdi sozialistak atera duen agirian.

Epaileen erantzuna, ordea, ez da makalagoa izan eta EAEko Auzitegi Gorenak «agiriaren edukia delitua dela» esatera iritsi da. Epaileen Batzarrak ere «independentziaren aurkako eraso oso larritzat» jo du. Azkenean, alderdi sozialistak epaitegietan bukatu dezake idatzia kontura. Alderdi politiko gehienek

1989KO EKAINA: Bizkaiko Foru Aldundiaren eskuetan zegoen Azpiegitura elkarteak Alberto Lopezzi Ekimen Berrien Zentroko eraikuntzako proiektua egitea eskatu zion. Diputazioak gerora onartu egin zuen 744 milioiko aurrekontuarekin.

1990EKO AZAROA: Azpiegiturak Iñaki Ereñori eman zion proiektua.

1991KO EKAINA: Zimentazioa indartzeko proiektu berria, 334 milioi pezetako aurrekontuaz.

1991ko UZTAILA: Azpiegituran aldaketak, Llorensen taldea atera eta Jose Luis Bilbao sartu zen.

1991KO ABENDUA: Azpiegiturak zabal-tze plana onartu zuen, 264 milioi pezetakoa.

1992KO EKAINA: Lopezek proiektua aurkeztu zuen 2.700 milioi pezetako aurrekontuaz. Azpiegiturak atzera bota zuen eta handik bi hilabetera azken proiektua 2.000 milioitan onartua.

1992KO AZAROA: Azpiegiturak Lopezekin zuen kontratua apurtu zuen.

1993KO UZTAILA: Azpiegiturak Lopez-en aurkako kalte-ordainengatiko demanda ezarri zuen; ez ordea, Ereñoren aurkakoa.

1993KO IRAILA: Fiskaltzak Lopez eta Ereñoren aurkako salaketa jarri zuen.

1993KO ABENDUA: Epaileak diligentsiak hasi zituen Ereño, Lopez eta Azpiegiturako administrazio kontseilua deklaratzera deituz.

SALAKETAK:

● Arkitektoak, eraikitzaileak eta Azpiegiturako zenbait arduradunek txosten geoteknikoaren berri bazuten bideragarri onartu zutenean, ezinezkoa zela jakinda.

● Lanen zertifikazio bat ez dator egingadako lanekin bat.

● Eraikitzaileak 571 milioiko 'injekzioak' kobratu zituen, benetako kostua askoz ere txikiagoa izanik.

● Iñaki Ereñok eraikuntzarako lurrak bereak balira bezala jokatu zuen bertan jarri zen publizitatea kobratuz.

ere gogor kritikatu zuten sozialisten jarrera, urduritasunaren adierazle dela esanez, edo tonu txarrean egin-

dako dela.

Azken batean, epailearen prozesuak aurrera darrai, baina ez dirudi gauzak asko

argitu direnik eta gainera, inor ez dago pozik.

Aitziber Yarza

E Z P A L A K

■ SALBEAREN INGURUKO TIRABIRAK HASI DIRA

AURTEN Donostiako Aste Nagusia abuztuaren 14ean, hau da, Salbe egunean hasiko da. Honen aurrean HBk festen hasiera abuztuaren 13ra aurreratzea proposatu du, horretarako bi argudio erabiliz. Begoña Garmendiak adierazi duenez, «festa abuztuaren 14ean hasita Salbearen instrumentalizazio politikoa egin nahi da defenditzen dutenen aldetik, ez baita egokia festa eta Salbea nahastea era horretan azken hau legitimatu nahi baita. Baina bestelako arrazoirik ere bada, abuztuaren 14 igandea baita eta logikoena festak larunbatez hastea litzateke». Antza denez, azken argudio honekin bat zetorren alkatetza, baina Turismo eta

Atrakziorako Zentroak igandean hastea erabaki zuen.

■ IU ETA BERDEEN ARTEKO AKORDIOA

SEI hilabeteko prozesuaren ondotik Iuk Berdeak taldearekin federatzea erabaki du, «talde berde-gorri progressista» osatzeko asmoz. IU-EBko zuzendaritzak Berdeak taldearen seinua (eguzkilore bat) eta Berdeak izena datorren udazkenean burutuko diren hauteskundeetarako zeinuan ezartzea erabaki du. Federazio honen hautagaia izango den Javier Madrazok adierazi duenez, «honek ezkerreko pentsamoldea eta ekologia eta ingurugiroa batzen dituen ideologia bat defenditzea ahalbidetuko du».

H I T Z E Z H I T Z

«Transferentzien negoziaketak muturreraino behartzeko unea da».

Joseba Zubia, Lehendakariitzako kontseilaria. Deia, 94-VII-17

«Gobernuak hirugarren gradua emango dio Amedor bere isiltasuna erosteko. Triste da ikustea Belloch izango dela hirugarren gradua eman eta behin-betirako bere isiltasuna erosiko duen pertsona».

Antonio Romero, IUko Madrilgo Kongresuko diputatua. El Mundo, 94-VII-19

«HBk kasu egin behar dio gure herriak bakerako duen gogoari».

Patxi Zabaleta, HBko Mahai Nazionaleko kidea. Egunkaria, 94-VII-20

G O R D E T Z E K O A K

PROEIKTU BERRIAK ETA KALTE-ORDAINAK

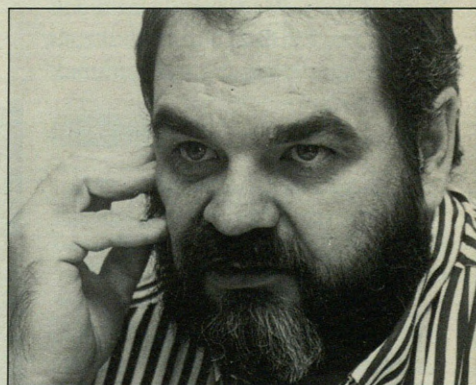
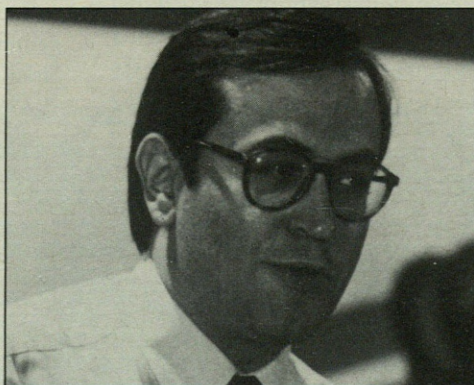
ZORNOTZATIK Bilborako bidean dagoen Boroa auzuneko Beaskoetxea baserrian XIX. mendeko tailerra bazen, baina baserria oso egoera txarrean zegoen eta jabeak 500.000 pezetan saldu zuen. Baserriak zenbait jaberren eskutatik berrikuntza jasan ondoren Mitxel Unzuetak erosi zuen, jatetxe bat jarri asmoz. Baina aspaldidanik badago bertan bide bat egiteko proiektua eta ondorioz, lur hauek erosi egingo zaizkiei jabeek kalte-ordainak emanez. Bilakaera mugitua baserri honena, desagertzera deitua zegoela jakinik.

K A R T A J O K O A N

en bido...

...ordago!

«Hautagaia aukeratzeko bileretan adierazpen ez oso pozgarriak, baina bai zintzoak izan dira».

Karlos Garaikoetxea, EAko lehendakaria.
El Diario Vasco, 94-VII-17

«Obarkabeen, Osloko protagonistak Europa zabarreko hariak mugitzen zituzten aristokratak bezala sentitzen ziren. Espero liteke Euskal Herriko negoziatzaileek esperientzia hau jarrai dezatela».

Itamar Lotam, Haifako unibertsitateko Zientzia Politikoko irakaslea eta Israelgo kantzelaritzako kidea.
El Mundo, 94-VII-19

NICOLAS REDONDO

Azpiegitura afera dela eta epaileak Daniel Arranz Bizkaiko gobernadore zibila prebarririkazio delituaz salatu zuenetik, sozialistak haren defentsan atera dira. Sozialistek Bizkaiko La Arboledan egindako ekitaldian txalo artean hartu zuten Arranz eta Ramon Jauregik errugabea dela ziur dagoela adierazi zuen. Nicolas Redondo Terreros ere Arranzen defentsan atera zen, eta dimititzeko erabakia ez zuela hartu behar adierazi. Redondoren esanetan, *«adore eta duintasunez egin behar zaie aurre egoera zaili, eta Arranzi eragiten dioten batzuk ulertezinak eta eduki juridiko urrikoak dira»* ●

MARIO ONAINDIA

Kide sozialista guztiak Arranzen defentsan atera direla esan dugu, eta honen adierazle da sozialistek Olatz Aizpurua epaileari bidali dioten idatzia. Hala ere, badira gaia bestela ikusi duen sozialistarik, eta oraingoan ere Mario Onaindia PSE-EEko lehendakariordea ez da bat etorri bere zenbait alderdikidek eginiko adierazpenekin. Gipuzkoako Herri Irratian egin zioten elkarriketa batean adierazi zuenez, Arranzek dimititu egin beharko luke bakoitzak gizartearen aurrean eredu izanez dagokion ardurak hartu beharko litzukeela gaineratuz. Beraz, ez dirudi guztiek berdin ikusten dutenik gaia ●

Bakearen dantza

ARABIA eta israeldarren arteko gatazka amaitzera doala? Kanpotik begiratu baietz antzeman liteke. Lehenbizi, 1979an Camp Davideko akordioak sinatu ziren Egipto eta Israelen artean. Hamarkada bat baino gehiago pasatu ondoren, historian lehenbiziz eta ofizialki, herri arabiarrek eta Israel Madrilén bildu ziren 1992ko abenduan. Iaz, PAE (Palestinen Askapenerako Erakundea) eta Israelen bakea sinatu zuten eta Gaza eta Jerikoko autonomia proiektuari hasiera eman zioten.

Orain, 46 urtetako gerra aldarrikapenaren ondoren, Israel eta Jordaniak bakea sinatuko dute, berriro ere Washintonen. Madrileko akordioak Errusia eta EEBBen artean bultzatu baziren, lan diplomatikoa bigarrenak

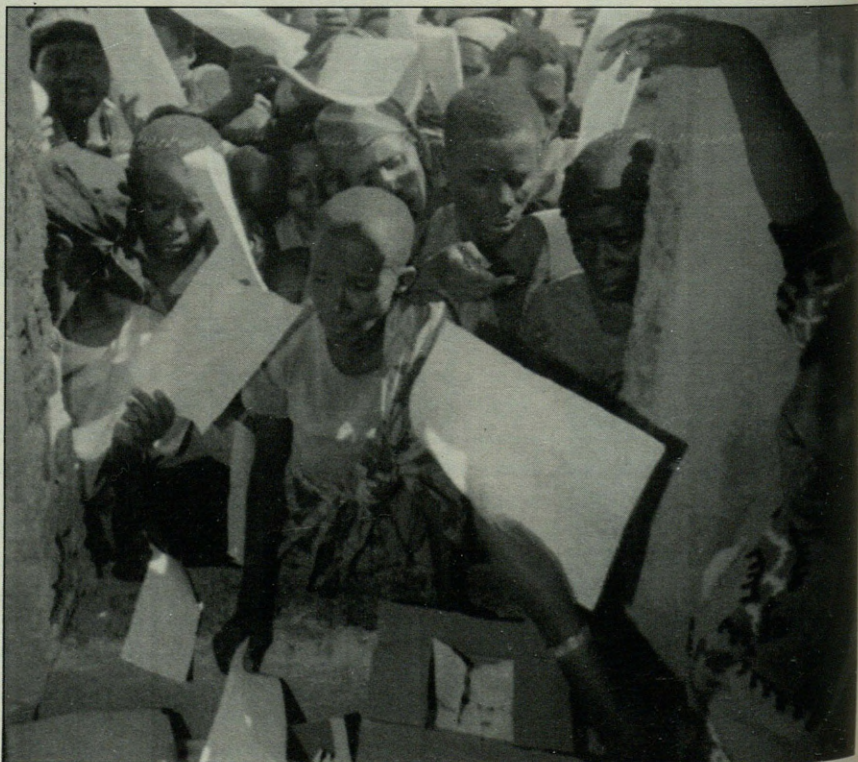
egin du batipat eta fruituak ere bere etxe aldera daramatza Warren Christopher Estatu Batuetako estatu idazkariak.

Jordaniaren kasuan gainera Israelen oposizioak ez du inongo arazorik jartzen, alderantziz. Baina mahai gaineko bostetik errealtatera tarte handiegia dago, ikusi behar beraz Israelen nola asetzen dituen Jordaniaren lurralde eskakizunak (muga txikikeriak oro har) eta gaitzagoa dena, zer gertatzen den Jordan ibaieko urarekin. Gaur egun Israelen ateratzen dio zukurik handiena eta Jordaniari ere ezinbestekoa zaio bertako uraren ustiaketa. Basamortuan ura petrolio baina garrantzitsuagoa bihurtzen da, eta orain bakea sinatu badute ere, uraren balizko gerra ez da

burutik kentzekoa. Gaitza, baina hamarkadetan tentsioan izan diren herriek —arabiarra eta israel— hurrengoan gerrarako arrazoirik izango badute hori urarena izango da.

BAINA Jordaniak bakea onartu badu ere, Siriak oraindik ez du Israelen negoziazio zuzenik onartzen, hots Washingtoneko prozesutik at. Lehenbizi, israeldarrek «Sei egunetako gerra» hartutako Golaneko lurraldeak itzultzeko ahozko konpromezua hartu behar du, gero bakea. «Bakea lurraldeen truke» alegia. Kostako da baina hurrengo urratsa Siriarena da, berandu baino lasterrago gainera. Libano etorriko da ondoren, Siriak egiten duenaren arabera fun-

Bukatu da gerra Ruandan. FPRko indarrek irabazi dute eta lehengo hutuen gobernuak leku bila dabil. Zaireko mugan Frantziako indarrek 'askatutako' lur eremua ez litzateke babesgune txarra, ezta berrantolatzeko gune eskasa. Ez da ahanzi behar Frantzia gerran sartu zenean, oraindik FPRk ez zuela Ruanda osoa bere kontrolpean eta Frantziak azken urteetan Ruandako hutuen gobernuak lagundu izan duela militarki eta ekonomikoki. Orain, abuztuaren erdialdera alde egingo duela iragarri du, ikusi behar beraz zer gertatzen den lur eremu horrekin. Zortzi milioiko populazio batetik gerrak milioi bat irentsi ditu eta beste milioi bat errefuxiatu beharrean izan dira, Zairen eta frantziarrek sortutako babes eremuan. Frantzia bitartean —EEBBak Somaliatik bezala— esku hutsik atera da Turkesa operazioarekin.

«Enpresariak espetxeratzea ez da konfiantza berreskuratu eta enplegua sortzeko modurik onena». Esaldi honekin justifikatu gura izan zuen Silvio Berlusconi bere dekretorearen zergatia. Horrelako gizon batetik sortua, dekretua ez da oso ezuztekoa izan, nahiz eta eskandalu handia suposatu duen. Gaizkile arrunta, kartera txikiak edota dendetan lapurtzearen zuzenean espetxera doan moduan, alkondara zuridun balizko lapurrek —milioi ugari lapurtu arren— etxeko izara garbi eta usaintsuen artean lo egiteko aukera izango zuten. Gaizki atera zaio orain eta, akaso, etorkizunean ere ondorioak izan ditzake. «Esku garbien» epaileak italiarren azken babesleak izan dira, herritarrek horrela ulertzen dute eta hauen aurkako erasoak, berriro ere alderdi politikoen indarra agerian uzten dute. Lega Nordek kokotekoa eman dio Berlusconi eta Berlusconi bere lehen galera latza jasan behar izan du.

tzionatuko baitu. Libanoren kasuan, dena den, arazo zailtxoagoa da bien arteko muga zabalak beldur handia ematen baitio Israeli.

Dena den, bake bidean arazoak

etengabe sortzen dira, iragan asteen bertan Gazako mugan soldadu israeldarrak eta palestinar biztanleen arteko borroka horren adierazgarri. Gaitza bada ere, gaur egungo egoera

kontuan hartuta, gauzarik errezena egiten ari dira orain, bostekoa ematea alegia. Bakea beste zerbait da eta, batetik, berau segurtatua egon dadin, palestinarrek beren burujabetza esku artean izan behar dute. Bestetik, ekialde erdiak oro har, garapenaren trenari heldu behar dio, baina tira, azken baldintza honek munduko ia edozein lekutarako balio dezake.

TERMINOLOGIA

Leherketa. Zerbait, bereziki lebergai bat, lehertzearen ekintza eta ondorioa.

Janez edo edanez ere leher daiteke, lanez ere bai eta zenbait pertsona, akaso, patxadaz ere lehertuko litzake... Oraintsu meteorito batek harriak egin dio eraso Jupiterri. Horietako harri koskorren batek —zortzigarren zatiak uste dut— munduko arma multzo guztien lehertzeak eragin lezakeen eztandaren antzekoa sortu ei du. Tira, gaur egun, Gerra Hotzaren ondoren, horrelako konparazioetara heltzea ere... Bazirudien sasoi hartako eztanda nuklear apokaliptikoak atzean geratu direla, baina ez. Oraindik ere, izango da bere babes nuklearraren inguruan ez dagoenean, nerbioak lehertarazitako pertsonarik. Argi baina, gerra nuklearrik ez baina leherkari nuklearrak ia txurroak bezala saltzen ari baitira han eta hemen. Beste barik, iragan asteen «Der Spiegel» Alemaniako aldizkariaren arabera, legez kanpoko 150 kilo plutonio Europan zehar batetik bestera ari dira. Edota Kim II Sungen heriotzaren ondoren berriro ere Ipar Korean zabaldu ei den mehatxu nuklearra, eta zeresanik ez Errusiako hiri sekretuetan dagoen material zaharkituaz. Euskal Herrian bertan Lemoiz ixtera doanean, oraindik lo lasai egin ezinik. Patu nuklearraren garaia bizi bide dugu.

BOSNIAN, ostera, bakearen itzala indartuz bide doa. Bosnia eta kroaziarren arteko federazioak onartu zuen jada plana baina oraindik Bosniako serbiarren erantzuna airean dago. Radovan Karadzic buruzagiak plana atzeratzeko ohizko bideei ekin die eta horretan lehen ere erakutsi izan du bere trebezia: plana onartu aurretik bere osotasunean ezagutu gura du, Sarajevoko zatiketaren negozioazioetan sartu eta, plana onartzekotan, Ukrainiak SESBaren barruan izan zuen egitura juridikoa eskatzen du, NBeko eserleku bat.

Xabier Letona

Abuztuaren 21ean lehendakari berria hautatuko dute

Mexiko perestroika eske

Mexikon lurrikarak edota bestelako hondamendiak ez dira berriak, naturalak zein gizakiak sortutakoak. Ezin esan hondamendia denik, baina sei urtero lehendakaria hautatzeko egiten diren hauteskondeek Mexikoko bazterrik txiki eta galduena ere astintzen dute. Abuztuaren 21ean izango dira, eta aurtengo gertakizunek —Chiapaseko gatazka eta Colosioaren heriotzak batez ere— erabat baldintzatuko dituzte.

«**GURE** indioak gosez biltzen ari dira, borregatik ekin genion iraultza armatu honi, gure osasun, bezkuntza, justizia eta lan

eskubideari gobernuak muzin egiteaz nekatu gara». EZLNko (Armada Zapatista) tzetzal indio bati tzetzalek itzulitako berbak

dira.

«Edozein modutara ikusita eta so-egilearen begia edozein joeratakoa izanda ere, Mexiko ez da inoiz

berbera izango. Alderdi gobernu, lehendakariaren atzamarraren menpeketa iraultza instituzionalaren Mexiko hori bila daiteke. Heriotz-agiria urteko lehenbiziko egunaren goizaldeko lehenbiziko ordutan idatzi zen. Chiapaseko matxinada nekazari-indioa bere heriotzaren lekukoa da eta haren ondorioz Mexiko berria jaiotzen da».

Azken berba hauek Gustavo Rodriguez kazetari mexikarrarenak dira eta gutxi gora-behera, mexikar gehientsuenen pentsamenduen ispilu. Egia da, Mexiko ez da berbera izango jada, altxamendu indioa militarizatu ahal izango dute, baina beronen armazoiak zutik iraungo dute eta garrantzitsuagoa dena, Mexikon zehar zabalduz.

1910ean iraultzari ekintzaionetik, Latinoamerikan eredu izan da Mexiko. Konstituzio berriaren aurkarrakotasuna, nazi eta frankisten atzaparretatik ihesi Mexikon topatutako babesgunea, munduko nazio zabalduen aldeko jarraia eta, besteak beste, herri indioekiko teoriar erakusten

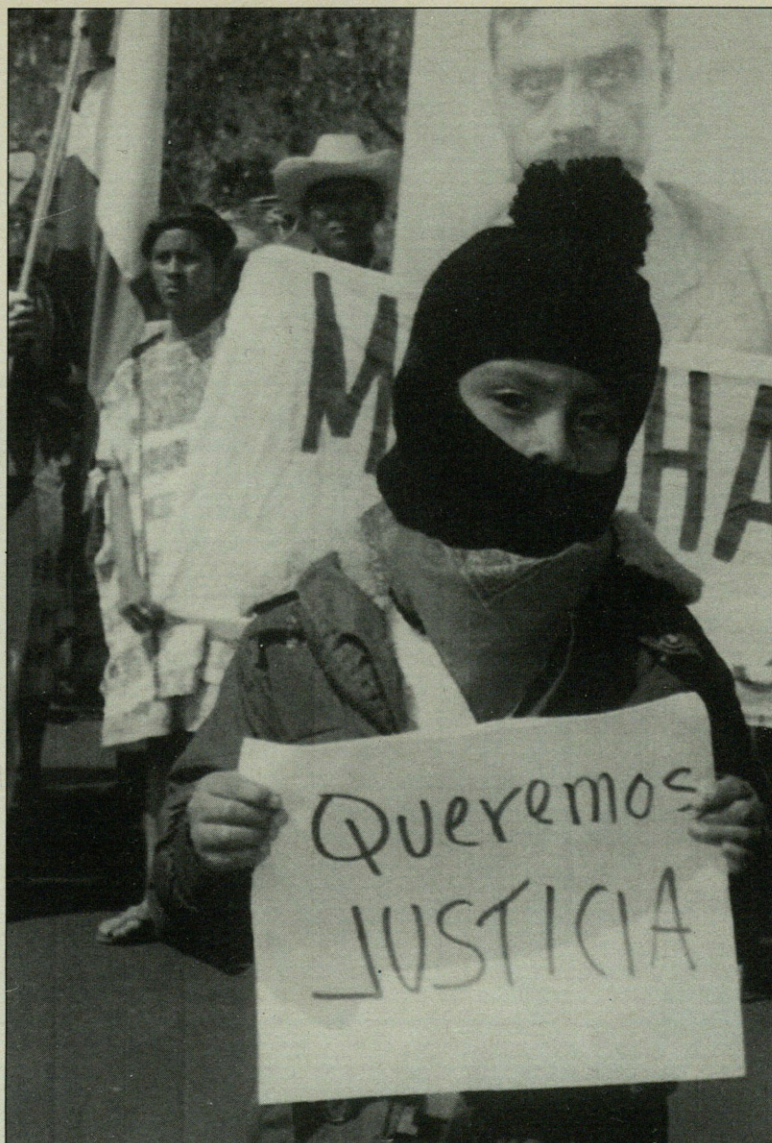
Colosio hautagaiaren heriotzaren ondoren, PRIk Ernesto Zedillo hautatu du.

zuen begirunea, mundu osoko zapalduen mirespena irabazi ohi du Mexikok hamarkadetan.

Mozorroa besterik ez, baina. Mexikon urte guzti hauetan errepresio politiko-sozialak, justizia, askatasuna, lurra edota beste edozelango eskakizun egiten zuen pertsona oro kupa barik kolpatu da. Hamarkadetan zehar, Hego eta Ertamerikako diktadura militarren basamortuan oasia bilakatu zen atzerritarrentzat, irudi hutsa etxekoentzat. Iraultzaren lorpenak gutxietsi barik eta zenbait agintaldiren —1994eko Cardenasena, esate batera— salbuespenarekin, errepresioa, justizia eza eta gosea Mexikon ondo sustaritutako gaitzak izan dira, areago azken hiruzpalau hamarkadetan. Estatua eta alderdia bat diren Mexiko honetan, sergurtasun indarrak eta errepresioa edo lapurreta bat dira. Lehen komunismoaren atxakia zegoen, gaur egun narkotrafikoarena.

Aldaketa haizea

MUNDU osoan, oro har, aberats eta txiroen arteko zanga gero eta handiagoa da, Mexikon txirotasunaz jakiguna izebergaren ur gainekoa besterik ez da.

Zapatisten altxamenduak Mexikoren etorkizun hurbila erabat baldintzatu du.

Garai guztiez egin liteke berba, eta denboran atzera eginez gero, Mexikok ere bere 68a izan zuela ikus genezake: Armada eta Poliziak 10.000 ikaslearen manifestaldia inguratu eta, tiroz, 1.000

bat pertsona hil zituzten. Orri ugari beharko lirateke hamarkada askotako errepresioaz idazteko. Salinas de Gortari lehendakariaren sei urteko agintaldian bakarrik (1988-1994), heriotza

politikoak 1.000tik gorakoak izan dira, gehienak (% 70) nekazariak. Halaber, azken 18 urteetan desagertutakoak 500 eta 800 artean dira (kalkulua azpitik egin da).

Mexikoren datuak

Hiriburua: Mexiko.

Azalera: 1.967.183. km²

Biztanleak: 88,2 milioi (1992an).

Txanpona: Pesoa.

Hizkuntzak: Gaztelera (ofiziala) eta 19 hizkuntza indigena (nahuatl, otomi, maya, zapotekoa, mixtekoa, tzeztzala... ez dira ofizialak).

Estatu eta gobernuburua: Carlos

Salinas de Gortari (lehendakaria).

Alderdi garrantzitsuenak: Alderdi Iraultzaile Instituzionala (PRI, 1929tik boterean, zentro-eskuintiarra); Iraultza Demokratikoaren Alderdia (PRD, ezkertiarra); Nazio Ekintzaren Alderdia (eskuintiarra).

Bizitza esperantza: 70 urte (1990-1995 arteko kalkulua da).

Armada: Itsas armada 37.000, Aire armada 8.000 eta Lur armada 130.900 soldadu (1992ko datuak).

BPG (Barne Produktu Gordina): 39,7 bilioi pezeta (1.700 miliar bat libera, 1990eko datua).

Kanpo zorra: 14,8 bilioi pezeta.

Inportazioak: 6,7 bilioi pezeta.

Esportazioak: 3,8 bilioi pezeta.

Cuauhtemoc Cardenas
PRDKo hautagaia zapatistei
oihanean egin zien
bisitaldian; 1988an ere
aurkeztu zen eta agintaldi
honetan bere alderdiko
250 militantetik gora hil
dituzte.

Tortura sistemaren mui-
nean errotua dago eta atxi-
lotutakoen % 90ek torturak
jasaten ditu. Zentzu hone-
tan, honako datua aipaga-
rria da: torturaz hildakoen
artean, preso edo atxilotu
sozialen kopurua arazo
politikoengatik atxilotuta-
koena baino handiagoa da.
Mexikon Polizia da lapurrik
hedatuena eta beldurga-

rriena, eta bertakoek diote-
nez, «*Poliziari obizko gaiz-
kileei baino beldur han-
diagoa zaio*».

Aurten gobernuak tortu-
raren izaera, eta Poliziaren
gehiegikeriak onartu zituen.
Halaber, Salinas de Gortari-
ren agintaldiaren hasieran
Giza Eskubideen Batzorde
Nazionala sortu zen gehie-
gikeriak ikertzeko. Agertu

diren datu asko berak az-
tertutakoak dira, eta beste
hainbat GKErenak (Gober-
nuz Kanpoko Erakundak).

Aberatsa eta garatua sus-
ma litekeen den 88 milioiko
herrialdean, 25 milioi per-
tsona txirotasunean bizi dira
eta beste 20 milioi txirotasunaren muturrean. Mexi-
koko Konstituzioak dioe-
nez, «*gutxieneko lan sariak
famiabiaburuak materialki,
eremu sozial eta kultura-
lean eta, seme-alaben be-
kuntza normal asetzeko
balio behar du*». Hori eta
martitzar berdeen kontua
antzerakoak.

1982ko urtariletik
1993ko urtarrilera gutxi-
neko lan saria 280 pesotik
14.270era pesora igo da; oi-
narrizko boltsaren (bizitze-
ko behar diren gutxieneko
bitartekoak) igoera, ordea,
handiagoa izan da: 728 pe-
sotik 108.372ra igo da. Hau
da, denbora horretan lan
saria % 409 handitu da, eta
oinarrizko boltsa % 1.388.

Bi haize, ekaitza eta profezia

LANTZEN duen lurra berea dela
amets egiten du Antoniok, bere izer-
dia justizia eta egiaz ordaindua da-
goela amets egiten du, ezjakintasuna
sendatzeko eskola eta heriotza uxat-
zeko medikuntza badaudela amets
egiten du, bere etxe distiratsua eta
mahai betea amesten ditu, bere he-
rria aske dela eta berau gobernatzea
beraiei dagokiela amets egiten du,
munduarekin eta bere buruarekin
bakean dagoela amets egiten du.
Amets hori gauza dadin borrokan
egin behar duela amets egiten du,
beste bizitza modurik izan behar
duela amets egiten du... Antoniok
amets egiten du eta, jakinaren gai-
nean, esnatu egiten da, eta bere
emaztea, makurtuta, sua bizitzen
ikusten du; entzun egiten du, eta
semearen negarra aditzen du, ekial-
dea agurtzen duen eguzkiari so egin

eta, irribarrez, bere matxetea zorroz-
ten du. Haizeak indarrez ekin dio
bazterrak harrotuz, jaiki eta beste
batzuen bila abiatzen da. Zerbaitek,
bere desioa askoren desioa dela esan
dio eta haien bila doa

Erregeordeak, bere lur sailak as-
tintzen dituen haize bortitza altxa
dela amets egiten du, lapurtu zuena
kentzen zaiola amets egiten du, bere
etxea suntsitua dela amets egiten du,
eta zuzendu zuen gobernu behera
datorrela. Amets egiten du, lorik ezin
hartu ordea. Ez du atsedenik hartzen,
bere medikuengana jo eta guztien
artean sorginkeria indioa dela eraba-
kitzen dute, eta guztien artean sor-
ginkeria hori odolez bakarrik aska
daitekeela erabakitzen dute eta erre-
geordeak expetxeratzeak eta herio-
tzak agintzen ditu eta espetze eta
koartel gehiago eraikitzea agintzen

du eta ametsak loa oztopatzen dio.

Herri honetan guztiek amets egiten
dute. Iratzartzeko ordua dator...

EKAITZA

... dagoena

*Bi haize hauen topo egitetik jaioko
da, bere ordua dator, historiaren
laba astintzeko ordua. Goiko hai-
zeak agintzen du orain, badator
azpiko haizea, ekaitza badator...
bala bedi.*

PROFEZIA

... izango dena

*Ekaitza baretzean, euriak eta
suak lurra atzera bakean uzten
dutenean, mundua dagoeneko ez
da mundua izango, zerbait hobea
baizik.*

**Marcos subkomandantea, Lacan-
dona oihana, 1992ko abuztua**

Bestela esanda, gaur egun-
go gutxieneko lan sariare-
kin oinarritzko boltsaren
% 13 besterik ezin da esku-
ratu. Gainerakoa beste
nonbait topatu behar. INE-
GI estatuaren inkesta era-
kondearen arabera, gaur
egun pobreak populazioaren % 91,9 ukitzen du.
Testuinguru honetan,

abuztuaren 21ean mexika-
rrek lehendakari berria
hautatuko dute eta segu-
ruenik 70 urte boterean izan
den PRIk (izen desberdine-
kin) irabaziko bide du. Le-
hendakaria sei urterako
hautatzen da eta denbora
horretan bera jaun eta jabe
dela esan liteke. Salinas de
Gortarik zenbait aldaketari

ekin zion bere agintaldiaren
hasieratik eta TLC (Merkatu
Librearen Akordioa) ere
bere agintaldian negoziatu
eta sinatu da. Ekonomikoki
emaitza onak lortu ditu bai-
na demokratizaziorantzko
urratsak bere ondorengoek
eman beharko dituzte. Mar-
txoan hildako Luis Donaldoko
Colosioak bide horri ekiteko

prestutasuna erakutsi zuen
eta Ernesto Zedillo bere or-
dezkoak bide berari jarraitu
gura dio, nahiz eta alderdi
barruan 'dinosauruak' erre-
sistentzia gogorrak jartzen
ari diren. Mexikon bezala,
PRIren barruan ere aldaketa
nagusitzen ari da.

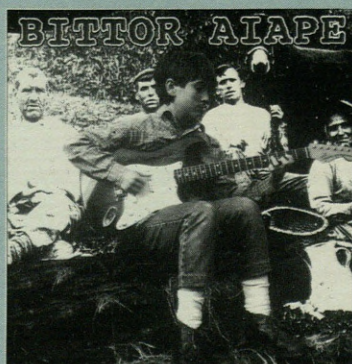
Xabier Letona

EGIN ZAITEZ ORAIN HARPIDEDUN

EZ GALDU AUKERA HAU!

Orain harpidedun eginez gero Edorta Jimenezen nobela
berria ala Bittor Aieperen lehen Konpaktoa eskura dezakezu.

Zeuk aukeratu
gustokoa
duzuna,
dagokion
laukian
X bat jarriaz.

BITTOR AIEPEren
LEHEN KONPAKTOA

"AZKEN FUSILA"
EDORTA JIMENEZ

KIOSKOAN
BAINO

HARPIDETZA TXARTELA

☎ (943) 37 15 45

FAXA: (943) 36 10 48

IZENA _____ 1. DEITURA _____

2. DEITURA _____ HELBIDE _____

TFNOA _____ HERRIA _____

KOD POSTALA _____ HERRIALDEA _____

BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____

SUKURTS. HELBIDEA _____ SUKURTS. ZKA. _____

KONTUAREN ZENBAKIA _____

%20 MERKEAGO

HARPIDETZA SARIAK
(BEZ barne)

Hego Euskal Herria

10.900 pzta

Ipar Euskal Herria

685 libera

Espainia 10.900 pzta

Beste Atzerriak

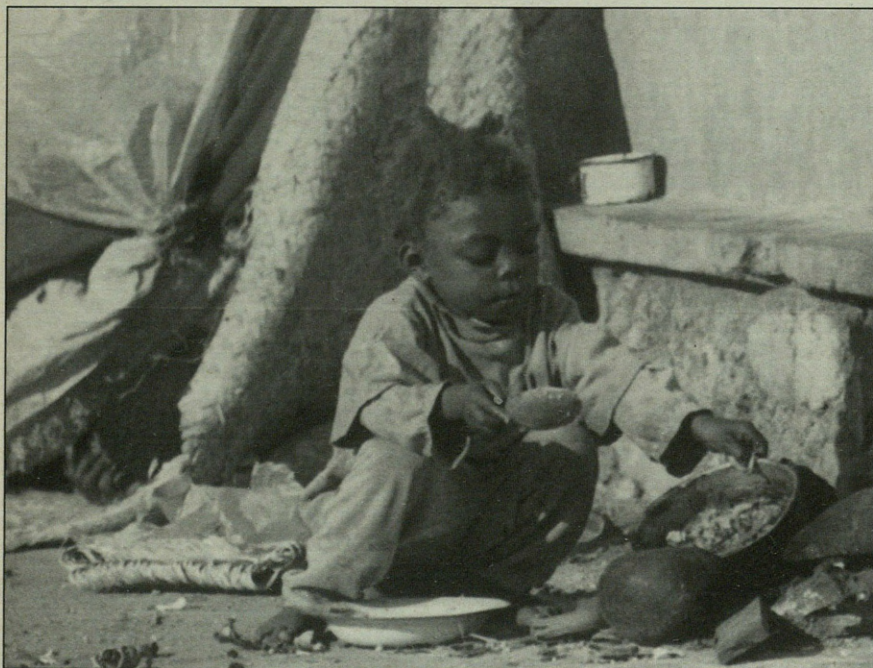
14.250 pzta

Airez 22.500 pzta

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 1 eta 2

LASARTE-ORIA 20160

HISTORIA ETA GERO

■ KALEETAN UTZITAKO HAITIKO AURRAK

GARAPENEAN dauden herri askotako haurrek egoera gero eta gogorragoei egin behar diete aurre, argazkiko aurra bezala esate batera. Haitiko haur bat da eta bertako kale, etxe edota edozein bazterretan topatutakoa. Bertako egoera larria dela eta, nagusiek alde egitean gero eta haur gehiago uzten ari dira bertan behera, haietaz norbait arduratuko delakoan edo.

■ ESPIOITZA MODAN JARRI DA

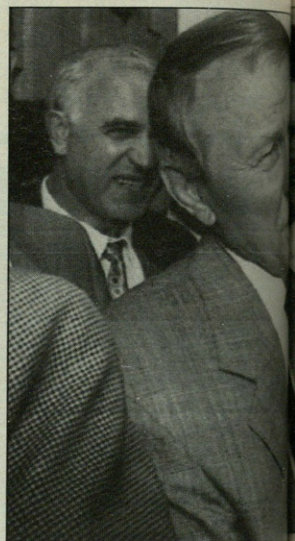
ESPIEK egindako idazki edo gutunak oso preziatuak bilakatu dira azken boladan. Izango dira gaur egun ere, espiak beti egon izan baitira, baina zailantza barik Gerra Hotzaren amaierak horietako mordoska bidaliko zituen

langabeziara. Rufina Philip, britainiar espia ospetsuaren emazteak, hildako bere senarraren artxibo osoak saldu zituen milioi erdi pezeta baino gehiagoren truke (20.833 bat libera). Philby britainiar zerbitzu sekretuko kidea zen eta 24 urtetan zehar handik lortutako informazioa pasatu zuen Moskura, 1963an desertatu eta Moskura abiatu zen arte.

■ «JAINKOAREN TRESNA»

HISTORIAN zehar makina bat gobernari aritu dira beren lanean «jainkoaren aginduz». Zorionez gero eta urriagoak dira horrela pentsatzen dutenak, baina oraindik ere bada bere desioak eta jainkoarenak nahasten dituenak, horien artean Carlos Menem Argentinako lehendakaria: «Nire burua Jainkoaren tresnatzat daukat eta gure Argentina maitearen beharrei erantzunen bat emateko lan egiten ahalegintzen naiz».

E L E M E L E

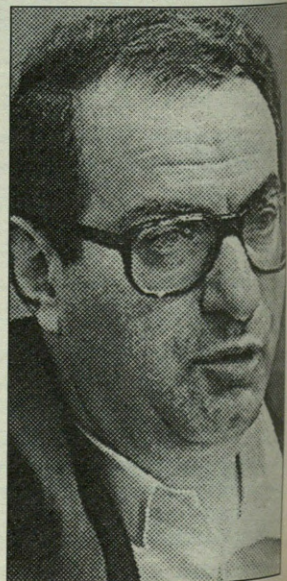

«EIKtik urruntzea akatsa da, Euroasiako eremuan plazak neurriak erabakitzen ari dira eta horietan borrokatu egin behar dugu, bestela gu barik egingo dituzte eta».

Leonid Kutxma,
Ukrainiako lehendakaria.

«Giza eskubideen aurkako mehatxurik handiena krisi ekonomikotik dator».

Daniel Tarschys, Europako
Kontseiluko idazkari
nagusia.

O I H A R T Z U N A K

URRIAREN BATA HAITI INBADITZEKO AZKEN EPEA

ANTZA denez, EEBBetako Gobernua nekatu da inbasioaren azken egunak iragartzen eta «orain bai, benetan» azkenekoa eguna jarri du: aurtengo urriaren bata. Tira, iaz ere urria hartu zen Aristideren itzulerarako azken data moduan, nahiz eta gero ez zen bete, jakina. Urtebete iragan da eta erbestean Aristideren ordeztu beste lehendakariaren bat egon izan bazen egoera lehenago konponduko zela pentsatzen da. Azken hilabeteetan Aristide eta Estatu Batuetako Gobernuaren harremanak hobeak badira ere, iparrameriketako erraldoiaren zebitzu sekretuetan mesfidantza izugarria dago Estatu Batuen aurka horren gogor jardun zuen apaiz ohiarekin.

«Errusiak lehenetarikoa izan behar du, baina ez bere indar militarragatik bakarrik.

Iragan hurbilean borrelakorik pentsatu zen eta lortu ere bai, eta egun ere lortuko dugu».

Boris Ieltsin, Errusiako lehendakaria.

«Duela 2.000 urte lur hauek bekataria izateagatik utzi behar izan genituen. Ez genuen indarra, biolentzia eta armekin itzuli behar».

Moises Hirsch, Naturei Karta talde judu ultraortodoxoaren buruzagia eta Palestinar Aginte Nazionaleko kidea.

SESB OHIKO EZKUTUKO HIRIAK

MAPAN ageri ez arren, SESB ohiko 35 herrietan erlojuak munduko beste edozein hiritan bezala egin zuen aurrera. Eremu militarren agindupean zeuden hiri hauetan egin izan dira sobietar arma arriskutsu gehienak. Zehatzago esanda, segurtasuna eta erabilitako materialen arriskua medio, orratzak zuhurtasun eta kontu handiagorekin aritu dira, baina jadanik heldu zaie normalizazioaren garaia. Izen bereziak izateaz gain (Sberdlovsk-44, Arzamas 16, Cheliabinsk-70...), bertako arma lantegietako zuzendariek ere zenbaki bat zuten izentzat. Hiri hauetan, kutsadura nagusi izateaz gain, SESB ohiak dituen gainerako arazo guztiak dauzka baina biderkatuta. Industria militarra industria zibilera birmoldatzea da bertakoen esperantza baina honek ere badu bere arazoa: besteak beste, lantegi askoren kutsadura maila dela eta bertan ezer berriri ekitea ia ezinezkoa da.

Acenor, esku pribatueta

Eusko Jaurlaritzako lehendakariordeak, Jon Azuak, Acenorren salmenta ez dela irailera arte erabakiko aurreratu badu ere, dagoeneko dauden eskaintzen inguruan eztabaida piztu da. Alfa-Lan Korporazio gipuzkoarraren eskaintza izan da Eusko Jaurlaritzak jaso duen azkena.

BOKO hamarkadan Acenorrek 12.000 langile zituen. Gaur egun, jasan dituen bi birmoldaketa gogorren ondorioz, 1.700 soilik izatera pasatu da. Laudioko eta Hernaniko lantegiak itxita, taldeak bi faktoria mantentzen ditu, Gasteizko Forjas Alavesas eta Basauriko Echevarria ohiak hain zuzen ere. Honi gehitu behar diogu azken urteotan jaso di-

tuen milaka milioi pezetako laguntza publikoa, konpainiaren errentagarritasuna bermatzeko. Baina enpresaren 'osasunerako' hainbat ekintza egin badira ere, oraindik ez da bihurtu inbertsio erakargarria —iazko ekitaldian 23.000 milioi pezetako galera izan zuen—.

Hala ere, Eusko Jaurlaritzak zenbait eskaintza jaso ditu, adituen arabera, dato-

zen lau urteetan altzairu bereziak izango duten berpizteagatik. Hauen artean, Suediako Inexa enpresa genuen. Espainiako Industria Institutuaren gustuko hautagaia bada ere —Inexak Acenor osoa erosteko duen asmoagatik—, joan den astean Alfa-Lan Korporazio gipuzkoarrak egingakoa ez da baztertzeko aukera izango. Hainbeste

diru publiko gastatu eta gero, boto emaileek begi onez ikusiko lukete, bertako enpresa baten esku uztea.

Honi Suediako enpresak sektorean sortarazitako errezeloak gehitu behar zaizkio, konpainia honen baliabideen ingurukoak.

Bestetik, Alfa-Lanek bere alde duen beste faktorea kontuan hartzekoa da: Korporazioak egin duen eskaintzaren arabera, Euskal Herriko faktoriak erostean gain, Reinosako FOARSA eta Villalvako forja azpiegitura erosiko luke. Honek Espainiako INIren eskuetan dagoen Sidenor holding osoaren pribatizazioa esan nahiko luke, eta honela Euskal Herriko faktorien salmenta soilak ekar zezakeen errezeloak saihestuko lirateke ■

DIRUAREN HOTSA

JOSE MARI
AGIRRE

ESTATUKO Gobernuak aurkeztu berri du lau urterako diseinatu duen eszenario makroekonomikoa. Aurtengo 1,3tik hasi eta 1996an % 3,9raino igoko omen da ekonomia. Europako Batasunekoa baino 0,5 puntu gehiago bat az bestea, lau urte jarraian. Inflazioa oraingo 4,2tik 3,5era jaitsiko dela uste da 1996.ean. Gainera barne eskaera, kontsumo eta inbertsioen igoera izango dira ekonomi hazkunde horren eragile nagusi.

Bestalde defizit publikoa iazko 7,3tik 3,0ra eraman nahi da eta 1997an eta 65,2an kokatuko litzateke zor publiko garbia. Xehetasun gehiegirik ematen ez den arren ez da erraza gertatuko defizit publikoaren murrizketa hori. Izan ere, horretarako bi bide bakarrik daude: sarrerak, zergak handitu, eta gastuak, zerbitzuak gutxitu, eta ez dago batere garbi hori nola eraman ahal

Konbergentzia plana

izanen den, zerga berri bat (ekozerga) aipatzen den arren.

Higarren atal bezala milioi bat enplegu sortuko dela uste da eta jakina hau ere lehen aipatutako hazkuntza ekonomikoki lotuta dago. Ekonomiaren martxan dago lanpostu berriak sortzearen gakoa eta aurreikusitako ekonomi hazkuntza egiaztatzea ezinbestekoa da helburu hori maila batean lortzeko.

Azkenik, 1992an burututako konbergentzia plana zuzentzen du honek eta harek baino suete hobe izan dezan espero beharko dugu, bestela Europara hurbildu ordez, aldentzeko arriskuan aurkituko ginateke. Lehenagokoak egindako asmoak bide erdian geratu dira eta oraingoak, apalagoak (errealistagoak?) irailerrako azterketaren antza dute, baina hobe iraillean bederen gaintitzea.

Esteban Olaizola, Hondarribiko Kofradiaren bozeramailea

«Indarrik eta babesik gabe jarraitzen dugu»

Kantauri Itxasoko arrantzaleen arteko enfrontamenduak Espainia eta Frantziako Arrantza ministroen arteko akordioa eragin bazuen ere, arrantzaleak ez dira ados agertu hartutako neurriekin, eta mobilizazioak iragarri dituzte datozen asteetarako.

ARGIA. Maiz bildu zarete joan den asteen Kantauriko arrantzaleak; zein izan da

bilera hauen emaitza?

ESTEBEN OLAIZOLA. Bertan hartutako erabakiak

ez dira oso eragileak izango. Bolanta-sareen kontra kostalde honetako arrantzaleak biltzea eta honen aurka denok borrokatzea erabaki dugu. Ez dugu onartzen Espainiako eta Frantziako ministroek lortutako akordioa, ez duelako irtenbiderik eskaintzen. Indarrik eta babesik gabe jarraitzen dugu, beraz.

A. Zein da zuen ustez arazoaren irtenbidea?

E.O. Akordioak ez die aurrikusten diren begiraleei inongo ahalmenik ematen. Sareak hartu eta ontzia portura eramateko ahalmena baino ez dute, eta zigorra ontziaren jatorrizko legearen arabera ezarri ahal izango da, edo ez. Hau, argi dago, ez da nahikoa. Gure ustez, begilareek arautegi komunitarioa aurrera eraman eta baimenak ken-

tzeko ahalmena izan behar dute. Hau betetzen ez den unetik, protestaldiak eta grebak egitea dugu aukera bakarra, bestela arazo honen bueltara ibiliko gara mugagabe. Bestalde, gure uretan atunetan sare pelagikoekin aritzen direla, sare hauen debekua eskatzen dugu. Arazo honen aurrean ez du zentzu handirik begiraleek duten ahalmen bakarra izatea sareak bildu eta untzia lehorrera eramatekoa. Akta zabaldu eta handik lau urtera epaituko den ekintza bihurtzen da. Bitartean, sare horiek erabiltzeko libre daude, inongo mugarik gabe.

A. Eusko Jaurlaritzak hartutako jarrera nabiko gogorra izan da?

E.O. Eusko Jaurlaritzak ahal duena baino gutxiago egin du. Arazo hau ez da Madrilena soilik. Eusko Jaurlaritzak baditu ahalmenak muga gaunditzen duten kamioiak aztertzeko eta abar. Gutxi egin dezake baino gutxiago egin du.

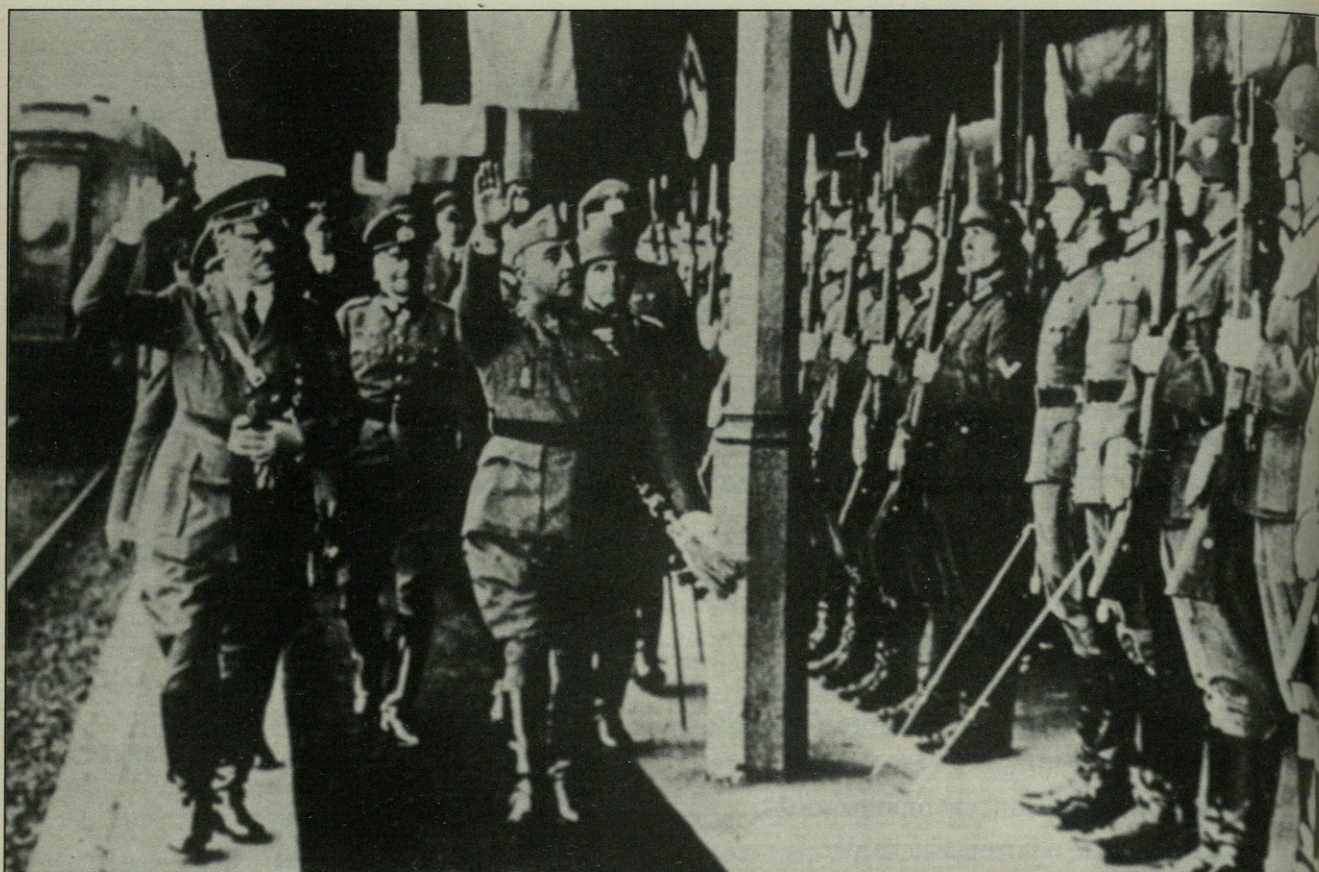
A. Europako arrantza politika aldatzea da honen irtenbidea?

E.O. Ez da hain erraza. Baina gure baliabideak defenditzeko hartu beharreko neurriak hartu behar dira. SOS deia zabaldu dugu itxasotik eta argi esan behar dugu sare pelagikoak edo bolantak erabiltzen jarraitzen bada ez dugula hurrengo belaunaldien itxasoko lana bermatzen.

«Egin ahal duena baino gutxiago egin du Eusko Jaurlaritzak».

Myriam Gartzia

50 URTE HITLER GABE

Frantzian sartu ahala heldu ziren Ipar Euskal Herrira naziak. Balio estrategiko handiko lurraldea, hiru garai nagusi izan zituen okupazioak: 1940ko uztailetik abendura artekoa lehena, ihardukitzearen antolaketaren hasiera. Bigarren garaia 1943ko bukaera artekoa izan zen, defentsarako ahalmen garapenarekin. Eta ondoren, askapenerako prestakuntza etorri zen. Duela 50 urte lortu zen.

GARAI horietaz hitz egiteko lekukoak aurkitzea gero eta zailagoa da, mende erdi ez baita alferrik pasatu. Liburu gutti idatziak izan dira Ipar Euskal Herriak ezagutu duen garai horretaz; alta, eremu oso garrantzitsua izan zen bereziki gerlariak eta iheslariak mugaz gaindi pasatzeko momentuan.

Azkaina jo dugu guzti ho-

netaz hitz egiteko, bertan bizi baita gerra garaiko gudari ezagun eta fama handiko gizona. Izena, Gaston Vincent. Adina, 83 urte. Informazio zerbitzuetan lan egin zuen gerra garaian, horrek zekarren ardurarekin. Militarren mugimenduak zaintzea eta Erresistentziaren nazien kontrako ekintzak burutzeko, nahitaezko zerbitzua.

Sokoako fuertean, alemaniar soldadu bat zelatan, edozein erasoren zain.

«1937an jadanik informazio zerbitzuak antolatuak ziren. Hori gerra eta gero jakin izan dut. Tolosatik eta Baionatik Estatu espainiarra eta Pirinioak zainduak ziren»

Informazio zerbitzuan Gaston Vincentek zuen toki oso nabarmena gelditu da. Jean Bezy zerbitzu horietako arduradunak idatzi duen «Le S.R. AIR» liburuan gizon honen ekintzak kontatzen dira. 1942an klandestinitatean bizitzera igaro behar izan zuen, Gestapo atzean zuela eta: «Kanbora joan, nintzen lagun batengana. Bertan Pierre Inda ezagutu nuen eta bark muga pasarazi zidan. Orreagatik pasatu nintzen, Amundarain menditik, eta ondoren benta batean gel-

ditu ginen. Bentakoek selauruan gorde gintuzten alemanak bertatik pasatzen baitziren. Neure bidea jarraitu nuen baina Goardia Zibilak atxilotu ninduen Elizondoko bidean eta Iruñeko kartzelara eraman ninduten. Ondoren Burgetera eta hortik Miranda de Ebroko kanpamentura. Hor bilabete pare bat igaro nituen. Jateko gutti eta zinkkeria asko, baina hor ere baliatu nuen jendea ezagutzeko».

Besteak beste, ihesi joanak ziren Leon Etxeberri eta Bizkaitxipi ezagutu zituen. Honen arreba Baigorriko

Alemaniarren etorrera

EKAINAREN 22an armistizioa sinatu zuten Frantzia eta Alemaniako ordezkariak. 25ean su-etena gauzatu zen, eta bi egun beranduago, 27an, lerro alemaniarrek Ipar Euskal Herria hartu zuten.

Abuztuan lehen sabotaiak ezagutzen hasi ziren. 13an bertan, L'Odete baporea hondoratu egin zen Aturri ibaiaren ahoan. Bere lema nahita txikituta zegoen.

Udaren amaierarekin infanteria dibisio alemaniar batzuk Hego-Mendebaldean bildu ziren, Irlandaren inbasiorako Grun Planarekin lotuta.

Okupatzaileek Frantziako Armadako kanoioak ezarri zituzten, Baiona eta Donibane Lohizuneko kaltetako sarrerak babestu asmoz. Bateria bat Sokoako fortean. Beste bat Aturri ibaiaren ezker ertzean. Hirugarrena beste erriberan. Marina artilleriaren 286. Batailoiak armatu zituen bateria hauek, eta beraiek osatu zuten Harresi Atlantiarraren hazia bilakatuko zena.

222 zenbakiko atxilotu eremua Baiona eta Angelu artean dagoen Polo zelaietan egokitu zen. Frantziako Armadako soldaduak erabili ziren (Afrika Beltza edota Magrebetik zetozen gehienak) lurra zulatzeke, kamioi eta tren bagoiak hustutzeke...

Urriaren 23an Hitler eta Franco bildu ziren Hendaietan. Topaketa honen garrantzia erabatekoa zen alemaniarrentzat. Seguritate neurriak harrigarriak izan ziren. Trenbide alboko etxeetako leiho guztiak hertsit egin behar izan zituzten bertakoek, eta trenbide metro bakoitzeko soldadu bat zegoen zelatan. Gibraltar eskuratzeko Felix Planaren inguruan hitz egitea zen helburua. Espainiaren laguntza eskatu zuen Hitlerrek. Hendaiatik igaro behar ziren tropa alemaniarrek eraso bidean. Ez zuen Francoren erantzun zehatzik jaso, eta hori ikusita, Fuhrer-aren Estatu Gorenak beste plan batzuk osatzeari ekin behar izan zion. Kezka berria izan zen hau, aliatuen balizko erasoari gehitu zitzaiona.

Miarritzeko hondartzan. Oroigarria etxerako.

Bigarren fasean

1941. urtea hasi eta berehala, Marina Artilleriaren 286. Batailoia 4. bateria osatu zuen, Sokoa eta Hendaia lotzen dituen kosta zatitik gertu. Zati hori ongi babestu asmoz, beste bi bateria indartsu ezartzea erabaki zen. 780. Artilleria taldea ekainean heldu zen trenez, eta bere Estatu Gorenaren Ziburun lekutu.

1942ko apirilean ingeles hegazkinak kostaldera hurbiltzen hasi ziren. Urte bereko abuztuan eraikuntza lanak ugaltu ziren, Hitlerren Atlantiar Harresia indartzeko aginduei jarraiki. Hiru artilleria bateria ezarri ziren: Aturri ibaia-aren ahoa eta Miarritze artekoan, Donibane Lohizuneko Santa Barbara zubian eta Hendaia alboko Santa Ana zubian. Urriaren 9an bertakoen laguntza agindu zuten alemaniarrek. 1942ko azaroaren 11n, okupatu gabeko zonak inbaditu zituzten alemaniarrek.

1943ko maiatzean hasi ziren Ipar Euskal Herriko herrien lur-defentsa lanak, Baiona eta Donibane Lohizuneko portuen inguruan.

Urriaren hasi ziren eraikuntza lan berriak. Lerro gotortua eraiki nahi zen, itsasotik etor zitekeen inbasioa ekidin asmoz.

Urte hauetan alemaniar presentziaren aurkako ekintza asko izan ziren. Sabotaia egunero gauza ziren. 1943ko apirilean okupazioaren aurkako manifestaldi handia egin zen Baionan.

Kontzentrazio eremuetan adina ez zen arazo.

herriko etxeko idazkaria zen eta berantago, aldiro Baigorritik pasatuko zuelako muga, oso paper faltsu ongi eginak lortu zituen. *«Bidaia gehienak Pierre Bidaitekin egin nituen. Zoritarrez, 1943ko azaroan atxilotu zuten. Torturak jasan behar izan zituen baina ez zuen etsi eta askatu zuten, baldintzapean. Astero Gestapotik pasatu behar zuen. Berehala desagertu zen. Garai hartan Ipar Euskal Herriko Gestaporen zentro nagusia Miarritzen kokatua zen, Helder kalean».* Informazio asko bildu eta eraman izan du Gaston Vincentek, eta arduradunen arteko lotura egin.

Kanpamentuak
Irresistentzian jardutea arriskutsua zen, ordea. Euskal Herriko muga den Gurs herrian II. Mundu Gerran internatze kanpamentu bat zegoen, gaur egun aztarna gutti gelditzen badira ere. Administrazio inkesta batek ekarri dituen emaitzen ara-

bera, bertan internatuak izan ziren lehenbizikoetarik euskaldunak ziren. Claude Lahariak idatzitako *«Le camp de Gurs»* liburuan agertzen da 1939ko irailaren

bostean 3.461 euskaldun zeudela dioen inkesta. Kanpamentu horretatik ateratzeko Legioan sartzea proposatuko zitzaien. Beste euskaldun batzuk ere pa-

Adio, Föührer

OKUPAZIOAREN azken urteko otsailean Sokoako fuerteko bateria Ziburuko Bordagain ingurura mugitu zen. Hil bereko 15ean Komandantziak 16 eta 60 urte bitarteko gizonezko guztien zerbitzua exigitu zuen, lan egiteko.

Martxoaren 20an BBC

irratia mezua hau igorri zuen: *«Parmako bioletak birloratu dira»*. Parmako aerodromoaren bonbardaketa igorria zen. Martxoaren 27an, 49 hegazkinak euren base ingelesak utzi zituzten. Parmako aerodromoaz gain, Miarritzeko geltokia zen jomuga. 52 tona leher-

satuko ziren kanpamentu horretatik. Izan ere, 1940ko maiatzaren 18tik 25era bitarte 800 euskal iheslari politiko atxilotu zituzten Ipar Euskal Herrian, eta baita Biarnon ere. Bizimodu arrunta zeramaten, baina dirudienez, eta Claude Laharieren arabera, Jordana jenerala (Espainiako ministroa), eta Leon Bernard frantses ministroaren arteko akordio baten ondorioz gertatu zen. 800 atxilotu horien artean EAJko kide ospetsuak zeuden. Besteak beste, Manuel Egileor EAJko idazkari nagusia, Teodoro Agirre lehendakariaren anaia, Juan de Duranona ministro ohia, Luis de Villalonga, EBBko Luis Arregi, Andres Bereziartua, Elias Etxeberria... Hortik batzuk Venezuela aldera joanen ziren, Azpiazu apezaren laguntzari esker. 1940aren bukaerarako Espainiatik etorritako internaturik ez zen gelditzen. Beste batzuk sartuko zituzten preso.

Gerra garaian beste kan-

1 9 4 4

kari jaso zituzten, eta 78 tona bonba. Inoiz ez da jakin zenbat alemaniar hil ziren bertan. Dena birrindu zuten. Miarritzeko 90 biztanle hil ziren, eta Angeluko 41. Bi hegazkin ere galdu ziren.

Azken urte honetan, atentatuak erabat ugaltu ziren. Erakunde alemaniar zein enpresa laguntzaileen aurkako leherkariak jarri ziren. Ekainaren 3an gatazka egon zen Saran, alemaniar patrulla bat eta hogei lagun armaturen artean.

Aliatuek Normandian egindako desenbarkoa eta gero, Frantzia berrera bidea irekitzen

zutela ikusita, euskal kostaldean zeuden indar alemaniarrek atzera bidea prestatzen hasi ziren. Uztailaren 13an, portuak minatu ziren eta euren ganako adarrak hondoratutako untziez hertsu.

Abuztuaren 15ean aliatuak Provencen lehorreratu ziren. Ipar Euskal Herria bizkor utzi zuten okupatzaileek. Bertakoen erantzuna gogorra izan zen: tentsio handiko hariak, telefono posteak eta trenbideak moztu ziren. Abuztuaren 22an bi zibil hil zituzten Baionan. Azken alemaniar soldaduek 28an utzi zuten Euskal Herria.

1944eko abuztuaren 15ean, Miarritzeko kaleetan, joan berriak ziren alemaniarrek atzean utzitako kartel guztiak erre ziren.

pamentu mota bat ezagutu zuten euskaldunek. Alegia, Hegoaldetik etorritako haurren kanpamentua. Famatuena Garaziko La Cita-

dellekoa izan zen. Dorothy Legarretak idatzitako liburua, «Gernika belaunaldia», agertzen da 500 bat haur hil zirela, baldintza txarretan hotz gogor batek jota. «Logela txiro baietan agerian zegoen ume baien egoera larria.

tari batek, ikusi zuena.

Garaziko jendearekiko harremana aski zaila izan zen, hasiera batean behintzat. Izan ere, *gorriak* ziren haur horiek horrela aurkeztuak izan baitziren eta nahiz eta euskaraz mintzatu harremana zaila zen. Ez zuten ulertzen nolaz kristauak izanki Francoren aurkakoak izan zitezkeenik. «Kolonian honetan euskal gaiei buruz zekiten ertilari, dantzari, abeslariak zeuden... 1938an 800 lagun zeuden kolonia horretan... Laguntza Errefuxiatuen Aldeko Euskal Batzordetik zetorren. Irakasleen soldatak Eusko Jaurlaritzak ordaintzen zituen», diote kronikek. 1944eko abuztuaren 28an bukatu zen hauentzat eta beste askorentzat bigote motz eta itxi batean irudikatzen zen amesgaiztoa.

1940ko maiatzaren 18tik 25era bitarte 800 euskal iheslari politiko atxilotu zituzten Ipar Euskal Herrian ●

Ohe bakoitzaren buruan maleta txiki bat, larruzko estalki mehe bat, gurasoen argazki bat: umearen gaur-guztiak». Horrela kontatzen zuen kanpamentu horretan, garai hartako kaze-

Ixabel Etxeberria

EUSKAL MENDIZALEEN K-2

Ez zen posible izan iaz. 8.611 metroko K-2k ez zien euskaldunei tontorreraino iristen utzi. Aurten, baina, ez da horrela jazo. Ekainaren 24ean, Inñurrategi anaiak, Juanito Oiarzabal, Juan Tomas Gutierrez eta Kike de Pablo munduko bigarren gailurrera heltzea lortu baitzuten. «Gailurrak itxoin beza», zioen orduan Felixek, hona hemen bere oraingo kontakizuna.

RAWALPINDI-Skardu bidaia 24 ordu ingurukoa da, zertxobait gutxiago edo egun batzuk gehiago egingdako euriak, Chilaseko familia armatuek, Alak eta

txoferraren logureak erabaki dezakete; urtetan izerdia eta odolaren gainean jasotako bideak urak aise irensten dituelako, urak bezala menditarrek ere beraiena

dena beraiek gobernatu nahi dutelako, eta txoferraren logureagatik ez bada, Alak berak bakarrik jakingo duelako zergatik dagoen autobusa geldirik eta ez

martxan.

Nissan Dieselaren leiho parean pasatu dira hiri berribaten handinahi eta ezinak, nekazariaren golde zaharkitua, mendi hegalean zintzilik dagoen oasi txikia eta ibaia gurutzatuz karreterara lotzen duen tirolina ausarta, kontroleko hesia jaso duen militarren bibotea, bide bazterreko txiringitoan labe zulutik ateratzen zen artistaren agurra, «bello, pen, edo rupee» oihukatuz korrika

egiten duten haurrak eta abar.

Skardu ikusi dugunean, gidaria hamar pustarriz sari-tu dugu, egia esan bide hauetan dabiltzanak denak dira hamar pustarriren jabe, gainerakoak urak eraman baititu.

Txapela kentzekoak Skardu-Askole bidean bueltak dabilzan jeep gidariak dira. Toyota zaharrak lepo kargatu eta ez dago ezinezkorik, harea, lokatza, ura edo Braldo ibai hertzean zintzilik dagoen muna puntak... gure begirada izutuari «no problem» erantzun eta segi aurrera.

Kargoan aurrikusi genuen pisuaren bizkortza bidali genuen Pakistanera, etxetik eramandakoa Rawalpindin erosi beharrik ez zela esanez konpondu genuen.

Eztarrion korapiloa

Baina Roja Bazar merkatuan egindako erosketak ere gora joan ziren. Kontua gora zihola ikusirik, ekin genion karga bat gora, karga bat behera zenbakiak egiteari. Bilal Ali kapitainaren ekipoa, eta jana; Ali eta Karim sukaldariena; telefonoa eta gasolina, Josu Bereziartua eta Juantorenak... ehun.

Karga partizioa erritual gisa ezagutzeko adina denbora gelditu ginen hurrengo goizean, zertan kontzientzia txarrenekin ekin lehenengo etapa!

Gaur elurra egin du. Aurrez aurre dugu mendia. Egindako lana eta egiteko duguna, errepaso gisa joan dira, baina espedizio zaharrak eta espedizio haietako kontuak izan dira mintzagai nagusi: glaziare zuloan behera joandako hartan egindako eskapada, Kathman-

Alak horrela nahi izan zuen

ALI eta Karim Matxulukoak dira, Mashembrum mendiaren hegoaldera dagoen herrixka batekoak. Mendialdean gehienak bezala xiitak dira eta beraien hogeitau urte freskoekin lege zahararren jarraitzaile sutsu. Alik behinik-behin fin asko gorde ditu otoitz orduak mendira bidean gentozela, eta orain, basean gauden artean halako praktikarik egiten ez badute ere, errekuaratuko omen dituzte etxera bueltatzen direnean.

Kontua da, gaur egun guztian kanpoan izan direla, *muharram* eguna omen, otoitz eguna, eta Broad Peak mendiaren beheko kanpamendura joan behar zuten, inguruko mendietan diren gainerako xiitekin elkartu eta okasioari dagokion neurriko ospakizuna egiteko. Eguna libre hartzeko ez dute arazorik izan, baina tontorrerako saioan bertan izan daitezkeenez, Albertok enkarguarekin bidali ditu: «*Otoitz egin gure alde*».

Iluntzean, itzuli direnean, sukaldean sartzen somatu ditugu eta bere-

hala etorri dira gure jangelaraino, egun ederra pasatu duten itxurarekin, irribartsu eta kontu kontari. Baina Albertok laster jakin nahi izan du enkargurik bete ote duten, eta baietz, denok tontorrera iritsi gaitzen otoitz egin dutela, denbora luzez egon direla otoitzean zorte ona izan dezagun, egu-

raldiak lagun gaitzan eta K-2 mendiaren tontorrera iritsi gaitzen.

Hala ere erantzunarekin ez da gustoregi gelditu eta zehaztasun gehiagoren eskean edo, galdetu dio: «*Baina zer, igoko dugu?*» Eta erantzunak aho bete hortz utzi gaitu guztiok: «*Inshallah*» ('hala bedi!')

dun neska hura begitxoak jartzen ari ote zen; ofizialak porteadoreak xaxatu zituenekoa, mendi batean zer den tontorra-bidea-mendia bera egitea, beste hura oheratu zela bai halako neskarerekin edo ez dakit zenbatekin, droga kontuekin Kathmandu eta Asia hegoaldeko kartzelen kontuak, eta kartzelak etxeokak ere bai noski, balizko egia Platonen hitzetan, oinorde-

kotza eta lenteja platerkadaren pasadizua testamentu zaharrean... Eguraldi txarra dago dudarik gabe.

Bi egun eta bi gau eman ditut mendian, lehenengo kanpamenduan sartua zehatzago esanda.

Gorakoan orain ere gauza

8.611 metroko K-2 igotzeko, Ali eta Karim sukaldarien errezoen laguntza izan ei zuten mendizaleek. (Argazkia: Felix Inurrategi).

**Gailur erraldoia begien
aurrean, pauso txiki
bakoitzak hutsaren
hurrengo zirudien.**
(Argazkia: Felix
Iñurrategi).

henengo kanpamendurainoko metroak nahiko modu onean igo baintuen, baina goian egin dudana denboran gorputzak ez dit ez janik ez edanik onartu eta pareta barreretik baserainoko bidea inoiz baino luzeagoa egin

zait, behar bada berriz itzultzerik izango ote dudana pentsatzen etorri naizelako edo.

Baina seguru Josuri ez zaiola motzagoa egin. Bera eta besteak Abruzzoetan ziren, ekipamendu lanak egi-

ten, eta harritu nau kanpamentuaren atean ikusteak. Ni baino beranduago etorri da, beraien ahalegina Juan-toren esku utziz. Ziur naiz itzultzeko erabakia aurretik izugarri sufritu duela, baina ez diot detailerik eskatu.

Skardun hoteleko tearen usainean, gailurraz berbetan

EGUNSENTIAN, Toyotaren gurrupilek zerbait uniformea zapaldu dute, asfalto alajainkoal eta abenturak luze segitzeko itxura badu ere, dutxa eder bat eta galtzontzilo garbiak aldrebeskeriarik handiena ere modu positiboagoan ikusteko laguntza dira.

Skardun hoteleko terrazan te be-roarekin lagunduta, joandako egunetan bizitakoak errepasatu ditugu eta gozatzen hasi. Alturako kanpamenduetatik irratirako egindako kontaketak ez dira jada ardura arrazoi, ez dugu *walkie* bat edo biren beharraz eztabaidatu, edo badaezpadako zenbat pila jaso.

Bigarren kanpamendutik leporako etapa egunean atera eguraldi tristeaz *-eskerrak gora egin genuen-* esan da, baina belaunean gorako arrastoa ireki beharraz ez da txisterik egin. Juanitok, gailurraren poza eta satisfazioak, kezka eta sufrimenduak bezala gorde ditu. Kikek 8.000 metro-tara iristeko egin zuen lana gogoraz dionean, zoriondu eta eskertuz, keinu apalez erantzun du. Tontorra egin aurreko egun horrek eman du beste zeresanik ere: erlojuak markatu zituen hamaika orduak, aldaparen gogorra eta elurraren biguna, Felixen etsipen uneak eta bapateko piztue-ra...

Hala ere gailurrera jo genuenekoak piztu du hizketarako gogo gehien. Juanitori denda nola utzi genuen akordatu zaio, gosari hondarrak, arnasa kondentsatuak utzitako gela, kanpotik sartutako elurra... ez zegoen ama begira.

Baina botila lepora iritsi ginenean sartutako zalantzak komentatzera-koan ez du bromarik egin. Alberto aurrean zihoalarik soka baten segurantzaren zain gelditu baitzen gaizki zegoela oihu eginez, eta bidea benetan serio aurkituz gero ezer gutxi egin baikenezakeen bi soka pusketa eta izotzerako lau tornillo ziztrinekin.

erretiratu hitzak ez-tarrian sortu dion korapiloa ez baita gozoa izan.

Arratsaldean, nahikoa berandu etorri dira Kike, Alberto eta Juanito, oso nekatuta. Goizean agurtu ditudanetik ez dute lan makala egin, 2. kanpamenduraino igo, dendak jartzeko maila zabal bat prestatu, denda jarri eta 7.000 metrotatik behera jaitsi. Atzo ere lehenengo kanpamendutik ia bigarrenarainoko bidea egin zuten, sokak jarritz, zaharrak egokituz, arrastoa ireki, bidean jaso...

Bazen bizkarreratu beharreko trasterik, alajaina! Porteadoreak, baina, ez ziren kexatu. (Argazkia: Felix Iñurrategi).

Eguna tripak jaten pasa dut, prismati-koekin begira, ezinegoan. Baina badatozela ikusi dugunean pozarren joan naiz, glaziarrean gora eta behera eta kantinplorakada ura hartuta. Izan ere, ez dute gutxiago merezi, zapzi lan egunetan egindako lanari esker bidea prest dago tontorreko saiorako. Zapzi lan egun horietan, 2000 metro irabazi dira, 1800 metro soka moldatu dira tarte horretan, eta kanpamenduak ere prest daude.

Mariren harria, ongi me-

rezitako izena. 8.350 metrotara omen dago, igoeraren tarterik zailena pasa eta gero. Metro batzu beheragotik ikusi genuen aurrenekoz, baina luze egin zitzaigun bertara iristea. Auskalo zenbat aldiz errepesatu genituen nafarregandik jasotako datuak.

Hortik aurrera bi hitz baino ez, 8.400 metrotara egindako gorotza (hautsi hire marka!) eta ordubetera bidean ikusi genuena hiru ordu luzera lortu genuela, arrastoa sakona, arnasa estu

eta indarrak flako. Baina, iritsi behar genuen. Alberto, Juanito, Juanto, mantsoago Kike eta biok.

Guri ez zitzaigun lehen uneko emozioa urrutira isladatu beharrik tokatu, Juanito eta Albertok luze egin baitzuten, Joxerrarekin «Gora Euskadi» batzuk aineratu, lagundu gaituzten guztiak eskertu, amari lasaitasun pixka bat eman eta Joserrak gogorarazi zigun bezala berandu zen eta jaitsi beharra genuen.

Une gogor baina go-

goangarri haietan, egun batzu lehenago eztarria bildu zidan korapiloaz akordatu nintzen. «Aupa Alberto, kanpeon» oihu eginez iritsi zen Josuren ahotsa K-2 gailurrera. Anaiak gogoratu zuen Josuren ausentziaren pena eta bizi ditugun egunak eta uneak gogora datozkidala eta te beroaren inguruan berriz ere elkarrekin gauden honetan hitz berak eskaini nahi nizkioke: «Aupa Josu, kanpeon».

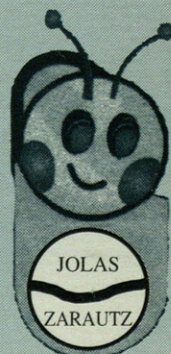
Felix Iñurrategi

JOLAS

HAUR JOLASAK ETA HIRI ALTZARIAK

Geuk fabrikatzen ditugu -zur egokitua-
eskatu katalogoa eta informazioa

Industri poligonoa / M. Etxe Txiki, 19 - 44 posta kutxa ZARAUZ

Sargoria hiriaren jabe egiten denean

IZOTZA IZOTZAZ, MESEDEZ

Udako edozein astegun. Goizeko zazpiak. Irratiko albistegietan eguraldia da berri-iturri nagusia. Ergelkeria ardatz duten Hutsala Irratiek zorionak ematen entzuleei: hondartzarako eguraldi ezin hobea. Eta modako beste musikaire akigarri bat jaurtiko dute goizeko uhinetara.

Nugitu ere egin gabe, nolabait ere freskatuz, eta hala ere bero.

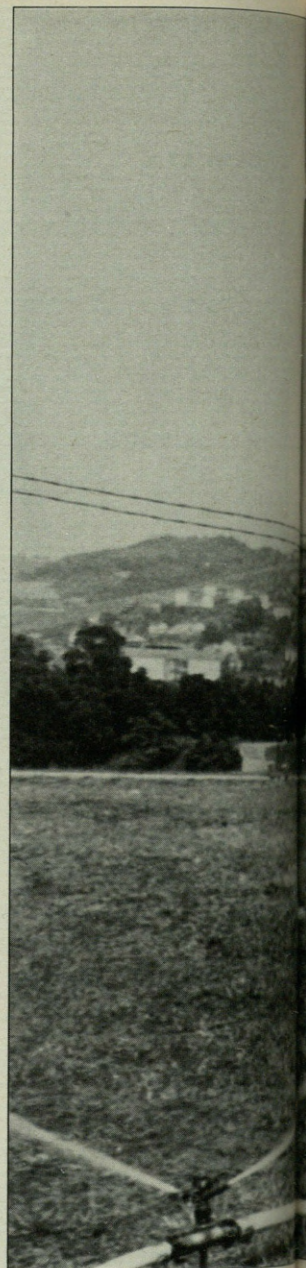
EGURALDI ona esatetik egun ona igarotzera aldea dago. Kalea zapaldu baino ez eta, sargori. Dastategiko giroa laster galdu da. Azukrezko koipe moduko hori izerdi egiten zaie pasteiei. Eguraldi-gorabeherak dira mintzagai nagusi hemen ere. Katedrale aurrean alona borobilak ezarri eta hiria kostaldeko terraza egiteko lehen pausua emana da. Lan-egun trinkoa dutenek zortzietan ekiten diote zereginari.

Halako egunetan klase-borrokaren aurpegia beste bat da; samaren ingurua estutu ez estutu, gorbata bai ala ez, edo jakarik gabe, beso-hutsik. Kutxako leihatiletako gehienak sport jantzita dagoz, gorbata dun kokolo hori ezik. Emakumezkoek libreago dute itxura. Goitik beherako trajea jantzi behar dute atezainek. Eta burdinaren zama gainera. Halako egunetan, zin egiten du kartila eguneratzen didan enpleguatuak, astoak lotzeko soka da gorbata.

Kanpoan termometroak sistemaz aldatu gura duela ematen du. Hainbeste gradu eta hain goiz. Celsius sisteman bada, sargori; zeren eta ezki-ostoa dantzazten dituen haize arina, orain-

goz, Hegoa baita.

Hamaiketakoaren ordu-rako —askorentzat egunaren amaiera, *de facto*— airea munstro dun geratu dela, eta erditu behar duen izaki astuna denon artean eraman beharko dugula, oharturik gara. Paradisua hemendik ordu erdi batera dago trennez. Autoz hobe ez joatea. Ergelkeriak esaten dihardute Hutsala Irratietako txoriburuek. Eusko Trenbi-deetako musika-haria baino hobea ote da? Izotza egiteko tresnak topera lanean eta

abokatu gazteak gorbata
noiz utziko, kaguenka beti.

Eguardian porlanaren eta
eguzkiaren arteko aliantzak
Nobel Saria eskuratzeko
meritoak egiten ditu. His-
toriako laberik perfektua

■ **Kanpoan
termometroak
sistemaz aldatu
gura duela ematen
du; hainbeste gradu
hain goiz ●**

bihurtarazi nahi dute hiria.
Hareatzan, aldiz, irratiek ez
dute inor baketan utzi nahi.
Eta urak ez du freskatzen.
Ordu honetan garagardoa
isurkin lodi bihurtzen da,
astun, uztaileko eguzkiak
garagar-soroak berotzen di-
tuen aldi beretsuan edaria
ere —bere kuttuna— irakin
eragin nahi bailuen. Halaxe
hasien dira zilborrak. Ho-
netan ez da errudunik.

Hiria berdin labea ekua-
zioak akatsak ditu, zorio-
nez. Arkitektoak oraintxe
ohartzen dira. Kale estuak

ezeagoak dira, epelagoak.
Zentrotik auzo zaharragoe-
tara joan behar da, ahalik eta
arinen, eguzkia bere
munstro-kumeaz erditu bai-
ta. Jesukristo ez zen jaure-
gian jaio. Pikutara aire ego-
kitua duten kafetegiak. Ta-
berna zaharrik bada, go-
xoagoa zera baino, zeruko
atea zabal-zabalik balego
baino. Aingeruak dira Be-
lemen.

Nobel Saria eskuratzeko
merituak egiten ditu orain
edonork. Polo a jaten duen
umeak laster antzemango

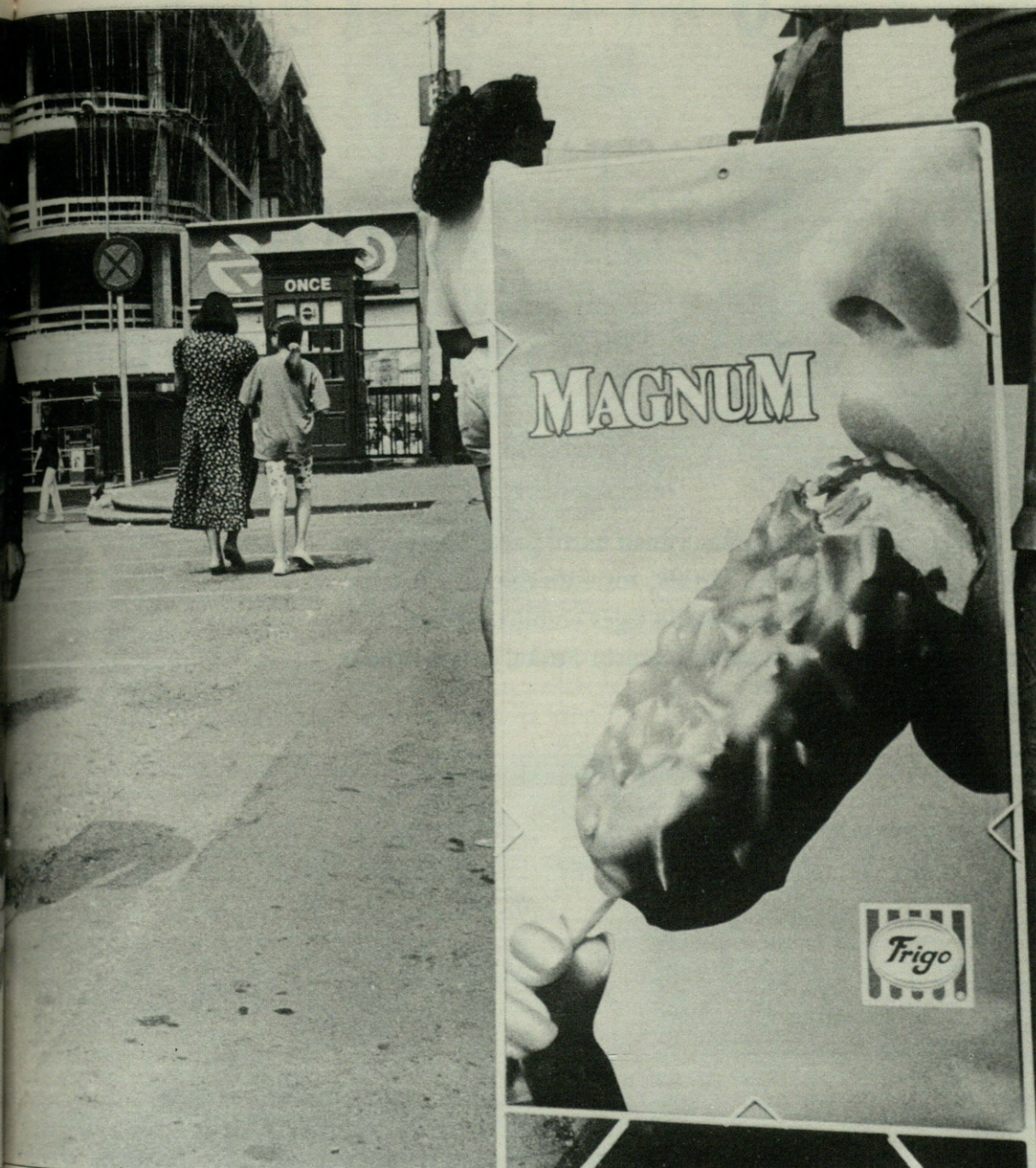
**Paradisua ordu erdi batera
dago trenez. Autoz hobe ez
joatea. Parkeak dira
bilatzen diren azken
txokoak, baina bertan ere
bero. Eskerrak
berdeguneak ureztatzeko
gailuak beste erabilpen
batzuk dituzten.**

Batzuk lan
gogorretan ari
diren bitartean,
gazteak,
azterketak
bukatu eta gero,
egun
sargaritsuak
'igarotzen'
dituzte lagun
arte.

dio. Batek daki zein koipe
edo gantzu hoztuz egin du-
ten hori, egarria asetu beha-
rrean, tripan ostikada jota
dena astunago egiten duen
izozkia. Hobe ura edatea!
Baina urak ez du osperik,
itzala falta du. Lehertu aha-
lko dira umeei halakorik
ulertarazten.

Edari azukretsuez jakin
beharreko guztia halako
egunetan ikasten da, alegia,
egarria den hormari ostikoa
jotzen diotela baina, gero
egarriak gorago egiten
duela, lehen baino astuna-

Hiria labe ezin egokiagoa bihurtzen da garai eta giro honetan, eta izozkia jatekoa desioa ere urtu egiten du beroak.

go, eta igual gomitolarri ere egiten dela. Auskalo.

Hondartzara arrapaladan doazenek ere ulertuko dute erlatibitatearen teoria: lau-garren dimentsio bat dago, bagoi bakarrean hainbeste lagun sartzea ahalbidetzen duena bera. Zorionak.

Esperimentuetarako ordua iritsi da. Guztietan funtsezko osagarri bat dago: izotza. Kafea, patxarana, irabiakinak,... izotza izotzaz eskatzeko gogoia egiten da. Arrisku handiko eguna da, bai. Garunak ur egiten dira eta. Izotza izotzaz, mesedez.

Gaua etorri arte.

Bestela, zahar jaiotzen den izaki bakarra da Sargori Hiribarrenekoa. Landareek halaxe dela dakite eta, esperantzari leiho bat zabalitzen diote parkeetan. Tamalez, sintetikoa den oro miragarri ere bada: infernuko beroa biltzen du. Bankuetako barnizak, adibidez. Lorik egiterik ote dago bero honekin? PVCaren iraultzari esker balkoien ordezt miradorak egin ziren eta, hara orain ondorioak! Etxea ere labe.

Kalera ba! Hegoaldeko kulturak sargoria du aliatu nagusi. Non kalean baino hobeto goizalde? Sargoriak grina suspertu du odolean. Errekaixia esaten zaion horrek beste izenik ere badu. Beroak uzten badu, izara artean leku egingo dio pasioari. Gutariko asko, sargoriak ekarri ohi dituen gau horietako batean azken izerdiaren kume ez ote garen nago ni.

Edorta Jimenez

Hondartzara arrapaladan doazenek ere ulertuko dute erlatibitatearen teoria: bagoi bakarrean hainbeste lagun ahalbidetzen duena ●

«Hemengo Elizak oraindik ez du arazo sozialetan sakontzen»

Urkiolako abadeak bere ohizko lo-kuluska orduan hartu gaitu. Hala ere, ez da lokartu gure galderak erantzutean. Aiztitik, zorroztu egin ditu iritziak Ekuadorren pasatutako 32 urteak zorrozkailu legez erabiliz. Hemen daramatzan azken 12 urteek ez diote mihia kamustu. Euskal Herria ez baita Ekuador, baina ezta paradisia ere.

ARGIA. Nekazari giroan bazi zinen. Maiorazkoa zinen. Hala ere, 14 urte betetzerako apaizgaitegira joan zinen Arteara. Gero Gasteizera, baina tarte horretan gerra lebertu zen.

«Lehengo moduko sinesmena galdu dela? Bai, baina beste moduak sortu dira».

VICTOR GARAIGORDOBI.

Gerra sortu bezain pronto, Otxandio eta Gasteiz bitartean zen muga. Gure base-ria bertan zen. Lehenik bolondresak etorri ziren, eta ez ziren hain itxura oneko pertsonak. Gero, Gipuzkoako gudariak etorri zirenean, beste era batera joan zen dena. Eusko Jaurlaritzak aukeratuak, urtebetez egon ziren gure baserrietan. Euren etortzen nintzen ni domeketan Urkiolara meza entzutera. Orduan oso ongi pasatu genuen. Negu horretan ez zen hainbeste liskarrik izan. Apirila arte ez zen hegazkinik ageri, eta hemengoek ez zuten egiteko ezer izan. Berehala sartu ziren. Seigarrenean sartu ziren gure etxean eta ni Gasteizera eraman ninduten. Han, nazionalekin aritu nintzen. Ez zen beste aukerarik. Gero, gerra amaitu arte. Bi urtez, Otxandiotik «Libera-
dores de Bilbao»-ra, hortik Asturiasera, Picos de Europa, Teruel, Lleida...

A. Bokazioa duen batek nola bizi du gerraren sar-raskia?

V.G. Orduan ez da lar pentsatzen. Derrigorrez eramaten zaituzte. Lehenik atxilotu lege-
z eta gero soldadu bezala zuzen-zuzen gerrara. Izan zen ospa egin zuenik, beldurragatik. Gauza gogor asko gertatu baitzen. Herrietan, salaketek bultzatuta heriotza asko izan ziren. Baina Euskal Herrian ez hainbeste. Esate batera, nazionalak sartu arte hemengo Gobernu-
a zen. Hor ez zen Elizaren aurkako gauza handirik egin.

A. 1936an, 21 urterekin, apaizgaitegira itzuli zinen. Zer giro bizi zen bertan gerra ostean?

V.G. Gogorra, batez ere

jan aldetik. Gose handia. Baita baserrietan ere. Hala ere, herrietan gose handi-
goa izan zen. Apaizgaitegian ere bai.

A. Diktaduraren lehen urteak ezagutu zenituen, 1948an Ekuadorrer-
a joan baino lehen.

V.G. Baina ez gehiegi. Diktaduraren urterik gogorrenak gero etorri ziren. Nik gerra osteko giroa ezagutu nuen batez ere, eta hori beti da gogorra, irabazi duenak irabazita ere. Ondoren,

Ekuadorretik noizbehinka etortzen nintzenean, orduan bai diktadura sentitzen zela. Ordurako gotzain lege-
z askatasun batekin hitz egin nezakeen, eta Polizia atzetik izaten nuen. Erregimenaren aurka ezin zen ezer esan. Are gutxiago Kontzilioa eta gero, gauza asko esan baitziren bertan hemen esan ezin zitezkeenak.

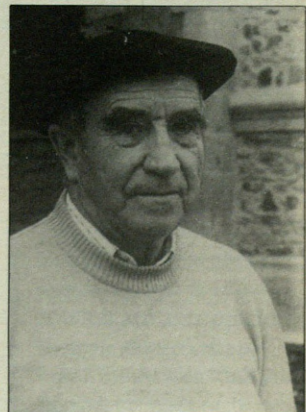
A. Ekuadorren beste erre-
litate bat ezagutu zenuen. Baina ez erabat desberdina.

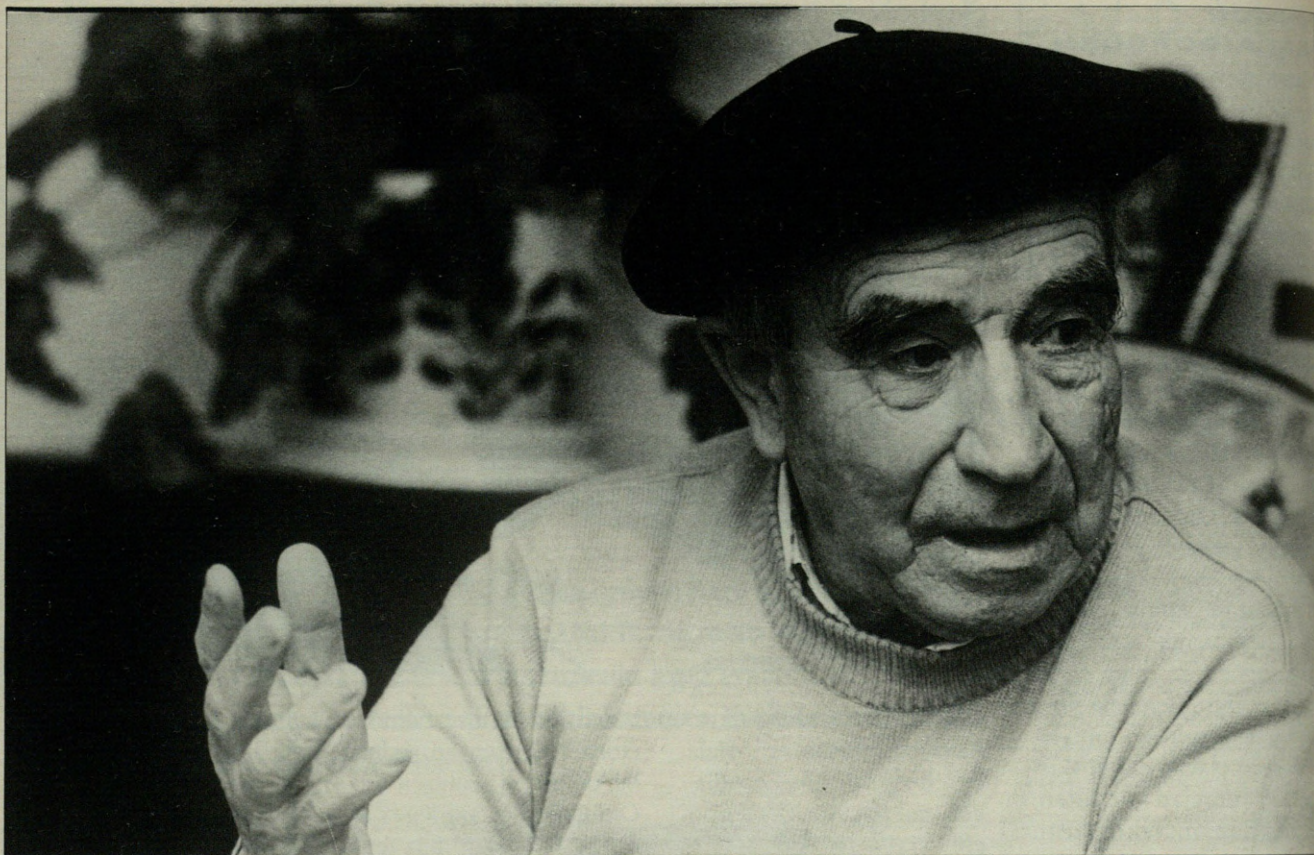
V.G. Haisera batean bai.

«Gerran, gudariak herrian egon zirenean, oso ongi pasatu nuen. Negu horretan ez zen hainbeste liskarrik izan».

NORTASUN AGIRIA

Abadiñoko auzune batean jaio zen, duela 79 urte ● 32 urte Ekuadorreko Los Riosen gotzain egon ondoren, duela 12 urte etorri zen Urkiolara; ordudanik behin bakarrik itzuli da hara ● «Nire bizitzan zehar zerbaiti orduak eman baldin badizkiot, zerbait hori pentsatzea izan da» ● Musa, futbola eta boxeoa asko gustatzen zaizkio ● Ahal duen guztietan perretxiko bila joaten da ● «Biluzik sentitzen naiz txapel barik; Erroman ere, gotzainen jantzi gorriekin txapela eramaten nuen»

«Herri elkartua ginela esan izan da. Ez dakit egia ote den. Lehen ere euskaldunak bakoitza bere aldetik joan izan gara. Herri elkartu bat nahi dugu orain, eta hor dago arazoa. Elkartua nahi dugu, baina nork bere buruaz eta bere interesetan pentsatuz».

Han gero gogortu ziren gauzak. Herriko bizitzan arazoak hastean Elizak zerbait argi eta garbi esan zuenean gogortu ziren harremanak.

Aldaketa asko izan ziren. Baita Elizaren baitan ere. Ordura arte, zerura begira egoten zen, lurrera begira beharrean. Kontzilio ostean, Elizak berak esan zuen pertsonak nola bizi diren begiratu behar dela. Lagun asko gosez, askatasunik gabe, zapaldua ikusten baldin baduzu, hori kontuan hartu eta konpontzen saiatu behar duela Elizak. Salaketa horiekin hasi ziren problemak. Agintariak oztopoak jartzen hasi ziren.

Talde txiki bat onenen moduan bizi zen han. Baina jendeak berak ere pentsaera aldatu du. Lehen txiroek esaten zuten euren sufri-mendua Jainkoaren borondatea zela. Geuk ere esaten genien harrokeria zela aberats izan nahia. Baina orain

ez da horrela pentsatzen. Mentalitate aldaketa eman da. Orain, lehenik erosten duten gauza transistore txikia da. Lurra lantzen ari direnean ere entzuten dute,

■ «Orain, alderdi eskuintiarra diogunean, edo ezkertiarra, ez dakigu zer diogun» ●

munduan gertatzen dena jakinez. Horrela, eta pertsonak geure kabuz ere horrelako ondorioetara hel gaitzkeenez, aldaketa giroa eman da.

A. Espetxera ere eraman zintuzten, 1978an, salaketak egiteagatik.

V.G. 17 gotzain eta abade egon ginen taldean. Batzar

batean geunden, hango egoera aztertzeko bilduak. Beste nazio batzuetatik ere etorri ziren, eta azterketa sakon baten ondoren agintariak normalean gaizki gertatzen dira. Guk esan egin genuen, eta poliziak kanpoan zain zeuden. Bazuten, horrelakoetan beti gertatzen den bezala, norbait barruan. Batzartuta geundela sartu egin ziren, zakur, pistola eta guzti, eta paper guztiak eraman zizkiguten. Hori dela eta «iraultzaileak» deitu zizkiguten.

48 ordu besterik ez genituen egin. Asko ginen, eta hainbeste gotzain espetxeratzea notizia bilakatu zen. Nuntzioa, kardenala eta enbaxadore batzuek eskua sartu zuten.

A. Askatasunaren Teologia sortzen ari zen garai berritan. Ildo berekoak al zintzen?

V.G. Ildoa ez zen guztiz

berdina. Iraultza armatua egitea ez genuen aldarrikatzen, baina iraultzaren ideia gure kontzientzietan sartu egin behar zela bai. Ez iraultza izatearren, sinemen sakonean agertzearen baizik. Gauza bi dira. Elizak eta erlijioak politikan ezin du sartu? Noski, derri gorrez. Pertsonen bizitzan sakonean sartzen baldin bada, beti elkarrekin topogiten dutelako. Agintariak zibilak euren bidetik ez doazela pentsatzen dutenean, espetxean sartzen dute jendea, hil ere bai. Erlijioak, hori ikusita, eta sakonean sartuko baldin bada pertsonen eta herriaren bizitzan, txarto dagoen lekuan txarto dagoela esango du.

A. Guzti hori alde batera utzita, Euskal Herrira itzultzen 1982an. Ezagutu zenuen diktadura atzean utzi eta trantsizioa zegoen.

V.G. Diktadura bukatua zen, baina hemen erabateko aldaketarik ez zela izan ikusten zen. Bertakoak ere ongi ez zirela konpontzen nabarmen zen. Hemen ere bazen desberdintasunik, eta oraindik badira.

A. Elizak edozein motako indarkeria salatu behar duela esan duzu lehen. Hemengoak betetzen al du behar bezala paper hori?

V.G. Askok aldatu da, baina han bezala, sakonean sartu eta bertako egoera salatzen, ez. Argi ikusten da. Egoera ez da berdina.

A. Hala ere, hemengo gotzainak bainbat gaitan ge-biegi sartzen direla esaten da.

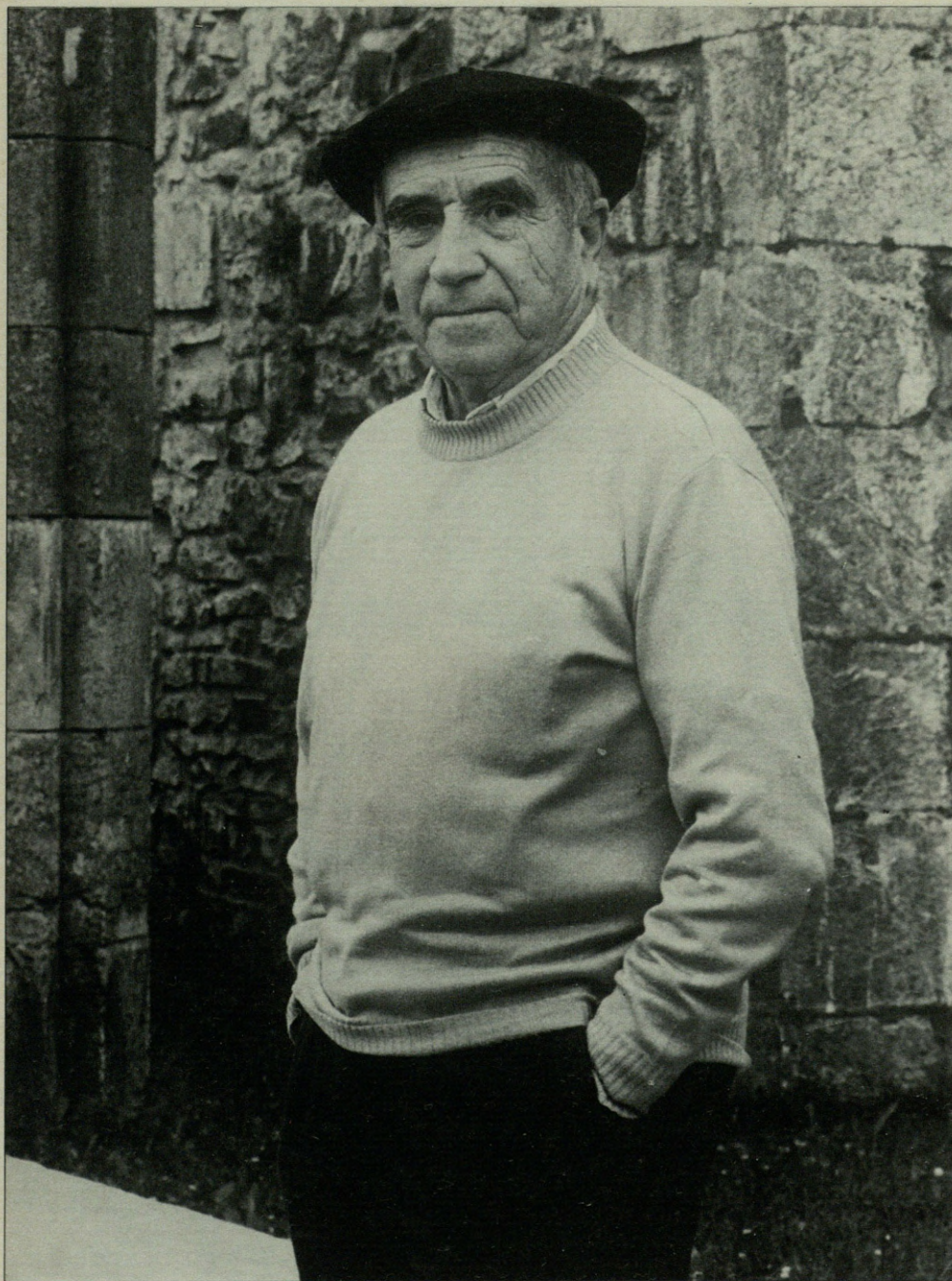
V.G. Gotzain moduan onak direla uste dut. Argi berba egin dutenak hemengoak dira. Hemen sentimendu bi daude: pobre eta aberatsena bat, eta gure herria nola aurkitzen denarena bestea. Hemengo gotzainek argi esan dute zapalduak

gaudela eta gure etorkizuna gure artean erabakitzen utzi behar digutela. Hor sortu dira hemengo nahasteak. Ez dute oraindik inor espetxean sartu, baina Bilboko gotzaina estu ibili zen. Kanpora bidali nahi izan zuten. Orain Setien izan da, baina eraginik handiena izan duena Bilboko Añoveros izan zen.

Baina horretan aurrerakoiak izan arren, aberats eta txiroen arteko arazoak ber-

«Askatasunaren Teologiarena eta gurea ez zen ildo guztiz berdina. Iraultza armatua egitea ez genuen aldarrikatzen, baina iraultzaren ideia gure kontzientzietan sartu egin behar zela bai».

■ «Gizatasuna da bideratu behar dena, ez Eliza, hori ongi bideratutakoan bestea atzetik joango baita» ●

«Ekuadorren, azken urteetan, aberatsak ez ziren elizara joaten. Hemen guztiak batera dira oraindik. Hemen ez da hain garbi ikusten: zeintzuk diren pobreak, zeintzuk errudunak».

tan darrai. Ekuadorren, azken urteetan, aberatsak ez ziren elizara joaten. Hemen guztiak batera dira oraindik. Hemen ez da hain argi ikusten: zeintzuk diren pobreak, zeintzuk diren errudunak.

A. *Normaltzat ikusten al duzu azken urteetan eman den beherakada katolikoen artean?*

V.G. Ez dut uste fedea galdu denik, denok dauka-gulako norbait edo zerbai-

tengan. Lehengo moduko sinesmena galdu dela? Bai. Baina beste moduak sortu dira. Bestelakoa da Eliza erakunde bezala. Normala ikusten dut Eliza atzean geratzea. Eliza lehen lar jainkotuta zegoelako gure artean. Orain jendeak ikusten du Elizak esaten dituen hainbat gauza ez direla hain argiak; gotzainek ere lelokeriak esan ditzaketela. Bere tokia topatu behar du une honetan. Elizgizonak edo

emakume baino lehen pertsonak garelako, gure akats eta guzti. Hori ez da txarra. Leku guztietan gertatzen da. Gizatasuna da bideratu behar dena, ez Eliza, hori ongi bideratzen denean Eliza ongi joango baita. Hemen, gizatasunean, gauza batzuetan irabazi egin dugu,

■ «Hemengo gotzainak onak dira; argi berba egin duten bakarrak direla uste dut» ●

baina baita galdu ere. Gauzak egiteko ahalmena galdu dugu. Herri bezala funtzionatzeko era ere aldatu egin da.

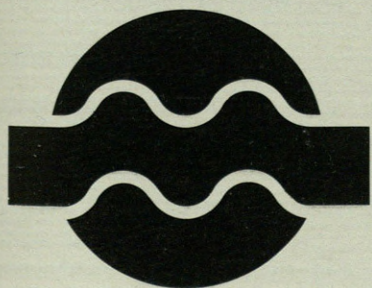
A. *Aldatu egin al da gure herri sentimendua?*

V.G. Ez dakit zer den. Herri elkartua ginela esan izan da. Ez dakit egia ote den. Lehen ere euskaldunak bakoitza bere aldetik joan izan gara. Herri elkartu bat nahi dugu orain, eta hor dago arazoa. Elkartua nahi dugu, baina nork bere buruaz pentsatuz. Begirunez ikusi behar dira besteen buruak, baina denak gara desberdinak. Guztiok ondo bizi gura dugu, eta sarritan ez besteei lagunduz. Alderdi horretatik ez zait pozgarria Euskal Herriaren egungo egoera. Alde batetik euskaldun espainolistak daude, beti izan ditugunak egun agian ugariago direnak. Bestetik, abertzaleok ezin dugu elkar aditu. Euskal Herrian hiru alderdi baino gehiago ez genituzke beharko. Baina orain, eskuina diogunean, edo ez-kerra, ez dakigu zer diogun.

A magoia | ban

GAZTEA
eta
EUSKALDUNA

F.M. 102.6

Lekeition	98.1
Ondarroan	92.5
Markinan	96.7
Aramaion	104.9

BIZKAIA

irratia

Hainbeste zalaparta eta gero...

ZERTARAKO hainbeste zalaparta? Galdetzen dut, eta dugu, ikastolen inguruko auzia nola konpondu den ikusita. Bazirudien EAJ eta PSE-EE alderdien artean aspaldi honetako etenik handiena gertatu zela, baina ez, ez da horrela izan, eta orain, komunikabideen aurrean azaldu den joko guztiaren atzean zer ote zegoen galdezka gabiltza. Alferrik, baina. Eskarmentu gutxikoak garela esaten zidan lagunak, gezurra dirudiela sozialista eta jeltzaleek elkarri ematen dizkioten muturrekoen berri ez izatea, alegia, azaleko ukituak baino ez direla, eta zauriak araberakoak.

Baina, hurrengoan ere berdin, bi proiektu politiko eta kultural kontsentsuatu dituzten gobernuakideen oreka-desoreka mugimenduek hala-

ko hamaika sortuko baitituzte, eta agerikoenak eta kaketxan artean gogorrenak, norberak bere interesak bestearenaren gainetik defenditzen dituenen azaleratuko dira; hauteskunde giroko eztabaida zaratsatuak ditugu adibide garbiena.

TARTEAN, Buesaren iruzur eta kontu zikinen akusazioak pairatuz batetik, eta Ardanzen ferekak gozatzen bestetik, ikastolak. Iazko ekitaldia kitatzeko 1.592 milioi pezeta (69 milioi libera inguru) jasoko dituzte, eta Audio eta Lapueblako ikastolei begira 70 milioi pezetako dirulaguntza berezia, zalaparta guztiak eta gero, Eusko Jaurlaritzaren bileran bozketarik egin beharrik gabe onartu zuten erabakiaren arabera.

Kontzertazioaren inguruko kontuetan baina, kontu handiak dira gero, gobernuakideen adostasunak tar-teko bideari heldu dio, lehen eta bigarren mailetan kontzertu osoa garrantizatuz baina UBIn aurrikusten ez dela. Ondorioz giroak baretzera egin du eta zakarraldiaren arrasto garbirik ez da antzematen dagoeneko. Buesaren dimisio eskaeraz ari naiz, kasu. Akordioa bataiatzeko orduan ere, etorkizunean ikastolekin izan daitezkeen arazoez aritu zaigu, aurrera egiteko oinarriak jarri direla esan beharrean, demagun. Ikastolak berriz baikor eta itxaropentsu mintzatu dira eta ez diote akatsik ikusten hitzartutakoari. Dena ondo. Datorren ikasturtea gainditzeko moduan ditugu beraz, batzuek eta besteak. Eta go-

Arantzazuko Biltzarraren izpiritua ekarri du gogora Euskaltzaindiak, 75. urteurrenaren barruan urrian egingo diren ekitaldiak aurkezterakoan. Leioako kanpusean izango da Biltzarra, urriaren 3tik 7ra, eta euskara batuaren egungo egoera aztertuko da bertan. Arantzazukoaren segidakoa izango den honetan, gramatikan, hiztegigintzan, onomastikan eta ahoskeran dauden premiak eta eman beharreko pausoak zehaztuko dira. Prentsaurrekoan gogoratu zuten, «eztabaida zabal eta irekia ahalbideratu» nahi da, «Euskaltzaindiak ez baitu ezer inposatu nahi».

bermukideak bakean. Oraingoz.

URTEAN zehar liburuen artean aritu eta, atsedetik hartzeko betarik gabe, EHuko Udako Ikastaroak edo Udako Euskal Unibertsitatearen atea zabaltzeko ohi dira, Donostiako Miramar jauregian eta Iruñeko Larraona ikastetxean. Ez dute jende faltan jarduten, ez batean eta ez bestean. Ikastaroak ere, gero eta ugariago. Zerrondatzen hasi eta ezin bukatu. Tarte nabarmenik badago hargatik, egitasmo hauen artean. Euskara eta unibertsitatea uztartzea helburutzat hartu eta ari da lanean Udako Euskal Uni-

— Udako

Unibertsitateak urte

askotako esperientzia

jaso du bizkar gainean;

unibertsitate

euskaldunaren proiektua

mamitzea falta zaio,

ordea ●

bertsitatea. Euskararen presentzia mugatua da baina, Udako Ikastarotatik eta helburu nagusien artean ez da saio berezirik egitea antzematen.

Errealitate ezberdinen ispilu ditugu. EHuren egungo ereduari jarraitzen zaio Miramarren eta etorkizuneko unibertsitate euskaldunari errepikatzen Larraonan. Egitasmo honek, urte askotako esperientzia jaso du bizkar gainean; proiektua mamitzea falta zaio, ordea. Unibertsitate euskaldunarena. Udako leloak aurrera egin behar du.

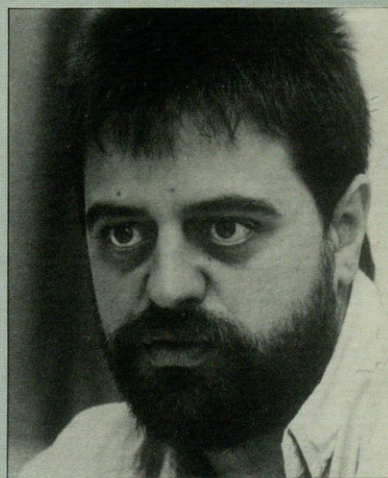
J.J. Petrikorena

MINTZOAK MINTZO

Sutan jartzean

DUELA zenbait egun hamaika lekutan aipatua eta goraipatua izan arren, Arregik irekitako bideari atxikitu gabe dirau hainbat eta hainbat apologetak. «Euskaldunok ez gaitzeko osa eta gure herriari jabetasunik eman, euskarazko kultura baten bidez ez bada». Eta horretaz erabat jabeturik, kulturgintzan eman beharreko jauzi horren abiapuntutzat harturik, alfabetatze lanari ekin zion, gogotik heldu ere. Presaz ibili zen, presazko lanari erantzun beharrak beharturik. Patxada handia, berriz, hainbat politikari eta gizon publikok euskaraz analfabeto izate lotsagarrian irautean egun ere erakutsitakoa.

HITZ handiak edukiz betetzeari arreta berezia eskeini zion etengabe. Izan ere abertzaletasun antzua bilakatua zaigu aspalditik euskararekiko grina eraginkorra bilakatzen ez dena. Andoaindar gazteak oso haserre ikusten omen zuen duela 25 urteko argialetxeak euskal kulturari ematen zioten tratamendua. Zer ez luke esango publiko izaeraz estalia den arren interes gero eta pribatueta makurtutako EITBren ildoaren aurrean? Euskarazko kulturak ETB2an. Radio Euskadin eta udan zeharreko jai egitarauetan egun duen tratamenduaz zer esanik ez.

XABIER ALEGRIA

EGUNEROKO ihardueraren mamian datza hitzez eraikitzen denaren balioa. Estetika hutsala dugu, ordea, nagusi. Udaldian bereziki. Hara hor EAJk erabili duen bidea azken urteotan suspenso borobilak bildutako asignaturak gaintzeko. Arregiren zokoratzea, Josebarena noski, bestearena aspaldikoa baita, abiapuntuak baino ez diren akordioez jantzi nahi izan dute, alde batetik. Bestetik ikastolen zatikatzeari euskalduntze lanari ezarritako zigorrari EAJk izaniko erantzunkizuna Buesarekiko guda prefabrikatuaz estali.

Estetika hutsa ere ELAren euskaltzaletasunarena. Azken Korrikan CCOO, LAB eta ELA sindikatuek batere eginiko kilometroaren argazkiari so eginez gero, nork asmatu behar zuen UA edo UGTren jokabide berean erortzea? Sutan jartzeko moduko bikoizkeria, Administrazioan euskalduntzearen uztaroan itxurakeria agerian eta norberak bereari baino ez dio begiratzen. Sutan jartzean probatzen da nolakoa den eltzea...

Joseba Arregi Kultura sailburuak balantzea egin digu

«Noiz eskatu behar du kultura munduko jendeak kulturarentzat diru gehiago?»

Eusko Jaurlearitzako Kultura sailburuak azken hilabeteak ditu karguan. Tarte honetan sinatu ditu «Egunkaria» eta AEKrekin akordioak eta horien balorazio eta kokapena luzatu digu. Kulturgintzaz orohar dauzkan kezkak eta elkarlana bideratzeko 'formulaz' aritu zaigu, bestalde. Etorkizuneko ildo nagusietan ere, hainbat zehaztapen egin ditu.

ARGIA. Zerk egin du posible AEK eta «Euskaldunon Egunkaria»rekin akordioa sinatzea?

JOSEBA ARREGI. Denbora aldatu da; gauza guztiek behar dute denbora, egoera bere onera ekartzeko.

A. Kultura Sailak bere politika berdefinitu behar izan al du akordio hauetara iristeko?

J.A. Askotan ez da posizioak aldatu beharrik izaten. Elkarlana beharrezkoa da, baina ez itsumustuan eta edozein gauza on dela esanez. Edozein gauza ez da on; zein baldintzatan gauzak onargarriak diren eta elkarrekiko onarpena non dagoen begiratu behar da, eta baldintza horiek ematen direnean aurrera egiten da. Hori izan da gure planteamendua.

Azken batean, gizartetik sortzen diren iniziatibak politika orokorrean itsatsi behar direla ikusi dugu, beti ere onarturik erakundeak direla lehenengo herri mugimendua, justifikazio eta legitimazio demokratikoa duten bakarrak. Ikuspegi honetan eman da aurrerapausoa.

Orokorrean ez dut uste akordio arazo handirik dagoenik kultura munduan, nahiz eta sakralizatuta dugin gaia.

A. Abiapuntutzat hartu behar direla esan duzue.

J.A. Euskalduntze alfabetatzearen kasuan, jadanik badago ondo eraikitako etxe bat. Duela 12 urte 70 milioi pezeta zirenak, egun 3 mila milioi pezeta dira. Sistema bat osatuta dago, bi ardatzen inguruan: udal euskaltegiak batetik, eta euskaltegi ho-

mologatuak bestetik. Horren baitan zentro libreak nola itsatsi begiratu behar dugu.

Bi puntu dira konpondu beharrekoak: irakasleen gutxieneko baldintzak, unibertsitate mailako titulazio ertain bat edukitzea, ahal bada euskararen ingurukoa eta bestela hamar urteko esperientzia izatea; eta sistemak zer zabalera hartuko duen.

«Egunkaria»ren kasua diferentea da, bakarra baita; baina, ahalik eta euskaldun gehienentzat lehen egunkaria izatea lortu behar du. Hori da kaxotxen arteko akordio honen helburua, oraindik bide luzea baitago

egiteko.

A. Euskalduntze alfabetatzearen egitura ukituko al da akordioaren ondorioz?

J.A. Sistemaren barruan %80 udal euskategi eta euskaltegi homologatuak dira. Sistemaren %10 itsasten delako %80ek ez du aldatu behar. Zentro libreek beste euskaltegiek urtetan markatu duten bidean jarri behar dute.

A. Euskal kulturgintzaren errepasoa egin dezagun kargua uztera zoazen bontetan.

J.A. Kantitate aldetik begiratuta izugarritzko pausoak eman dira eta osasuna ona da. Euskalduntasunaren gorputza handitzen doakigu, baina gorputz horren izpiritu edo adimena hein berean handitzen ari ez ote den beldur naiz.

Azken garaian, Euskaltzainditi eta, kalitatearen arazoa behin eta berriz az-

■ «Gizartean sortzen dituen iniziatibak politika orokorrean itsatsi behar direla ikusi dugu» ●

pimarratzen ari dira; beste batzuk urteak generamatzan hori esaten baina ez zigun inork kasurik egiten, inportanteak beste gauza batzuk ziren. Hor badago arazo bat: euskara bai, baina euskal senaz. Biak ez dira gauza berdina. Agian oso agudo joan hainbat arlotan, ETB dela, «Egunkaria», irakaskuntza.. datozen urtetan gure arazorik inportanteena hori izango da, gorpuzkeraren haziera eta euskal senarena batera uztartzea.

Bestalde, beste kulturetan oso murgildurik bizi gara: Zentzurik okerreanean esaten dut, kopiatze huts batean sartuta gabiltza, eta hor desoreka handia ikusten da.

A. Zure gestioaren lorpen bandienen artean EITB koku izan duzu. Kritika gogorak jasotzen ditu, bala ere, alde batetik eta bestetik.

J.A. Bakea lortuta dago EITBn ere. Azkenez, oraingo eredu aho batez onartu da. ETB-1ek euskara hutsen izan behar duela, ETB-2k erdaraz, dirutza publikoa beharrezkoa dela eta ahalik eta gehien barne produktio bizi behar duela onartu da.

ETB orekaren fruitua da: batetik, komunikabideen logikari eta telebista publikoarenari erantzuten dio; eta bestetik, merkatuak eskatzen duenari eta hizkuntza minorizatu baten beharrei erreparatzen die. Oreka hori alde batera bakarrik definitu nahi duenak ETB puskatu egingo du.

A. Euskarazko kulturaren segimendu eskasak edota erabakigune nagusiak politikarien esku egoteak ez al du, baina, balantze hori desorekatzen?

J.A. Profesionalak ETBren administrazio kontseiluan egon izan dira, baina ez zi-

ren etorri ere egiten. Julio Caro Baroja dela, Javier Bello Portu... Zera, iragarki hark esaten zuena: «Ikusi, konparatu eta ondorioak atera». Ez du gainera Eusko Jaurlaritzak aukeratzeko, Legebiltzarrak baizik. Administrazio kontseiluaren politikotasuna salatzen ari diren beraiek diseinatu dute, eta eskuak libre dituzte nahi di-

tuztenak aukeratzeko. Zergatik ez dute egiten?

Euskarazko kulturgintzari buruz, alderantziz esango nizuke, kritika askotxo jaso baititut erdarazko kulturgintza ETB-1ean azaltzen ez delako. Oreak egin behar dira.

A. Administrazio bizi-kuntz eskakizunen porrota

«Agian oso agudo joan gara hainbat arlotan, ETB dela, «Egunkaria», irakaskuntza... datozen urtetan gure arazorik inportanteena hori izango da, gorpuzkeraren haziera eta euskal senarena batera uztartzea».

«Gauzak objetiba ditzagun. Ideologia kontua al da AEKrekin akordioa sinatzea edo PFEZren kontua? Mugimendu nazional eta sozial bat errekonozitzeko kontua edo EGArrik ez duten 160 irakaslerentzat gutxieneko baldintzak zehazteko kontua? Gauzak mahai gainean argi jartzea gustatzen zait».

aipatzen dute sindikatu eta alderdi politiko hainbatek.

J.A. Ezin bizi gintezke lanpostu baterako euskara eskatzen den bakoitzean epaitegira joanez. Ez gaude horretarako prest. Ez da inondik ere ahaztu behar administrazioarekin harremanak euskaraz eskatzeko eskubidea dugula, eta bestalde, xedea ez dela funtzionarioak euskalduntzea, eskubidea bete dadin bitartekoa baizik.

Puntu horiek gogora ekarri ezingo daitezke nahi den guztia. Une honetan hala ere, mila gauza eztabaidatu bai baina, oinarriko puntuak ez dituzte azpimarratzen. Gustatuko litzaidake ELA kritikatzeko hasten denean guzti horiek gogoratuko balitu.

Eusko Jaurlaritzak duela urtebete leundu zuen eskaera, gerta zitekeena pentsatu eta dramarik sor ez

zedin eta dekretu horrek aurrikusten dituen neurriekin dauden arazoak konpon daitezke.

A. *Jeltzale eta sozialisten artean mundua erortzera doala ematen du hainbatean. Hurrengo sua profilen inguruan piztuko al da?*

J.A. Ikastolen inguruan adibidez, sua piztu duenak esan beharko du zergatik jokatu duen honela. Profilen inguruan ez dut uste hone-lakorik sortuko denik.

EAJ eta PSE-EEk ez dituzte hizkuntz politikan helburu berak eta diferentziak ego-

tea normala da. Bitxiak egiten zaizkit baina, hainbat gauza: Mario Onaindia AEK-ko zentro libreen defenditzaile moduan agertzen denean, ba ote daki zertaz ari den hizketan? Ba ote daki sinatu dugun akordioaren arabera AEK euskaltegi libreetako PFEZa eta gizarte segurantzaren ordaintzen hasi ko dela? Irakaskuntza serioa ziurtatzeko baldintzak jarriko direla?

Gauzak objetiba ditzagun. Ideologia kontua al da AEKrekin akordioa sinatzea edo PFEZren kontua? Mugimendu nazional eta sozial bat errekonozitzeko kontua edo EGArrik ere ez duten 160 irakaslerentzat gutxieneko baldintzak zehazteko kontua? Gauzak mahai gainean argi jartzea gustatzen zait, komunikabideetako tituluak ahaztu eta arazoa zein den zehaztea. Hortik aurrera elkarlanerako prest, baina

■ «Beste kulturetan oso murgildurik bizi gara, kopiatze huts batean sartuta gabilza» ●

lainotan ibili gabe.

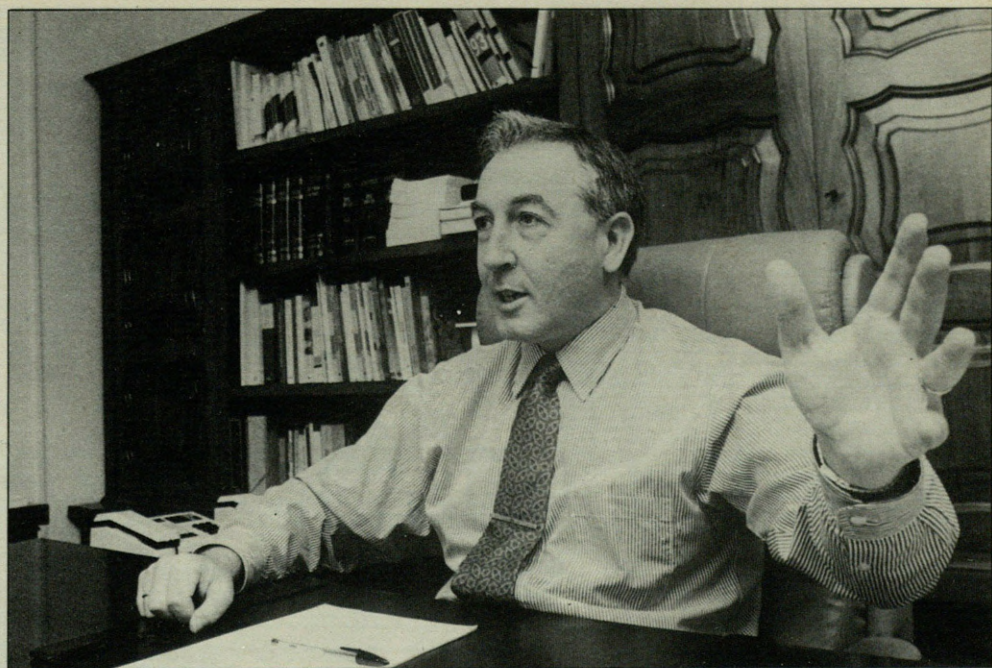
A. Hainbat izen aipatu dira zu ordezkatzeko. Mari Karmen Garmendia, Inaki Zarraoa...

J.A. Hori ez dago neure esku, eta eskerrak!

A. Hauteskunde ondorengo egoerak ezertan alda dezake egungo kultura politika?

J.A. Hauteskundeetako aldaketak baino beste zerbaitek kezkatzen nau ni. Noiz eskatu behar du kultura munduko jendeak kulturarentzat diru gehiago? Hori opa nioke neure hurrengoari. Badirudi Administrazioari egurra ematea dela gustukoa, konturatu gabe horrek eragiten duena, hots, Kultura sailburuak diru gutxiago edukitzea.

Zergatik ez da esaten eskalduntzerako diru gehiago behar dela? Azpiegiturak behar-beharrezkoak direla?

«Ezin bizi gintezke lanpostu baterako euskara eskatzen den bakoitzean epaitegira joanez; ez gaude prest».

ETBk diru gehiago behar duela? Sekula ez dut ikusi kultura mundutik laguntzarik zentzu honetan. Eta gero,

Guggenheim garestia dela esaten da, hamar kilometro errepide baino ez denean. Etsairik handienak kultura

mundutik etortzea erabat harrigarria egiten zait.

J.J. Petrikorena

JOAKIN ZAITEGI

VIII. Itzulpen laburren sariketa

AED ELKARTEA
Pablo Uranga 4. katea, 4. - 48001
Arrasate - Gipuzkoa

GAIA "IRUDI BIDEZKO KOMUNIKAZIOA 2000. URTEAN"

Teknologia berriak (ikuspegi teknikitik); aspektu soziala: komunikazio kontzentrazioak, presio taldeak; komunikazio autopista handiak; kablea, fibra optikoa, ...

EPEA 1994ko azaroaren 4a baino lehen.

SARIAK Lehenengo saria: 250.000 pta.
Finalistak: 50.000 pta. bana.

Informazioa: AED Elkarte (Jokin Zaitegi sariketa)
Pablo Uranga kalea, 4
Tel.: (943) 77 12 28 **ARRASATE**

Laguntzaileak

Arrasateko
Udala

Gipuzkoako Foru
Aldundia

kutxa

Kutxa Fundazioa

Zuk ere parte har dezakezu

Uda goibeletan ere, euskal dantzak atzerrira

U rtero bezala aurten ere asko dira uda partean atzerrira joko duten euskal dantza taldeak. Nora joaten diren, zein herrialdetakoak diren gehien mugitzen direnak, zeintzuk izan ohi diren gehien aurkezten diren dantzak eta beste hainbat kontu jakiteko asmoz, hainbat dantza taldetako partaideekin hizketan izan gara eta beren asmo eta ibileren berri eman digute.

ATZERRIRA jotzea uda partean ohizkoa bilakatu zaie euskal dantza tal-

de gehienei. Urte guztia nor bere herri inguruan saio batetik bestera ibili ohi dira,

eta dantzari guztiak amateurak direnez ez dute aukera handirik izaten kan-

pora joateko, lan arazoak direla bide nagusiki. Hala ere, uda partean, hemengo dantzek kanpoan harrera oso ona izaten dutenez, talde bakoitzak duen aurrekontuaren arabera atzerrira jo ohi dute.

Normalean, Espainiako beste herrialdeetara eta Europara joaten dira, Europa ekialde eta erdialdera nagusiki: Galizia, Leon, Bartzelona, Portugal, Britainia, Turkia, Siberia, Polonia, Eslovakiara... esate baterako. Errenteriako Ereintza Dantza taldeko emanaldi arduraduna den Edurne Agirregomezkortak adierazi digunez, «talde bakoitzak dituen barremanen arabera egiten ditu irteera eta elkartrukak. Ez dago plangintza orokorrik; talde bakoitzaren dinamikaren baitan izaten da».

Miarritzeko Oldarra taldeko sortzailea da Philippe Oihanburu:

«Talde nazionala sortu beharko luke Eusko Jaurlaritzak»

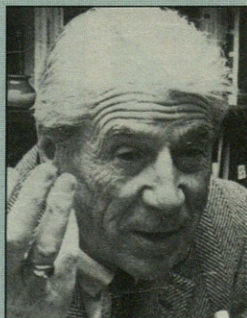
ARGIA. Atzerrira irten eta euskal dantzak erakutsiko dituen talde bandi baten beharra sumatzen duzu.

PHILIPPE OIHANBURU. Ez dut sekula ulertu zergatik Eusko Jaurlaritzak ez duen sortu talde ofiziala. Ongi ordaindua, egunero entseiatzen duen eta munduari Euskadi zer den erakusteko gai izango den talde ofiziala. Orkestra badugu, ongi da, baina ez dut ulertzen zer dela eta Eusko Jaurlaritzak ez duen pentsatu dantza talde nazionala sortzea. Gainera-

ko jaurlaritzek asmatu zuten hori. 1937an sortu zen erbestean Eresoinka, esate baterako.

A. Egungo taldeek ez dute behar den maila erakusten?

P.O. Batzuk oso onak dira, baina euskal dantzak oso zailak dira. Gipuzkoako, Bizkaiko eta Zuberoako dantzak nagusitzeko behar da dantzari oso ona izan. Euskal Herrian badi-ra, baina bakoitzak badu bere lanbidea, ez dira beti libre izaten. Profesional-tasunarekin maila han-

dienetarikoa lortuko litzateke. Bospasei izen hartu —Euskal Herrian zehar badaude—, bospasei gidari, eta maila goreneko talde bat sortuko litzateke.

Muga ekonomikoak

Talde bereko partaide den Maddalen Usabiagak gehitu digunez, «azken urteotako joera bestelakoa bada ere eta orokorrean gehiago mugitzea zaila den arren,

Bizkaia eta Gipuzkoa dira uda partean atzerrira dantza talde gehien mugitzen dituzten herrialdeak.

gure kasuan azken urteotan gehiago mugitzen ari gara, taldea osatuagoa delako. Hala ere, atzerrira joateko ditugun mugak, nagusiki, ekonomikoak izaten dira». Azken batean, irteera guztiak talde bakoitzak kudeatzen baititu. «Diru iturri nagusia urtean zehar izaten ditugun jaialdietatik jasotakoa da».

Herrialdez herrialde begiratuta, Bizkaia eta Gipuzkoa dira atzerrira dantza talde gehienak mugitzen dituztenak, eta Araba kopuru gutxiak mugitzen duena. Gehien aurkeztu ohi diren dantzei dagokienez, denez, izaten bada ere, Gipuzkoako dantzak —erremintaren batekin edo bestekin direnak, makilak, arkuak, brokelak... esate baterako— eta Bizkaiko

mutil-dantzak izaten dira gehien dantzatzen direnak. Axen Egaña Euskal Dantzarien Biltzarreko idazkariak adierazi digunez, «Luzaidekoak eta sueltoak ere oso ikusgarriak izaten dira, mugimendua dutenak oro

duen galdetuta, bestalde, Madalen Usabiaga Ereintza dantza taldeko partaidea honela mintzatu zaigu: «Gaur egun, dantza giro berpizte baten beharra dagoela uste dut. Nabiz eta jende asko mugitu, gizar-

tzientziatua».

Honen harian, behar diren baliabideak izango dituen euskal dantza talde handi bat sortzeko egokitasunaz Juan Antonio Urbeltz folklore gaietan aditua denak ere iritzi beretsua eman digu: «Gure dantzak egoki erakusteko oro bar beste giroa eta kontzientzia sortu behar da. Hasteko, folkloreaki —zenbait girotan— duen zentzu peioratiboa kendu behar zaio, dantza-aren kondizio soziala altxatu behar da. Azken batean, gure folkloreaki oro bar tratamendu egokia ematen zaion neurrian dantzarekiko kontzientzia ere estimulatu eta talde handirik sortu ahal izango da».

«Dantza giro berpizte baten beharra dago; askotan dantza taldeek behar duten emanaldi kopurua ere ez dute lortzen» ●

MADDALEN USABIAGA.

bar». Haez gain, sona handia izaten dutenen artean ere, Zuberoako maskaradak ere izaten dira aurkezten direnetarikoak, eta ikuskitzen modura eskaintzen dituzte.

Krisi garaiak dantza taldeetan eraginik izan ote

tean oihartzun handiagoa izan nahi genuke. Askotan dantza taldeek behar dituzten emanaldi kopurua ere ez dute lortzen, eta beste kultur ekitaldien aldean ez gaituzte aintzat hartzen. Jendea ez dago orain dela urte batzuk bezain kon-

Patxi Sarriegi

Abuztuaren 21ean izango da kabalkata Itsasun

Arau moralen zaindari ohia, herriko gertaeren kontalaria

Duela bi urte bezala, pilotalekutik abiatuko den desfileak, dantzek eta plazan antzerki moduan egingo den epaiketak osatuko dute Itsasuko kabalkata. (Argazkia: Gerard).

Duela bi egin zuten moduan, abuztuaren 21ean irtengo dira pilotalekutik Itsasuko gazteak, desfilea eginez plazara iritsiko dira, eta bertan dantzak eta antzerki gisa egindako epaiketa eskainiko dute. Duela ehun urte herrietako ohitura izan zen kabalkata molde berriz ikusi ahal izango da bigarren aldiz Lapurdiko herri txiki honetan.

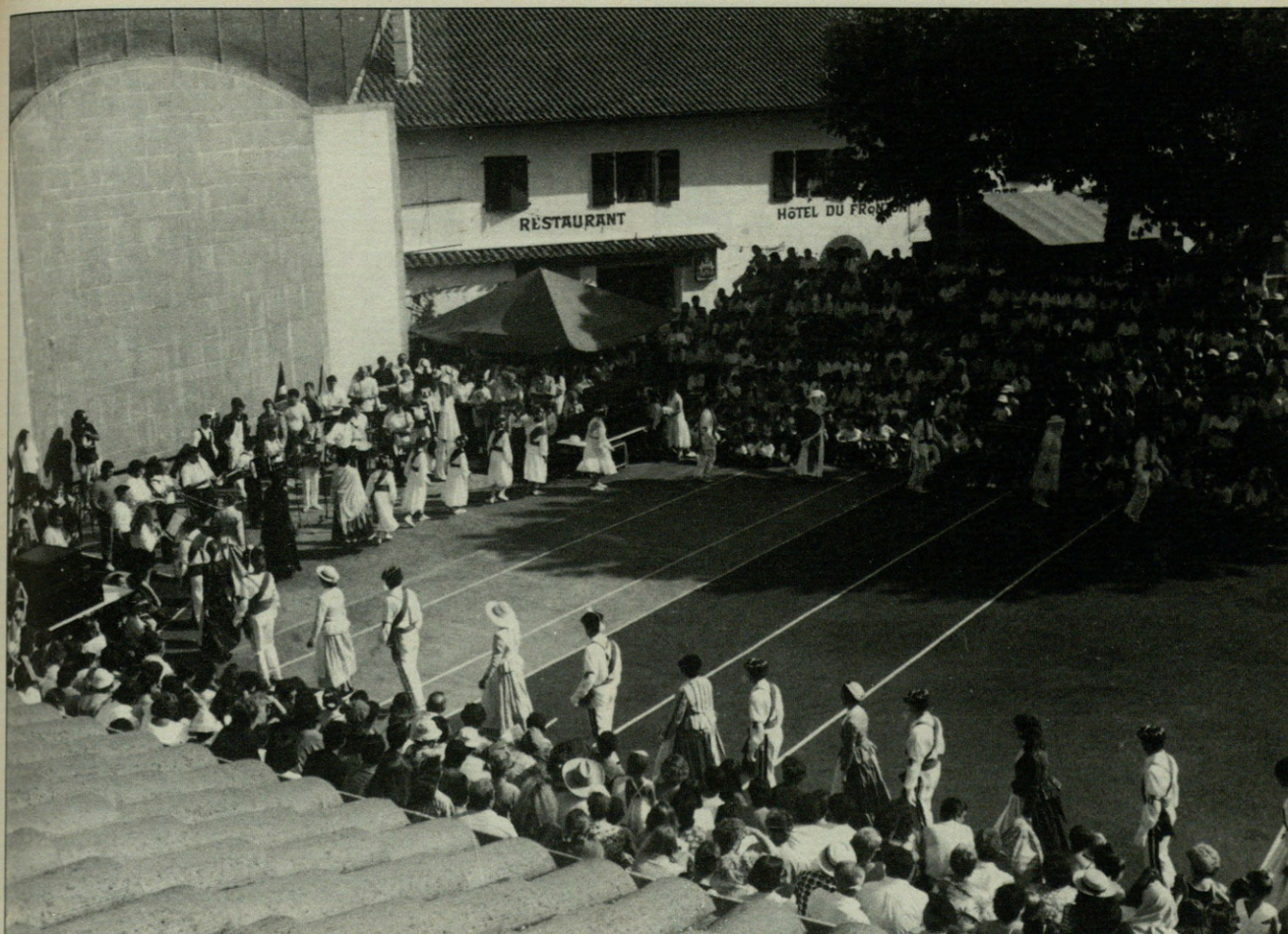
HERRIAN izaten ziren ohizko arau moralen aurkako gertaeren errudunak, gainerako herritarren aurrean barregarri uztea izan ohi zen kabalkaten helburua. Plazan egiten zen epaiketa moduko antzerki saioaren aurretik, partehartzaileek zaldiz edo beste zenbait zamariren gainean errudunen etxe aurretik plazara bitarteko ibilbidea egiten zuten kantuz eta barrez.

Nafarroa Beherea eta Lapurdiko zati handi bateko herrietan egin ohi ziren kabalkatak duela ehun urte inguru, eta egun, dantzez soilik osaturik lantzen dira urtero Luzaiden, Lasan,

Uharte-Garazin eta Nafarroa Behereko beste hainbat herritan. Xabier Itzainak, Itsasuko kabalkatak talde antolatzaileko kideak esan digunez, «*antzerkia sartzen delarik toberak deitzen dira. Guk aurten ere tobera gisa egingen dugu*».

Asmatutako gaia

Kabalkatak egunez egiten diren desfile, dantza eta epaiketaz osaturik badaude; toberak gauez, eta partehartzaileak norbaiteren etxera joaten dira zantzo egitera —gora-beherak dituzten senar-emazteengana, herri-
ro ezkondu behar duen gi-

Itsasuko gazte gehienak mozorrotuko dira abuztuaren 21ean arratsaldeko 5etatik aurrera kabalkatan parte hartzeko. (Argazkia: Gerard).

zoz alargunarengana...—edo ezkontza-hausteren bat izaten denean herriko plazan antolatzen dute antzerki-ikuskitzuna. Batzuetan auzapezek debekatu egiten zituzten bai toberak, bai kabalkatak, eta askotan arau moralen aurka jardun zutenari herriko jendeak dirua eskatu eta ordaintzen ez bazuen bere inguruan ikuskitzuna antolatuko zutela mehatxatzen zuten.

Duela bi urte bezala, abuztuaren 21eko arratsaldean Itsasun izango den kabalkatak dantza eta antzerki moduko epaiketa jorratuko ditu. «Gaia ez da izango garai bateko bera. Lehen, herriko moralaren aurka zerbait egin zuen norbaiten aurka egiten ziren, eta

orain aldiz, guk asmatu dugu gaia», komentatu digu dantzariak arduratzen den Itzainak. Epaiketa izango da kabalkataren ardatza, eta bere inguruan herriko benetako hainbat gai ere aipa-

suko gereziak, eta askotan erraten dute ez dela gerezi aski. Behin, gizon bat gereziak pozointzen ikusi zutela kontatuko dugu kabalkatan eta gertaera honen inguruan herriko gai-

■ Garai batean pertsona batzuen aurka egiten baziren ere, gazteak bildu eta herriko gai orokorrak aipatzea da egun Itsasuko kabalkataren ardatza ●

tuko dituzte.

Lelorik ez izan arren, abiapuntua gerezia izango da. Gereziaren festa egiten da urtero Itsasun ekain partean: «Orain ari dira laborariak gerezia lantzen. Anitzek erosten ditu Itsa-

nerako kontuak aipatuko ditugu.

Herriko gazte gehienak mozorrotuko dira egun horretan. Trinkete pilotalekutik abiatuko dira desfile moduan, partehartzaile gehienak oinez joango dira —lau,

zaldiaren gainean— plazara arteko karrikan zehar, eta plazan dantzak eta antzerki moduan egindako epaiketa eskainiko dute. Dantzariak, eta toberetan eta Korpus Egunean elizan dantza egiten duten makilariak, oilarrak, zapurrak eta banderariak izango dira desfileko 90-100 partehartzaileak.

Itsasuko gazteek antolatuta dute ekitaldia. Garai batean, herriko pertsona batzuen aurka egiten baziren, *«jendearen moralak ez da gure arazoa»* adierazi digu Xabier Itzainak. Gazteak bildu eta herriko gai orokorrak umorearen laguntzaz aipatzea baita egungo Itsasuko kabalkataren helburua.

Joxi Goikoetxea

Disko berria grabatzen ari da IZn Tijuana No talde mexikarra

Tijuanako lubakitik datorren bidegabekeriaren aurkako oihua

Mexikon elkar ezagutu zuten Tijuana No eta Negu Gorriak taldeek. Geroztik, harremanak estutu, eta urrian proposatu zioten Tijuana Nokoek Fermin Muguruzari beren bigarren iraupen luzeko diskoa ekoiztea. Egunotan, Amasan daude talde mexikarreko sei partaideak lan berria IZ estudioetan grabatzen.

IPAR-MENDEBALDEAN

dagoen Mexikoko azken hiria da Tijuana. Kaliforniako San Diegori erantsita, bi metro terdiko altuera duen altzairuzko horma dago bi hirien artean. Tijuana naren aldamenean EEBBeko itsas-armadaren base erraldoia eta *marine*-en

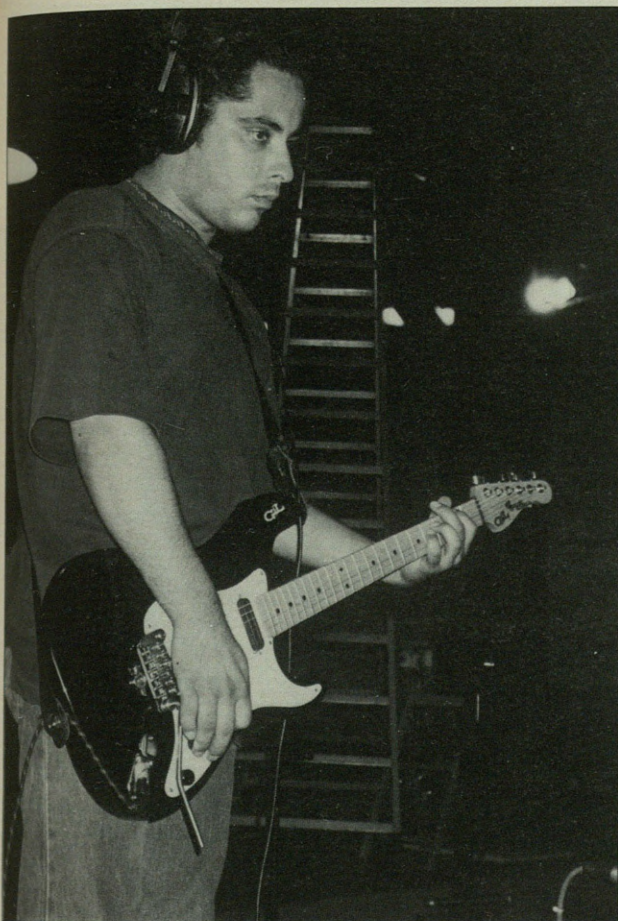
entrenamendu base bat daude. Testuinguru honek osatu zen 1989an No taldea. Garai horretan Mexikon izen bera zuen beste talde bat zegoenez, Tijuana No izena jarri zioten sei partaideek taldeari. *"Tijuana Ipar Latinoamerikako lubakia da, 'gringo'* aurrean dagoen erresistentzia gunea", adierazi digu Luis Guereña taldeko partaideak.

Garai batean, *gringo*-en putetxe erraldoia zen Tijuana, *"eta neurri batean, izaten jarraitzen du"*, aipatu digu Luis Guereña. Kaliforniako estatuan alcohola edateko 21 urtetik goran izan behar direnez, Mexikora etortzen dira bertako gazteak: *"Han egin ezin dutena, gure herrian egiten dute"*.

Rock'n'roll Circus konpainia independentearen eskutik grabatu zuen Tijuana No taldeak lehen iraupen luzeko diskoa, BMG Ariola multinazionalaren azpizigilua den Culebrak erosi zuen ondoren ekoizpena, eta

Bidegabekeriaren aurkako borrokan beste urrats bat izango da Tijuana No seikotearen lan berria.

Jorge Jimenez eta taldeko gainerako bost partaideak egunotan grabatzen ari dira disko berria IZ estudioetan.

Culebraren eskutik etorri dira disko berria grabatzera Amasako baserri batean dauden IZ estudioetara. Taldeak estilo ezberdinak nahasten ditu, rock, punk, ska, funky, fussion eta erritmo latinoak.

Mundu osoko musikak

Guereñak aipatu digun bezala: «Bere kasa sortu den beharra izan da. Mano Negra, Negu Gorriak, Los Caudillos, Maldita Vecindad sortu ziren munduko puntu ezberdinetan aldi berean. Mundu osoko musikekin nabastutako rocka da. Rockak bereganatu duen egungo komunikazioaren sofistikazioaren zatia da».

Tijuanan eta munduan

gertatzen dena islatzen du seikoteak kantuetan. Mexikon azken aldian sortutako istiluak ere. «Gertatu behar zuen, jendea nazkatuta dago zaharkitua dagoen sistemarekin. Mexikoko gizarteko errealitatearekin bat datorren egitura behar da. Mexikon indioek jasaten duten zapalkuntza gero eta handiagoa da. Mexikoko munduko historiaren alderdirik ustelena dauka».

Tijuanan eraikitako lubakian babestuta, gizarteko bidegabekeriaren aurkako borrokan beste urrats bat da Cecilia Bastida, Teca Garcia, Jorge Jimenez, Luis Guereña, Jorge Velazquez eta Alex Zuñiga egunotan grabatzen ari diren diskoa.

Joxi Goikoetxea

Susa
NOBELA

Gustiduen orakuntzaren
aurto bidatu dugu
Gaz. Pasa elkarlean
bildurako 105 laborari zuberolar

BAKEAN UTZI ARTE

ITXARO BORDA

SUSA industrialdea 1-2 Lasarte ☎ 37 15 45

UZTAILAK

30

■ GERENDAINEN
ARGAZKIAK ZARAUTZEN

LEHEN urteurrena bete berri duen Zarauzko Photomuseum aretoak Pio Gerendainek egindako zuri-beltzeko 24 argazki erakutsiko ditu larunbatera arte. **Rafael Moneoren obrak** diren Meridako Arte Erromatar Museoa eta Mallorkako Palmako Miro Fundazioari buruzko ikuspegi ezberdinak bildu ditu Gerendainek argazkiotan.

UZTAILAK

31

■ «TENTSIO ESPAZIOA»
INSTALAKUNTZA GASTEIZEN

VALENTZIAKO arte garaikide mugimenduan dabiltzan hiru artistaren instalakuntzaz amaituko du denboraldia Gasteizko Trayecto arte galeriak. «Tentsio espazioa» izena du erakusketak eta **Teresa Cebrian, Peter Kramer eta Luis Moscardoren piezak** daude bertan.

ABUZTUAK

1

■ AKORDEOI
MINTEGIA DONOSTIAN

KUTXA Fundazioak Donostiako Andia kalean daukan aretoan egingo da akordeoi seminarioa abuztuaren 1etik 6ra arte. **Claudio Jacomucci** eta **Anne Landa** izango dira irakasleak eta azken egunean emanaldia eskainiko dute arratsaldeko 7.30etan. 21 62 37 telefonora dei dezake mintegian parte hartu nahi duenak.

ABUZTUAK

7

■ «SAN MIXEL
GARIKOITZ» PASTORALA

DONAIXTITARREK «San Mixel Garikoitz» pastoralaren bi emanaldi eskainiko dituzte abuztuaren 7an Donaixtin bertan eta 20an Elizondon, Nafarroako Jaialdietan antzeztuko dute Junes Casenave-Harigilek **XIX. mendean bizitako** pertsonaiaren inguruan idatzitako lana.

B E G I B E L A R R I

A N T Z E R K I A

Egun bat kalean, antzerkian

GOLOKA taldeak zabaldü zuen bere panpin ikusgarri eta koloretsuez Zarauzko Kale-Antzerki Eguna. Eguerdian, herriko bazterrek nahastu zituzten kalean zebiltzanak beren xarmaren sarean harrapatuz. Joxe Mari Carrerek hartu zuen txanda arratsaldean, eta ipuin kontalaritzak lortu duen maila erakutsi jende mordoak bilduz bere esanak entzuteko. Aretoan zeudenak erne mantentzea lortu zuen, istorio polit eta kontatze dotorez.

Keinuei egin zioten segidako tokiak antolatzaileek. Peter Roberts eta Patxi Santamariak hitzik gabeko «Tak-Tik» ikuskizuna eskaini zuten. Musikaren laguntzaz, tak-tik etengabea, pendulua bezala aktore batetik bestera kulunkatzen da obra, ironia finez harilkatuz egunerokotasun handiko amarauna. Bi pertsonaia, botere bo-

KALE-ANTZERKI EGUNA.

ZARAUTZ, UZTAILAK 16. GOLOKA, J.MARI
CARRERE. PETER ROBERTS ETA PATXI
SANTAMARIA, T.E.N. PINPILINPAUXA.

roka, harremanak eta menpekotasuna, esanahiz betetako keinuek istorio osoa biribiltzen dute.

T.E.N. Pimpilinpauaren «El bailecito-k itxi zuen eguna. Atzerri-tarren egoera, faxismoa, intsumisia eta are Emiliano Zapata dantzan jarri

zituzten nafarrek Zarauzko plaza bete eta arretatsu batean. Umore handi eta gordinez apainduta, gidoi ausarta dute euskarri. Ikusleak erakarri eta irribarrez berenganatuz, interpretazio lan ona osatu zuten, kantu, musika eta hankapaloen gaineko joko onak tarteatuz. Angel Sagüesek idatzi eta zuzendutako obra, zortzi aktore 'taularatzen' dira: Jimena Saiter, Euca de Jesus, Yolanda Abad, Carlos Urroz, Ramon Vidal, Juan Lobato, Francisco Lobato eta Maite Abad.

Goizetik gauerako eguna, jendeak antzerkia gustora ikusten duela nabaritu ahal izan genuen Zarautzen, eta txalotzekoa alde horretatik Alproja taldearen ekimena egun hau antolatzen.

MIKEL ELORZA

ABUZTUAK
9

■ LIBURU AZOKA HONDARRIBIAN

ARGITARATUTAKO liburu eta disko berriak, eta hainbat zahar ere aurkitu ahal izango dira Hondarribian abuztuan izango den **Euskal Liburu eta Disko Azokan**. Hilaren 9tik 15era arte egongo da zabalik San Pedro kalean.

ABUZTUAK
10

■ «AMETS BEROAK» GAJARRE ANTZOKIAN

NAFARROAKO Jaialdian aurkeztuko du Arteszena taldeak «Amets beroak» izanburuko dantza garaikide muntaia. **Josu Mujika, Toni Mira eta Mar Gomezen zuzendaritzapean**, hamar dantzari arituko dira abuztuaren 10ean gaueko 10etatik aurrera Iruñeko Gaiarre Antzokian.

ABUZTUAK
12

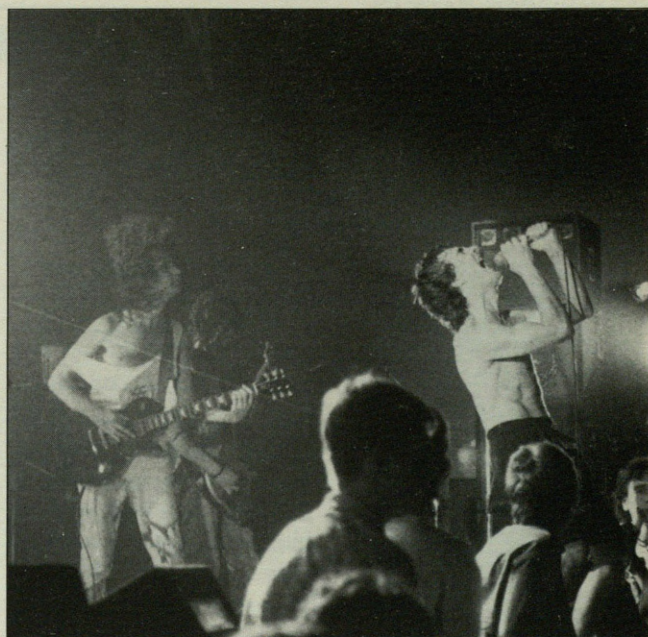
■ GAU GIROA TOLOSAN

MUSIKA, zinema, dantza eta poesia landuko ditu uztailaren 8tik irailaren 1era arte Tolosan izango den Gau-Giro 94 egitarauak. Horrela, **dantza folkloriko emanaldia** izango da abuztuaren 12an Beotibar pilotalekuan, eta «**Robocop**» filmea ikusi ahal izango da euskaraz hilaren 18an Euskal Herria plazan.

ABUZTUAK
21

■ ARTE EDERRETAKO ARTISTEN KOADROAK

LEIOAKO Arte Ederretako Fakultateko zazpi artista gazte «**Joan-etorriko bidaia**» bilduma hainbat herritan erakusten ari dira. Uztailean Zumaian izan ondoren, abuztuaren 21etik irailaren 1era arte Ondarroako Kultur Etxean ikusi ahal izango da **Nagore Agirre, Karlos Galarraga, Patxi Gallego, Ruben Gomez, Iñaki Lazkoz, Jon Manzisidor eta Nerea Zapiraine**k. presentatutako erakusketa.

ETSAIAK taldeak parte hartuko du Larrabetzuko gaztetxeak antolatutako aurtengo Gazte Egunan. Larunbatean kalejira egingo dute hainbat trikitilari gaztetxean herri bazkaria izan aurretik, ondoren Nafarroako jotak entzun eta ikusi ahal izango dira, arratsaldean Koxkorak kale antzerki taldeak «**Denok gara tximinoak**» obra aurkeztuko du, bertsolaririk ere izango da, eta gauean Etsaiak, La Polla Records eta Trikitixa Kontrairo taldeek joko dute. Dultzainariak eta euskal dantzek emango diote amaiera igandean Gazte Egunari. (Argazkia: Javier Izquierdo).

ABUZTUAK
22

■ EUSKADIKO BALETA MUSIKA HAMABOSTALDIAN

EKAINEAN eta uztailean Italia, Argentina, Txile eta Mexikon jardun ondoren, bost obra landuko ditu Euskadiko Baletak Musika Hamabostaldian. Donostiako Victoria Eugenia, arratsaldeko 8etan arituko da Euskadiko Baleta Rafael Martiren zuzendaritzapean. **Arantxa Arguelles eta eta Martin James** partaide berriekin egingo du emanaldia Euskadiko Baletak, eta ondoren Bilboko Opera Denboraldian parte hartuko du.

LEKEITIO LIBURU BERRIAK

LEKEITIO

ABUZTUAREN ORDUTEGIA 2tik -7ra FORU ENPARANTZA
Goizez 11,30 - 14,30
Arratsaldez 17,30 - 21,30

(ESKU LANGINTZAREKIN BATERA)

HATOR BELDUR GABE!

EUSKADIKO LIBURU AZOKEN BATZORDEA

L I B U R U A K

«HAU MUTURREKO PILA!**SUSA». SUSA. 1994.EKO****UZTAILA. 32. ZENBAKIA. 42 or.**

LUXUZKO edizioan agertzen da Lubaki bandaren bigarren agerpen publikoa. Prentsa mailan izandako oihartzunaren erreferentziak bildu eta gero —jasotako kolpeen ondorioz boxeoa-ren metafora erabili dute al-

dizkarian zehar—, banda honetako kideek euren lanak argitaratu dituzte. Horien artean koka daiteke Asier Serranoren poema-bilduma, separatan emana eta «Burezur begi bakoa ene antzik ba al duzu?» ■

«TXALAPARTA. EUSKAL ERITIMO ETA SOINU ERA».**JOSU GOIRIN - . 201 or.**

ASPALDIKO musika-tres honi buruz ia ezer idatzi ez eta egileak gaian trebatuak diren hainbat adituekin oinarrituko lan hau argitaratu du. Arlo guztiak jorratzen dira, antzinasuna eta materiala, euskal kultura izandako eragina eta bilakaera, egungo egoera eta aurrerantzarako perspektibak. Juan Mari Beltran, A

B E G I B E L A R R I

L I B U R U A K

Hamalagarrena oso heavya atera da!

MUSIKA muxuka», esanez aurkeztu zuten Iruñeko Euskal Jai gaztetxean hamalagarren hau. Ezin toki aproposagoa aukeratu komiki fanzinaren azkena karrikartzeko, aitzakia ere ederra. Mardula paketea irekitzerakoan, ia laurogei orritako komikia batetik, koloretan Mikel Laboari eskeinitako «Stok Armairu» irudi sorta, egunkari paperetan argitaratuak, handi samar, akatsak akats, zoragarri. Megaposterra, eta azken Marrazkirriko irudi denak, denak koloretan.

Zer egingo diogu ba? Hartu, zabaldu eta zatika ikusten hasi. Behin ohean, komunean beste zatitxo bat, gaez etxera heltzean komiki pare bat, biharamunean Mikel Laboaren kantuei egindakoak, bide batez bere azken «Hamalau, ez dok hamahiru» diskoa entzunez. Baina hilabetez ARGIArik izango ez dugula eta oraintxe egin nahi izan dut «Napartheid» komikiaren aipua. Dena irakurri, ikusi, gozatu, baina bukatzeko betarik ez, ezinean. Ikusitakoaz halere, egin daitezke zenbait oharpen ttipi.

Ukaezinezkoa da, alez ale, aurkez-

pen gero eta gozoagoa egiten dutela komikilariok, azkenengoaren kolore aniztasunak benetan txundituta utzi nau, udarako ezin aproposagoa, dantzarako gonbitea dirudi, orlegi, hori eta gorri horrekin *reggae* doinuekin bat egiteko edo. Gainera komikia pisutan salduko balute ordaindutako 500 pezetak edota 25 liberak gutxi lirarteke.

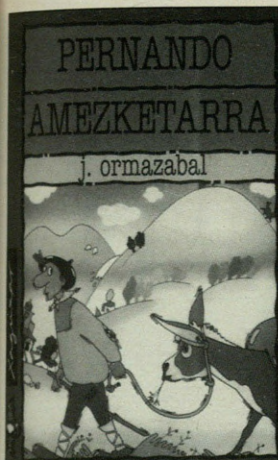
Komikigile batzuk gero eta lan ho-beak egiten dituzte, aurrerantza etengabe, estilo propioak garatzen, gidoiak hobetzen (baina gidoietan oraindik bada zer hobetu). Erraz nabari da gainera, gero eta gehiago direla «Napartheid» komikian parte hartzen duten komikilariak, betiko historikoek lan gutxiago egiten ahal dute horrela, eskerrak. Atzetik datozen belaunaldi berriak gogor eta gogoz datoz, eta aitzinean somatzen duten edozer zapaltzeko gai direla ematen du. Zorionak. Bedatsean kaleratu behar zen ale hau, udaberrian; baina ez dakigu zergatik aurkeztu ziguten San Ferminen atarian. Betiko azken uneko arazoak izango ziren ziur aski, uda

«MUSIKA MUXUKA».**NAPARTHEID 1994.EKO UDA. 14. ZKIA.**

giroan dantza eta musika gehiago, irakurtzeko aukera zabalagoa agian. Musikaz ari garela, ezin aipatu barik utzi komikilari musikarien, edo musikari komikilarien lanak, nonbait nabari delako mundua ondo ezagutzen dutela, edota horretaz paso eginez tabernetako istoriez marrazten hasten zaizkigu. Bukatzeko azken hau oso heavya atera dela gaineratuko dut. Txin pun!

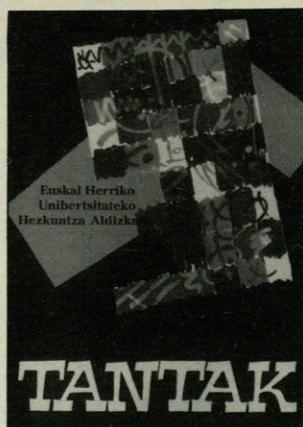
PATXI GAZTELUMENDI

zte, eta beste zenbaitek ere idatzi dute artikulurik. Beraz, informazio guzti horrekin, oso baliagarria izango da liburu hau txalapartaren nondik-norakoa ezagutu nahi duenarentzat ■

«FERNANDO AMEZKETARRA».
JOXANTONIO ORMAZABAL.
ELKAR. 167 or.

EUSKAL folklorean eta tradizioan pertsona xeble eta ezagunik izan bada —batez ere Gipuzkoan— hori Fernando Amezketarra da, hamaika pasadizo eta gertaera irigarriren protagonista. Liburuaren egileak oraindik ere ahoz aho seme-alabek gurasoengandik jasotzen dituzten istorio hauek bildu egin ditu eta pasarte xeble ugari jartzen irakurlearen eskutan, beti ere baserriar ustez inozo eta zinez ilustratua den mitoan onarrituak ■

«TANTAK». EUSKAL HERRIKO UNIBERTSITATEA. 11.
ZENBAKIA. 1994.EKO MAIATZA.
166 or.

HEZKUNTZA aldizkari ho-

nen helburua unibertsitateko ikasle direnentzat artikuluen bidez materiala izatea da, arlo eta gai ezberdinak jorratzen direlarik. Irakaskuntzarekin loturik hainbat artikulua ematen dira.

B ereduaren azterketatik hasi eta bigarren hizkuntzaren jabetzea, hizkuntz lorpena paradigma eraikitzaileen ikuspegitik, eta abar luze batera.

Bestetik, azken bolada honetan gero eta gehiago urratzen ari den museoen gaia jorratuz, haurrengandik zein urrun dauden aipatzen zaigu ■

«JENTILAK, SORGINAK ETA BESTE. EUSKAL PENTSAMENDU MAGIKOA (II)». JUAN GARMENDIA LARRAÑAGA. ELKAR. 103 or.

ORAIN zenbait urte kalera-turiko lehen lanaren osagari, hona hemen idazle eta ikerle tolosarraren azterketa berria. Nestor Basterretxearen marrazkiez dotore jantzia, euskal mitologia du aztergai, herriz herri eta baserri baserri bilketa-lana burutu eta gero. Benetan gomendagarria gaur egun, Euskal Herrian, oraindik ere bizirik dirauten mitoak gertutik ezagutzeko ■

D I S K O A K

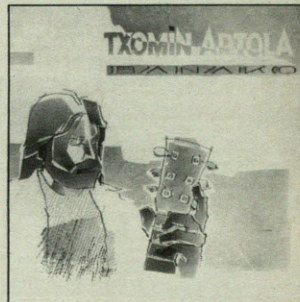
«NO IZ POP». AMA SAY. ESAN OZENKI RECORDS.

APIRILEAN grabatu zuen talde honek zuzenean honako diskoa. Sei kantuk osatzen dute eta taldearen bigarren lana da. «Suge beltz», «Kabaret», «Gaua», «Give me something», «Dream» eta «Tame» izene-

koak, horietatik batzuk lehen diskokoak, beste batzuk udazkenean argitaratuko duten disko berrikoak eta Pixies taldearen kantu baten bertsioa. Beraz, maxi-CD hau Ama Say taldearen bi iraupen luzeko diskoen arteko zubia da ■

«BANAKO». TXOMIN ARTOLA. BANAKO.

AMAIA Zubiriarekin zuen harreman profesionala oraingoz eten eta gero, haxe da Hondarribiko kantautoreak aurkezten duen lehen diskoa. Berak ekoiztu eta goitik behera burutua,

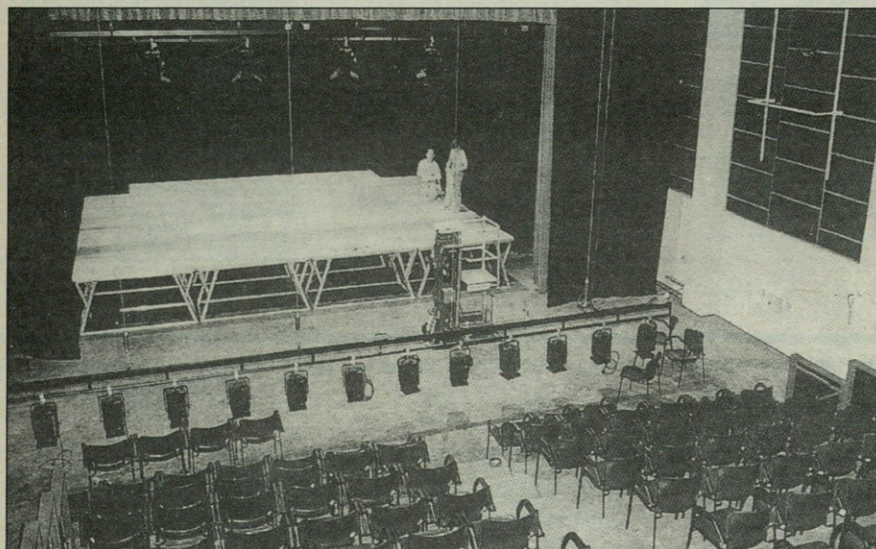

hainbat pieza hartu ditu Euskal Herriko bazter guztietatik eta bertsio akustikoan ematen ditu, bere gitarraren laguntza hutsarekin. Proposamen mota hau ez da batere arrunta eta interesgarria dirudi entzuteko tenorea hartzeak ■

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxe: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

T E I L A K

■ SAROBE ZENTROA

GIPUZKOAKO Urnieta herrian Sarobe zentroa ireki da, maketak grabatu, ikuskizunak egin eta zinema, dantza eta antzerki ikastaroak antolatzeko baliatuko dena. 400 metro karratutako eskenatoki nagusi bat, 300 ikuslerentzat aproposa, eta hainbat areto bilduko ditu. 200 milioi pezeta (8,5 milioi libera inguru) xahutu dituzte bertan, Urnietako udalak eta Gipuzkoako Foru Aldundiak.

■ EUROPAKO DIRULAGUNTZAK

EUROPAKO Batzordeak lau milioi pezeta (160.000 libera inguru) eman dizkio Eusko Jaurlaritzaren Kultura sailari euskaraz idatzitako liburuak argitaratzeko. Argitaletxe, itzultzaile, idazle eta kultur elkarteek baliatu ahal izango dituzte diruok. Bestalde, liburuak Euskal Herriko liburutegi eta kultur etxeetara banatzeko baliatuko da laguntza.

■ ZUZENBIDE FAKULTATEA BIZKAIAIN

EUSKAL Herriko Unibertsitateko Gobernu Batzordeak baiezkua eman dio Bizkaiko kanpusean Zuzenbide Fakultatea sortzeko asmoari. Ikasketok Leioan eskainiko dira 1995-96 ikasturteetik aurrera. Honekin batera, Euskara Institutua sortzeko Euskara Errektorereordetzaren proposamena onartu du.

■ NAFARROAKO BIDEO ERAKUSTALDIA

NAFARROAKO 3. Bideo Erakustaldia urriaren 15etik 23ra bitartean egingo da, Iruñeko Planetariumean. Nazioarteko emankizunek, multimediariruzko hitzaldi sortak eta lehiaketak osatuko dute egitasmoa. Iaz, 150 parte hartzaile bildu ziren lehiaketan. Principe de Viana erakundeak antolatua, 700.000 pezeta (30 mila libera inguru) jasoko ditu lehen sariak. Hainbat telebista kate gonbidatu dituzte Erakustaldira, aurkezten diren lanen zabal-kundeari begira.

E R R A N A K E R R A N

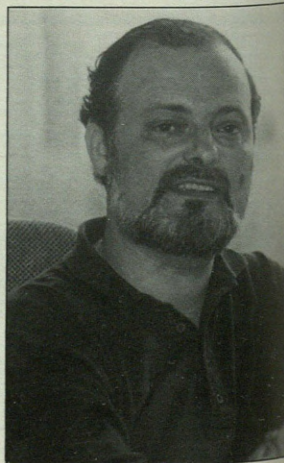

«Egiturarik ez dago, ezta antzik ere. Musikari gehienok beste lan batzuk ere egin beharra dugu; osagarri gisa oso ona litzateke klub zirkuituren bat edo egotea.»

Angel Celada, musikaria.
Egunkaria, 94-VII-17.

«Praktikan zera hobetsi du UEUk, lehenengoz bere burua indartzea eta ondoren Euskal Unibertsitatearekin sartzea, honek lehenatasunik ez baileukan.»

Jexuxmari Zalakain, EHUtik despeditutako irakaslea.
Egunkaria, 94-VII-20.

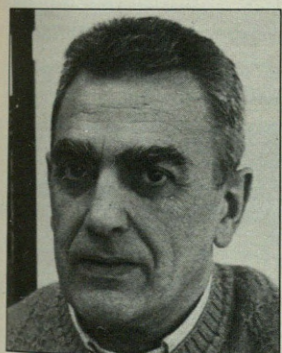

T X U T X U - M U T X U K A

BARAKALDOKO NAZIOARTEKO KALE ANTZERKIAREN JAIALDIA

SEIGARREN urtez antolatuko da Barakaldoko Nazioarteko Kale Antzerkiaren Jaialdia, irailaren 12tik 17ra bitartean. Euskal Herriko Basauriko Antzerki Eskola, Pikor eta Hika; atzerriko Les Cousins (Frantzia) eta Flying Dutchmen (Holanda); eta Espainiako Zanguano Teatro (Salamanca) eta Los Visitantes (Castellon) antzeztaldeen parte hartuko dute. Honezaz gain, Euskadiko Antzerki Enpresen Koordinakundeak bere aurkezpena egingo du. Azkenez, Eroski eta Barakaldoko udalaren artean saria antolatu dute, alor honetan urteotan gehien nabarmendu den euskal taldea saritzeko asmoz.

N O R - N O R I - N O R K

«Aurrera begira egitasmo orokor bat diseinatu behar du bertsolaritzak oraindainokoa intuizioz markatu duen bidea arrazionalizatu eta artikulatzeko».

Iñaki Larrañaga, Siadecoko partaidea. Egin, 94-VII-16.

«Lubakiren manifestuetan obizko negarrak entzutea eta aldi berean marketinaren maratilen astinduak (aldizkaria, argitalpen goiztiarrak, aurkezpenak, publizitatea), ez dakit, bada, nabasketa horrek oso koherentea dirudien».

Gerardo Markuleta, idazlea. El Diario Vasco, 94-VII-20.

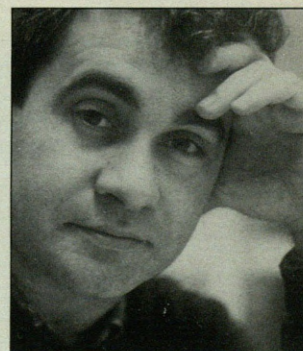
KOLDO AMEZTOI

kontalaria pilotaren mundura hurbildu da oraingoan, «Cancha» liburuaren bitartez. Donibane-Lohizuneko Luz Media argitaletxeak plazaratu du, eta testua euskaraz, espainolez, frantsesez eta ingelesez osatu da. Pilotaren inguruko argazkiak, eta Koldo Ameztok modu librean (Mattin izeneko haur baten kontakizuna ditu ardatz nagusiak ●

AITOR ITURRIAGAGOITIARI

eman diote Nicanor Zabaleta beka. 18 urteko biolin jole eibartarrak hiru milioi pezetako (130.000 libera inguru) dirulaguntza jasoko du, bakarkako interprete moduan aritzeko espezializazio ikastaroak bete ditzan. Egun, Madrilgo Reina Sofia Goi Mailako Musika Eskolan ikasten ari da, eta bekaren bitartez Zakhar Bron maisuarekin jardungo du datorren ikasturtean ●

BERNARDO ATXAGAK

idatzitako «Behi euskaldun baten memoriak» eleberriak egundoko arrakasta erdietsi du Albanian, eta liburuak barra-barra saltzeaz gain, behiaren kontuak irratiara zabaltu dituzte. Hain zuzen ere, irrati-nobela moduan moldatu eta kapituluka ematen ari dira Tiranen. Bernardo Atxagaren oihartzuna gero eta zabalagoa denaren adibide erakusgarria dugu honakoa ●

Espainiaranzko europar inbasioa

Mediterraniar kostaldea itxura honekin da aurtengo udan, kanpotarrez josia.

GURE kostaldeko herriak eta barnealdeko bakanen batzuk gainezka izango diren moduan, hiri handiak eta barnealdeko herri gehienak erdi hutsik geratuko dira. Norantz abiatzen da baina jende gehiena? Iberiar penintsula barrura jotzea erabakitzen bada, biztanleek nagusiki Mediterraneo

itsas aldera, Balear Irlatara eta Kanarietara jotzen dute. Hori bai, aurreko urteetan baino gehiago ordainduz.

Bi arrazoi nagusi gehiago ordaintzeko, batetik iaz pezetak jasan zuen balio-gutxitzeak bizitza oro har garestitzen du, bestetik Europako turismoaren inbasioa (haientzat merkatu egiten da). Katalunia, Andaluzia, Kanariar Irlak eta beste hainbat leku gainezka zeuden aspalditik. Felipe Bernaola, Bilboko Wagons-Lits bidai-agentziako arduradunak dioskunez, «beste urte batzuetan mundu osorako eskaintza bereziak zeuden, aurreko eskaintza bereziak batez ere bidaia luzeetarako geratzen dira, Mediterraneo aldeko plaza gehienak aspalditik bartuta daudelako eta honek prezioak igotzen dituelako».

HEGO Euskal Herriko jendea Mediterraneo aldera

abiatzen da, beraz, baina eta atzerrira abiatzekotan? Kuba eta Santo Domingo leku preziatuak dira eta harantz abiatzen den jendea gehiagorako doa urtez urte. Jugoslavia ohia, Turkia eta Egiptok ere arrakasta handia izan ohi dute baina azken urteetan bizi dituzten arazoak medio, herri horietarantzko bidaiak errotik moztu dira. «Europako zirkuituek ere arrakasta handia daukate Euskal Herrian baina salmenta jaitziera nabaritu da —diosku Iñaki Mercader—, Eroski Bidaietako salmenta zuzendaria—, finean Greziara edo Santo Domingora joatea antzera ateratzen delako».

KRISIA, ez al da nabaritzen? Iñakiren esanetan, «jendea antzera ateratzen da, eta gure kasuan gehiago saltzen dugu, baina bidai-egunak murriztu egiten dira eta jendeak gutxiago gastatzen du. Hori bai, urtean zehar Aste Santuan, Gabonetan eta asteburuetan jendea lehen baino gehiago ateratzen da. Zuberoa, Kantabria edota, esate batera, Nafarroara asteburuetan antolatzen ditugun bidaietan». Atzerrira ahalik eta merkeen ateratzeko, ostera, Mercader zein Bernaola bat datoz honetan. «Tunisia eta Marokko, gertu eta gure eskura daude eta honek gero eta jende gehiago animatzen du. Zailantza barik atzerrira ateratzeko lekuri merkeenak dira. Aukera horiek eta askoz ere gehiago mahai gainean daude, beraz, ahalmenen arabera beraiez gozatzea besterik ez da geratzen ■

Hego Euskal Herriko jendea Kuba edota Dominikar Errepublikara joaten da urrutirako bidaiak egitean. Bestela Kanariar Irlak, Balearrak edota Mediterraniara jotzen dute.

MOKO FINA

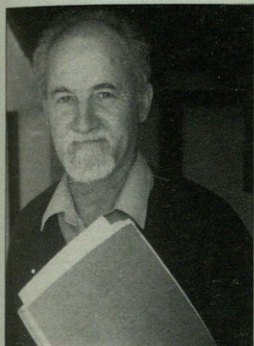
● MOKO FINA ● MOKO FINA ● MOKO FINA ● MOKO FINA

SABEL FINA

HURA OTORDUA!

XIPRI ALBERBIDE

Kazetaria

Kokodrilo eta elefanteak

Xiprik oso gogoan ditu Afrikan jandakoak, ez dira erraz ahazteko modukoak eta. Egongo ote da, izan ere, Euskal Herrian, kontinente beltzeko kokodrilo,

elefante eta arratoiak jandako beste inor? Inor izatekotan, Xipri dugu hori, elefantearen tronpa bost orduz uretan irakitzen ikusita goseak amorratzen egoten zena, pazientziarik ezean. Normalak omen dira jaiok inguru hartan, baita guri eta Xipri janezin iruditzen zaigun arratoi bera ere, han sarri arto eta gariz elikatzen dena. Hemen, baina, kokodrilo-rik ez eta, entsalada eta fruta ugariz asetzen zaigu uda partean Alberbide, ahal duen guztietan, hori bai, tipula eta baratzuriez lagunduta. Ondoan Hego Euskal Herriko ardo beltza izanez gero, nahikoa da hori. Ondo jateko, bestela,

Rösti goxoa

PLATER hau egiteko, kilo bat patata, 100 gramo gurin, gatza eta piperrauts zuri pixka bat nahikoa dira. Prestatzeko, patatak azalarekin egosi. Ondoren, patatak zuritu, zapaldu eta, espeziaeta gatzaz ziprintindu ondoren, gurin erdiarekin berotutako zartaginean egosten jarri. Lehen 15 minututan sarri buelta eman patatei. Ondoren, ongi zapaldu eta gainontzeko gurina gehitu piskana. Beste bost minutuz zartaginean eduki, eta tarta plano itxura hartzen duenean, rösti-a prest izango duzu ■

Rösti-a platera prestatzeko erabili duzun ontzian zerbi dezakezu, edota paela borobil batetan.

ona zure oporretako pelikula
otokain edozein karrete
erebelatzeagatik edo AGFAcolor
26 bat erosita abantaila handiak
tuen bidai txike baten oparia duzu.

ta gainera...

ahi duzun lekuraino hegan
uk hautatutako herrialdean astebete
ohainik pasatzeko bidai baten zozketan
artuko duzu parte

Fotoai

ARGAZKI ZERBITZUAK

Igentea, 2

Urbieta, 7

Hamarkada gaiztoa

HAMAR urte igaro dira 1985eko udan Atlantako hiri estatubatuarrak 30 herrialdeko 2.000 zientzilarik jaso zituenetik. HIESaren sortzaile den birusaren inguruko informazio trukaketa

zen helburua. Urte hartan, Munduko Osasun Erakunde (MOE) 20.008 kaltetu zeuden izena emanda.

Urtebete beranduago, Parisen, 2.500 izan ziren MOEren datu berriak jaso

zituzten ikerlariak: 50.000 ziren jada eraginduak, eta hauetariko 20.000 afrikar kontinentekoak ziren. MOEren ustetan, jada 5 eta 10 milioi artean ziren seropositiboak.

WASHINGTONEK jaso zuen 3. Mundu Konferentzia, 110 herrialdetako 6.350 ordezkariarekin. Bertan azpimarratu zen afektatuak ez zirela baztertu behar, drogamenpeko bakoitzak bere xiringa erabili behar zuela eta preserbatiboak erabili behar zirela sexu harremanetan kutsaketa ekiditeko.

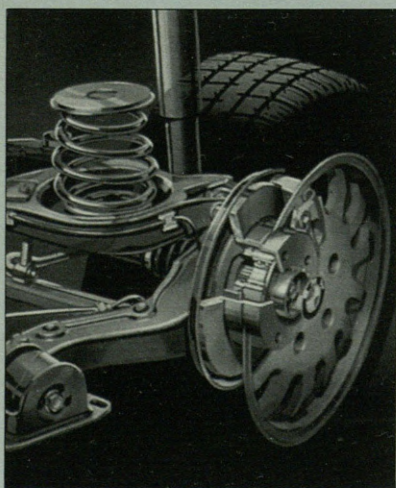
1988an, Stocolmhoko Topaketa Jauregian, 7.000 ordezkari bildu ziren. 96.443n zen jada MOEren afektatu zerrenda. Montrealen urtebete beranduago bildu ziren 12.000 iker-

lariak kaltetu zuzenen testigantzak ezagutu zituzten 157.191eraino igoa zen afektatu kopurua.

SAN Franciscen, 6. Konferentzia egin zenean, manifestaldi ikaragarriak egin ziren kaleetan, kutsatuek antolatuta. Jada 254.078 kasu ezagutzen ziren.

1992ko bilkura Bostonen egitekoa zen, baina Amsterdam izan zen azkenean egoitza. 130 herritako 10.763 zientzilarik parte hartu zuten, eta Berlinek jaso zuen iazkoan 15.000 zientzilariren bisita. Aurtengoan Yokohama hiri japoniarrak jasoko du. Bertan, MOEk aurrikuspen tris-teak aurkeztuko ditu: mende honen amaierarako 40 milioi lagun izango dira jada kutsatuak ■

AURRERAPENA

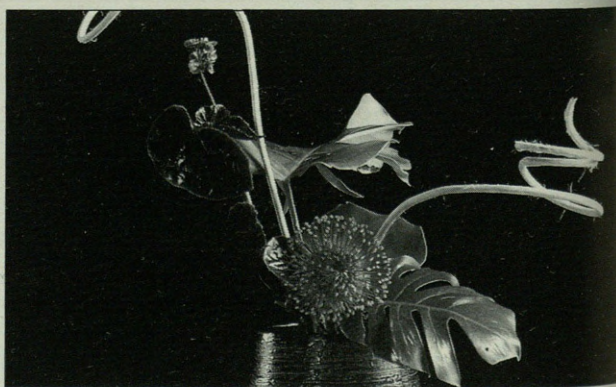

Kalte ekologiko askoz ere txikiagoa ekarriko lukeen bateria berria probatzen ari dira EEBBetako auto ekoizle nagusiak.

Bateria mekanikoa

BATERIA ekologikoa asmatu berri dute estatubatuarrek. Orain arte produktu kimikoen bitartez lortzen zen argindarra orain mekanikaren bitartez lortu ahal izango da. Bateria berri hau, zinetikan oinarritua —masa bat mugimenduan—, BMW eta beste hainbat etxe estatubatuarretan ikertua izaten ari da jada. Helburua bateria hau auto elektrikoetara egokitzea da.

BITXIKERIA

Musika begetala

MUSIKARI eta fisikari frantses batek, Joël Sterheimerek, landareei hazten laguntzen dien melodia batzuk patentatu ditu. Musika nota bakoitza proteinaren aminoazido bati zuzendua da eta landareak, dirudieenez, entzutean, estimulatu egiten dira.

Musikari eta fisikari honen aburuz, adibide bat jar-tzearen, bere esperientziak musika entzutean tomateek euren pisu normala bikoizten dutela gutxienez frogatu dute. Landareei hitz egin eta kantatzeak on egiten diela diotenei arrazoia eman behar-ko! ■

BATA ZURIA ERANTZITA

JON LARRAÑAGA

ZETIAZ-Elhuyar-eko kidea

Bizitza uharteak

Ekologoek aspeditxotik dakite biotopo baten espezie-
abertasuna mugatzen duen faktore nagusietako bat honen azalera dela eta, oro har, azalera handiko biotopoak, azalera txiki-
koak baino aberatsagoak

direla. Fenomeno hau irletan ikusi zen lehendabiziko-
koz, baina ikerketak aurrera joan ahala, nahikoa isolatuta dauden biotopo guztiak irla ozeanikoak bezala direla ikusi ahal izan da eta honengatik, gaur egun, lakuak, mendi handien tontor-
rak, gizakiak eraldatutako eremu handien baitan isolatutako ekosistemak, eta abar «irla kontinentalak» direla esan ohi da.

Badakigu gainera, biotopo baten azalera murrizten den neurrian, bertako animali zein landare-espezieen kopurua ere murriztu egiten dela eta kasu askotan, azalera handiko eremu bakar batek, batuz gero antzeko azalera izango luketen hainbat eremu isolatuk baino espezie gehiago izan ohi dela.

Guzti honek garrantzi

handia du ingurune-babesaz ari garenean. Aditu askoren aburuz, gure garaiko erronka nagusietako bat sistema ekologiko nagusiak eta biodibertsitatea mantentzea da eta horretarako ezinbestekoa izango omen da mundu mailako erreserba eta gune babestuen sare zabal bat antolatzea. Baina, hasieran esandakoak aditzera ematen duenez, biodibertsitatea geuk nahi dugun mailan mantenduko bada ez da izango soilik erreserba eta gune babestuei esker.

Ingurune-babesa zenbait gunetan soilik kontzentratuz gero, gainontzekoaz ahaztu eta habitat naturalen fragmentazioari eta insularizazioari bidea irekitzeko arriskua dago, eta baldintza horietan espezie asko laster desagertuko litzatekeelakoaren susmoa daukagu.

Beraz, ingurune naturalaren osoko gestioa guztiz beharrezkoa da ingurunea egoki kudeatu eta ustiatzea, honela soilik ekidin baitaitezke intsularizazioa eta fenomeno honek ekar litzakeen arazoak.

Baina, ingurune arazoe-
kin gertatu ohi den bezala, sarritan, benetan gertatzen ari denak ez du guk nahi genukeenaren antzik ere. Horretaz jabetzeko aski dugu gure ingurura begiratzearekin. Hemen, Euskal Herrian, hainbat erreserba eta parke natural sortu dira azken urteotan, baina aldi berean balio ekologiko handiko beste hainbat leku txikitzen ari gara. Itoizen, Leizaranen, hainbat padura eta ibaitan eta gure mendi geheienetan gertatzen ari dena horren adibide garbia da.

ETXE ZULOAN

ETXE ZULOAN • ETXE ZULOAN • ETXE ZULOAN •

KONTSUMOA

Garbikari ekoizleen aurpegi garbiketa

GAURKO honetan, txutxumutxu batekin gatozkizue. Ez nolanahikoa, gainera. Azken hiru hilabeteetan garbikariak ekoizten dituzten enpresa nagusienetako bi gerra irekian daude Europan.

Procter & Gamble etxe iparramerikarra (Ariel markaren jabea) eta Unilever anglo-holandarra (Skip-en jabea) ea nork zuriago utzi gure arropa zikina azaldu nahian dira.

Skip-ekoek merkaturatu zuten lehenik formula iraultzailea: *acelerator*. Fruta eta saltsazko orbain errebeldeen aurkako botere berria. Baina Arielekoek eraso go-

gor egin zuten fronte berrian. Skip-en *acelerator*-ak orbainekin nahikoa ez eta arropak ere suntsitzeari ekiten dion manganato psikopata bat dela jakinarazi zuten lehiatzaileek. Euren ikerkeen arabera, 20 garbiketekin azpiko arropa eze-
ren azpian ez jartzeko moduan uzten omen du.

Skip-ekoek, erasoari erantzunez, ikerketok inolako zehaztasun zientifikorik gabeak direla agertu dute. Normala, *acelerator*-a lortzeko lanek 10.000 milioi pezeta inbertituak dituela jakinik. Kontsumitzaile elkarteen esku dago, dirudienez, azken hitza ■

Produktu berriek zikinkeria ezik arropa ere ezabatzen omen dute.

EURODISNEYRA BIDAIA BEREZIA

○ 94eko IRAILAREN 8tik 11ra

Helduak, bikoitzean	35.900 pta.
Helduak, hirukoitzean	31.900 pta.
Helduak, lauukoitzean	29.900 pta.
Haurrak (bi heldurekin batera)....	19.900 pta.

○ PREZIO BARNEAN

Literadun autobusa
Bi gau Santa Fe hotelean (Eurodisney)
Hiru egunetarako sarrerak parkerako
Egonaldi tasak
Gidari baten laguntza

VIAJES TEP
Urbieta Kalea, 59
Tlf: 46 06 88
20006 DONOSTIA

VIAJES TEP
San Marcial Kalea, 1
Tlf: 42 00 71
20006 DONOSTIA

TELEFONO ERRESERBAK: 46 16 08

1994-eko ABUZTUAREN 10a BAINO
LEHEN EGINDAKO ERRESERBATARAKO
3.000 PTA -ko DESKONTUA
PERTSONAKO

BEGIRADA BEREZIAK

DUCCI Bilduma,
D21 Eredua: 5.850 pta.

*Giorgio Armani,
Christian Dior, Ducci,
Gianfranco Ferré,
Vogue, Reporter,
Valentino, Zeiss,
Byblos.*

Orain, MULTIOPTICASen, sortzaile
handiek zugar jarrita dituzte begiak.

Bereizi egiten zaituzten
begiradak zuretzat.

Eguzkitarako Betaurrekoen
Moda Goreneko bilduma berria.

Zure begientzat bakarrit.
MULTIOPTICASen bakarrik.

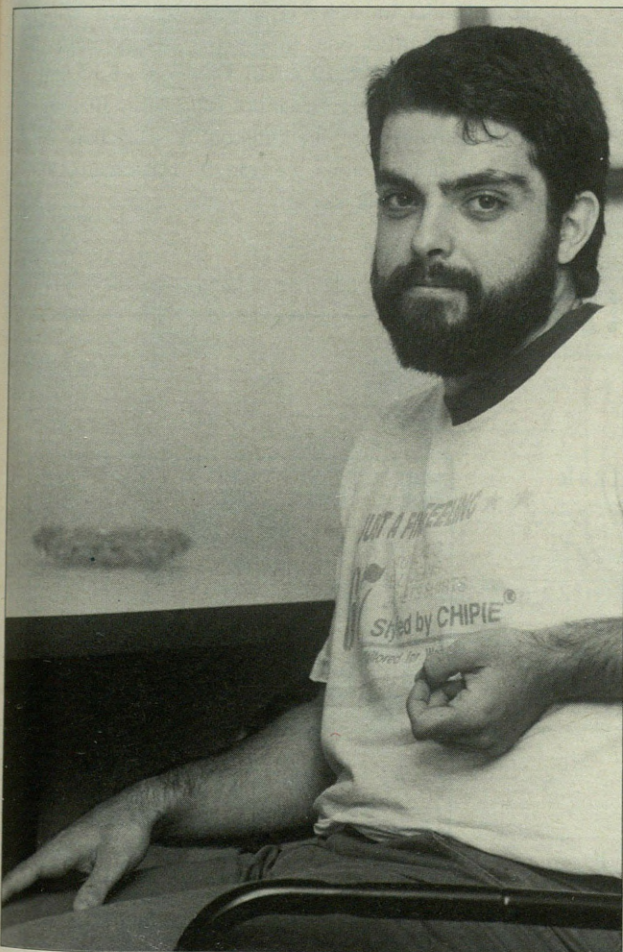
**ZINKUNEGI
OPTIKA**

MULTIOPTICAS

Hernani, 4 - DONOSTIA

Mikel Pagola: «Euskararen presentziak lehentasuna du gure telebistan»

Urnietako Telebistak bidea egina du jada. 1992ko abenduan hasi ziren emititzen, eta ordudanik ez da gelditu. Aurtengo uztaila, baina, programazio berria osatzeko hartu dute libre. Bertako kazetarien koordinatzaile den Mikel Pagolak prozesu

ARGIA. Urnietako Telebista duela urte t'erdi sortu zen. 4.500 biztanleko herri bati informazioa emateak baldintzatuko zuen bonainoko bidea.

M.P. Noski. Informazio kopurua ez da berdina. Ezta informazio hori biltzeko ahalmena ere. Aurrekontuak ere neurri horretara

«Datorren irailetik aurrera bizpahiru programa berri izango ditugu programazioan. Lan taldeak jada grabazioak egiten ari dira».

daude eginak. Arrasate Telebistak, adibidez, egunero albistegiak eskaintzeko ahalegina egiten du, eta guri ezinezkoa zaigu oraingoz.

Lan taldea ere baldintzatua dago. Borondatez lan egiten duten herritarrak dira gehienak. 10 lagun guztira.

A. Hala ere, hiru egunez emititzea lortu duzue aste-
ro.

M.P. Asteartetan emititzen dugu programazio oinarriko bat. Egun horretan ematen dugun 25 minutuko albistegia da garrantzitsua. Kirol eta zinema saio bana ere baditugu. Gero, bi aste-
tik behin, gazteen mundua ukitzen duen beste bat dugu. Ostiraletan berdina errepikatzen dugu eta igande-
an berdin, gehi programa berezi batzuk.

A. Euskarak zein leku du programazio horretan?

M.P. Euskararen aldeko diskriminazio positiboa egiten dugu. Saiatzen gara behintzat. Aipatu albistegietan, adibidez, minutu gehienak euskaraz dira, eta ondoren laburpena egiten dugu gazte-
teraz. Kirol saioa erabat euskaraz da eta gazteenak tarteka erabiltzen du eus-
kara, gonbidatuen arabera. Erreportaia guztietan hizkuntza bakarra euskara da.

A. Hil hau datorren iraile-
rako aurkeztu nahi duzuen programazio berria presta-
tzeko erabili duzue.

M.P. Uztaila osoa joan zaigu horrela. Grabaketa berriak egin ditugu, beste bi edo hiru programa osatzeko. Programa bakoitzeko lan taldeak osatu, ideiak bota eta grabazioak izan dira bu-
rutu ditugunak.

IKUSITAKOAK

IKUSITA

Jokoz kanpo

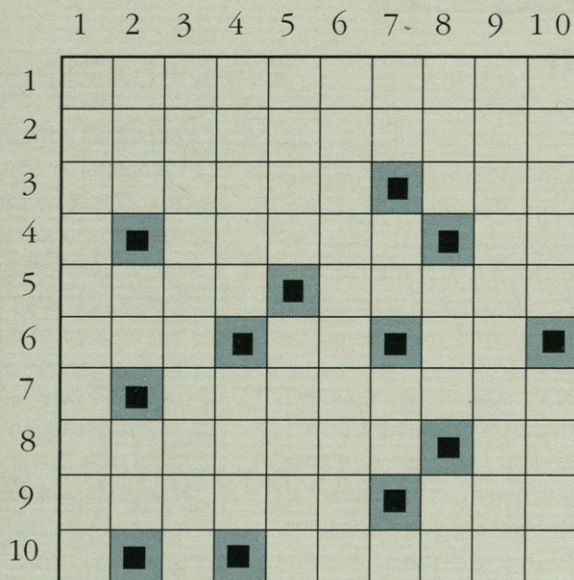
Uda parteko programazio berriaren barne Asier Arangurenk zuzendu eta aurkeztutako saioa dugu «Jokoz kanpo». Izenak adierazten duenez saioak Euskal Herriko kirolaririk famatue-
nen bizitza eta nortasu-
na kirolek kanpo eza-
gutaraztea helburua du. Programaren lehenen-
go zatia pertsonaia ba-
karrean erdiratzen da,
berari, senitartekoei eta
lagunei zenbait galdera
eginez eta eguneroko
bizimoduaren irudiak
erakusten. Mikel Zarra-
beitia «izarra» modura
hartu zuten programa
ikusita eskaini zuten
erreportaia eta elkarri-
keta nahiko arinak eta
ergelak izan zirela uste
dut. Mikelek emaztegaia
duen ala ez edo asko li-
gatzen duen jakiteak in-
terez txikia izan dezake
baina gai horren ingur-
uan behin eta berri-
z galderak egiteari ez diot
zentzu handirik ikusten.
Kirolariaren nortasuna
ezagutzea helburua izan-
ik ez zuten hau inondik
ere bete. Bestalde, pro-
gramaren zatian Imaz,
Andrinua, Peñagarikano,
Abraham Olanoren
emaztegaia eta Zarra-
beitiak berak hartu zu-
ten parte. Jende asko
eta denbora gutxi gauza
interesgarriak esateko.
Berriz ere azalekoa.

JAIONE OGIZA

AMAGOIA IBAN

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Elkartasuna. 2.- Testikuluak. 3.- Euri aldi. Erdi, hitz elkarketan. 4.- Röntgenen sinbolo kimikoa. Edari alkoholoduna. Dago. 5.- Gizonezkoekiko hika. Pluralean, idazteko tresna. 6.- Nafarroako herria. Kasik. Zilararren sinbolo kimikoa. 7.- Lehenengoa. Ateak. 8.- Joko mota. Jainko egyptiarra. 9.- Moztua. Argi, hitz elkarketan. 10.- Bokala. Potasioaren sinbolo kimikoa. Ugaztun karraskaria.

GOITIK BEHERA: 1.- Aberriarekiko maitasuna ageri duena. 2.- Nauka. Interjekzioa. Alderantziz, interjekzioa. 3.- Pluralean, harrera ona. 4.- Labore hautsa. Euskaraz eta kitto! 5.- Eskaini eta ez eman. Barrea. 6.- Kantariak. 7.- Musika nota. Urrearen sinbolo kimikoa. Bizkaiko herria. Uranioaren sinbolo kimikoa. 8.- Bizkaian, ile. Errepikatuz, hots jarraitua. Ez eme. 9.- Nazkagarri. 10.- Agiriak. Katu, hitz elkarketan.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Aligotak
Maratila
Oharkabe
Zamariak

7 letra

Aberats
Aramaio
Bakarra
Esetsia

4 letra

Abel
Aiar
Alai
Alea
Aran
Arra
Atea
Badu
Bira
Boli
Eria
Esak

Ezen
Iaio
Irak
Irla
Kaka
Lata
Naiz
Noiz
Otia
Sena
Zama
Ziba

3 letra

Are
Era
Eta
Ron

2 letra

Al
Be
Da
Hs
IL
Rb
Sg
Zi

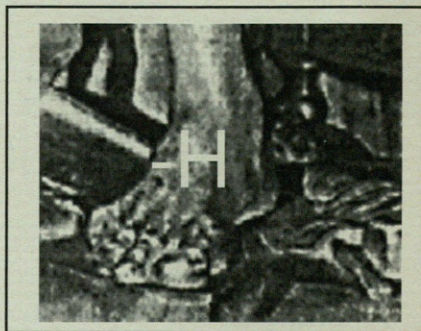
ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den pertsonaiaren izena, Hondarribiako arrantzaleen kofradiako lehendakariaren izena ageriko zaizu.

1	2	3	4	5	6	7	
8	9	10	11	12	13	14	15

Abatetxeko nagusia	Hitza	Gizon izena	Bokal bikoitza
Deitura	Iturburuak	Modua	
		11	
			6
Olaria	Ur korronteak	Irtena	
Hondarribiako arrantzaleen kofradiako lehendakariaren izena	Erbioa	Gizon izena	
			1
9	4		Baldar
Arroera			
Zilarra			
	Arabako mendia		
	...egin, mukiak kendu		
Egon		Anaiaren semea	
Ezean	12	Amai	14
		7	13
		Baino	
		Dago	5
Zintzo	Diru zahar		
Tankerak	Azken eta lehena		
			10
		Alemaniar izena	
		Tona	
Barazki mota			
	Sarrera		
			Sufrea
			2

—Hieroglifikoa—

Zein maila gainditu zuen?

Aurreko asteko soluzioak

J	A	I	M	E
I	R	I	B	A
R	R	E	N	
A	D	E		
E	M	A	I	T
Z	A			
J	I	E	R	R
A	T	U		
M	O	Z	K	O
R	R	A	I	Z
L	A	U	K	I
A	B	I		
L	A	R	R	U
K	I	A	A	T
S	A	R	A	N
D	E	R	E	
O	T	I	K	A
G	A	G		
O	R	N	O	A
D	I	T	I	
E	R	I	A	K
I	A	K	I	A
Z	A			
I	O	R	D	E
K	A	K		

Gurutzegrama

EZKER ESKUINa 1. Gertakizun. Amaitezina. 3. Na. Nerabe. 4. Olak. Ira. 5. 3. Ru. Oihar. Mo. 6. Ama. A. Anoa. 7. Berantiar. 8. A. Ardatzak. 9. Ken. Itzali. 10. O. Alai. Kar. GOITIK BEHERa 1. Ganorabako. 2. Emakume. E. 3. Ra. A. Arara. 4. Tinko. Ar. L. 5. Ate. Handia. 6. Keria. Tati. 7. Itzeraiz. 8. Ziba. Nazak. 9. Ure. Morala. 10. Na. Soa. kIR.

Hieroglifikoa:

Belardian

Kate hitzak

O	N	D	O	D	A	M	A
E	R	I	A	Z	Z	D	U
B	I	Z	K	I	A	K	T
A	A	I	L	I	N	T	I
N	O	Z	E	N	A	K	E
U	R	K	A	I	N	O	R
B	K	I	O	Z	T	A	S
A	M	A	T	A	T	U	A
B	A	T	E	S	A	I	D
A	I	Z	U	O	A	I	T
Z	A	R	A	A	K	T	A

Bosteko ttipiak

- A 1. Aralar. 2. Apala. 3. Alaiak.
4. Alaba. 5. Erakar.
B 1. Urbasa. 2. Bitak. 3. Zarama.
4. Samar. 5. Iakari.

Bosteko ttipiak

Zenbaki bakoitzeko hitz bat eta bera

- Nafarroako mendialdea
- Gipuzkoako herria
- Beltzak
- Neba
- Ekar araz

	1		3		5
1		2		4	
	2				
3					
	4				
5					

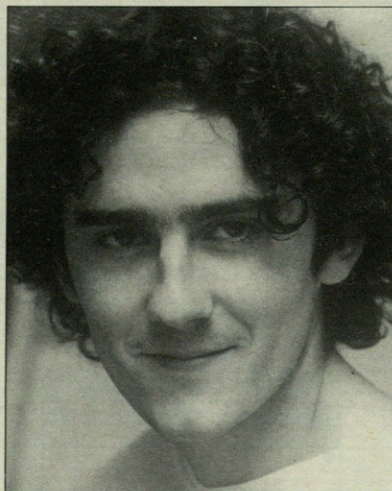
- Nafarroako herria
- Borondatea
- Zuzendari
- Bainu-etxe publikoa
- Pl. intsektu mota

	1		3		5
1		2		4	
	2				
3					
	4				
5					

Doazela arrainak oporretara

IRITSI dira oporrak. Aurten ere bai. Sofrikario latza, urteroko hau, lanean segi ezin eta derrigor kalera-tuak, estres gabeko ordu mortuetara zigortuak sentitzen garen langile finontzat. Zer egingo zaio, baina, umorez hartu beharko. Ez gara bada pankartarekin protestan hasiko. Jakin badakit, gainera, egunotan etxe honetako inork gutxik duela 'Israel Connection' eta -007 agente doblearen joan etorriak segi, Ruanda mapan odolustutzen ikusi, Azpiegituren azpi-egi-uraren korrontean eta arrantzaleen olatu gazitan igeri egiteko gogo berezirik. Ez naiz inor konbentzitzen hasiko, orde. Oporrak hartzea baino gogorragoa litza-teke hori. Ez dugu sare pelagikorik botako. Doazela arrain alfer horiek oporretara.

Maleta prestatua dut jada (eta makina bat izerdi bota ditut ixteko, portzierto); itxura egiteko baino ez, aitortu dezagun, krema pote eta galtza-motz pareta sartu ditut txosten mardulen ondoan. Izan ere, gauza bat pelagikorik ez botatzea da, eta beste, hondarrean etzana, HABE eta AEKren arteko zorioneko akordioaren hemerrotekaz ezin kuluxkarik egitea, administrazioaren euskal-

ALBERTO IRAZU
ARGIAko kazetaria

duntzearen profilekin —uste dut kremaz zikindu zaizkidala, barka— inguruan itzulika dabilen erle egoskorri ezin zartakorik ematea, begibistakoa den bezala, Albal papera baino, akordioaren ondoren askoz egokiagoa dugula «Egunkaria» eguneroko ogitartekoa biltzeko. Beste erremediorik ez badago, bakantzak hartuko ditugu, baina behar bezala girotuak, aizu.

IZAN ere, maleta paper bete, bu-rua irailean dugu dagoeneko alferri-kako egote patxadoso hauek gorroto ditugunok; erritmo azkarrera itzul-tzeko desiatzen. Pentsatu ere ez dut egin nahi gozamen hutsezko zenbat milaka karakter eta lerro egongo di-ren gure zain, beso zabalik, hilabete bar-ru. Horrek samurtzen digu, nola-

bait, oraingo ezinegon garratz hau.

Aurrikuspenera oparoa da benetan (krema pixka bat ere beharko dugu egia esan). Hauteskunde atariko zurrunbiloan, erleak baino egoskorrago ibiliko ote diren zenbait, eta ez uxatzen errazak gainera. Eta zatzadak ere izango direla... eta ez gutxi. Mila bostehuni baietz profilen kontua bete betean azaldu, zaparrada ezin ezku-tatuta datozen hodei ilunak bezala. Mila zortziehuni baietz ikastolak de-nen ahotan ibili ostera ere, batzuek uda partean bizarra mozteko eraba-kirik ez badute hartzen behintzat. Eta beste batzuetan, aldiz, apustu beha-rrik ez. Reala bigarren jardunaldian 8 negatiboz eta lehoiak Metro Goldwin Mayer-ekoak baina orru handiagoak eginez... eta milaka karakter batzuk, triki-traka, triki-traka. Hori bai goza-mena!

GOGORRA izango da tartea. Jasango dugulakoan nago, baina. Material onez joanez gero trantzea errazagoa izaten da beti, eta materia-lik, behinik-behin, ez da faltan izango abstinencia sindrome uneetarako. Nolanahi ere, ez pankartarik, ezta sare pelagikorik ere. Doazela opo-rrera arrain alfer horiek.

OPORRETAN...

egun

se-
i-
n-
a-
l-
e-
.....

ON

EUSKADI

Garaia